#495 NOVEMBER 2026

filmkrant

Onafhankelijke filmjournalistiek sinds 1981

Aangeboden door uw filmtheater & NVBF

39ste editie IDFA

ACHT PAGINA'S HOOGTEPUNTEN

Waanzinnig pandemonium

KOREAANSE MONSTERFILM HOPE

Het barre Duitse land

DE PERFECTIE VAN SANDRA HÜLLER IN FATHERLAND

VAN DE REGISSEUR VAN OSCARWINNAAR DRIVE MY CAR

‘SUBLIMELY MOVING.
QUIETLY ASTONISHING.’
THE NEW YORKER

VIRGINIE EFIRA

FESTIVAL DE CANNES
BEST ACTRESSES

TAO OKAMOTO

All of a Sudden

EEN FILM VAN
RYUSUKE HAMAGUCHI

NU IN DE BIOSCOOP

SEPTEMBERFILM www.septemberfilm.nl /septemberfilmnl

Inhoud #495

Interviews

6 Pawel Pawlikowski over **Fatherland**
15 IDFA: David & Liani Greaves over **Once Upon a Time in Harlem**
18 IDFA: NL is XL in XR
20 James Gray over **Paper Tiger**
28 Andrej Zvjagintsev over **Minotaur**
32 Lance Hammer over **Queen at Sea**
34 György Pálfi over **Hen**
38 Emin Alper over **Salvation**

Verdieping

9 Colleen Hoover en post-MeToo-romantiek
12 IDFA: Dead Angle – Common Ground | Tips
16 IDFA: Mensen in het late kapitalisme
37 Everyday Blues: Charles Burnett in Eye
55 Korte films on demand

Recensies

8 Fatherland
23 Paper Tiger
24 The Year of the Ghost
25 Wild Horse Nine
26 The Only Living Pickpocket in New York
31 Minotaur
33 Queen at Sea
35 Hen
36 Hope
39 Salvation
41 Time and Water
43 The Devils
44 I Play Rocky | Blue Lights
45 Stand Up | Vier minus drei
47 Spinoza | Colony
49 Amarga Navidad | Forêt ivre
50 I Love Boosters | Godzilla Minus Zero
51 Club Kid | Carnaval
53 Nagi Notes | Whispers in May
54 Possible Love
55 Simone Barbès ou le vertu
56 Junk | Small Prophets

Rubrieken

5 Redactioneel | The Thinking Machine
21 Column Basje Boer
27 Nederlands fruit: Jeugdfilms
31 Column Dan Hassler-Forest
43 Column Martijn Blekendaal
49 Kort
54 Thuiskijken
59 Boeken: **Ideaal**
60 Agenda | Evenementen
64 Filmsterren
66 Actie! Op de set van **Titaantjes**

idfa
International Competition
2006

Pieter van Huystee Film presents

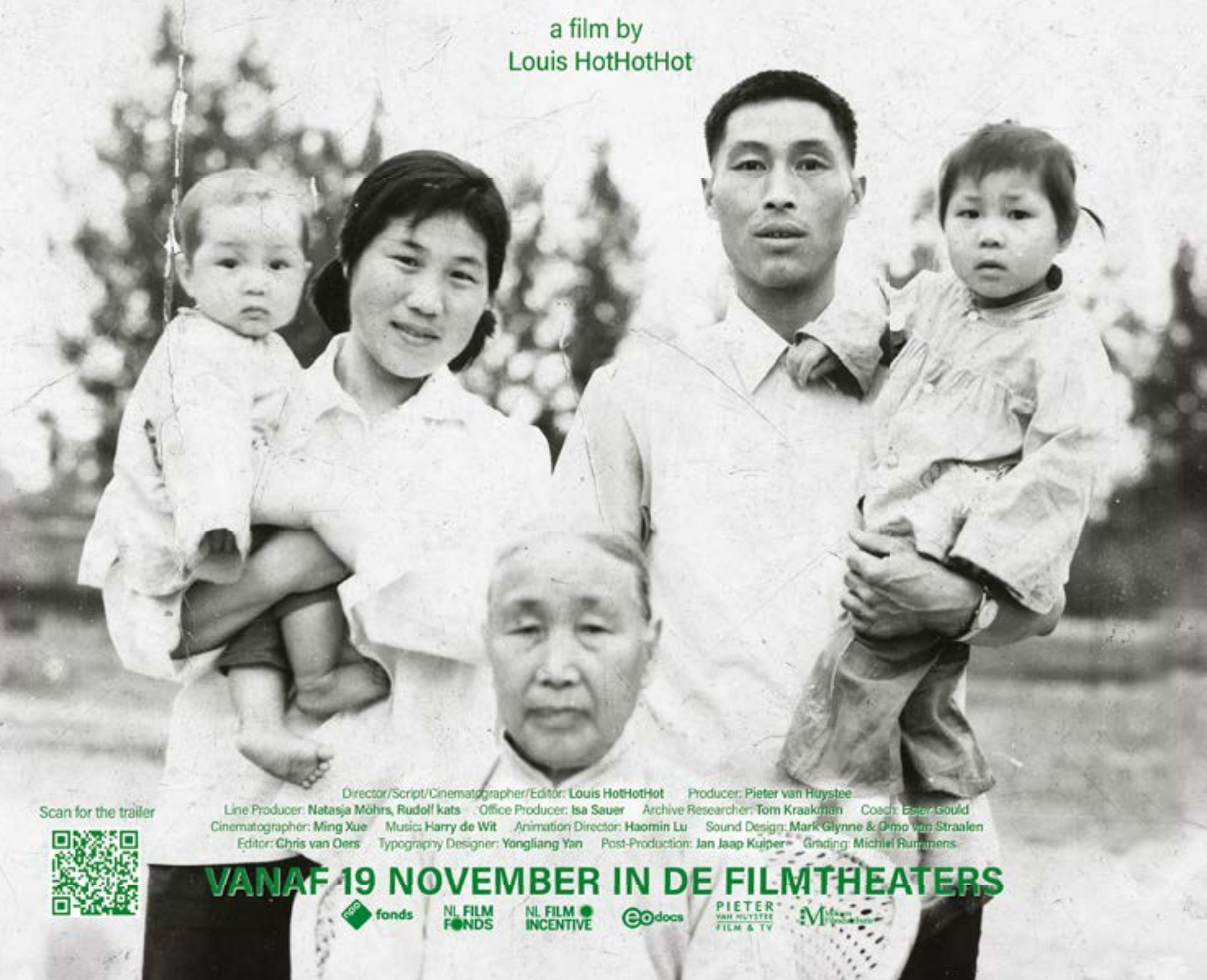
idfa
Best Dutch Film Award
Nomination
2006

鬼魂之年

The Year of the Ghost

a story about a Chinese family

a film by
Louis HotHotHot

Director/Script/Cinematographer/Editor: **Louis HotHotHot** Producer: **Pieter van Huystee**
Line Producer: **Natasja Möhrs, Rudolf kats** Office Producer: **Isa Sauer** Archive Researcher: **Tom Kraakman** Coach: **Esther Gould**
Cinematographer: **Ming Xue** Music: **Harry de Wit** Animation Director: **Haomin Lu** Sound Design: **Mark Glynne & Dimo van Straalen**
Editor: **Chris van Oers** Typography Designer: **Yongliang Yan** Post-Production: **Jan Jaap Kuiper** Grading: **Michiel Rummens**

Scan for the trailer

VANAF 19 NOVEMBER IN DE FILMTHEATERS

fonds · NL FILM FONDS · NL FILM INCENTIVE · eo docs · PIETER VAN HUYSTEE FILM & TV · Mikado

Deze maand op filmkrant.nl

THE THINKING MACHINE: LICHAAMSGEBAREN
Het Hollywood-melodrama *Old Acquaintance* (1943) was niet de eerste film waarin Bette Davis en Miriam Hopkins samen te zien waren, maar wel de film die het scherpst gebruik maakte van het fundamentele verschil in hun acteerstijlen, en hoe die zich vormden rond specifieke verhalen, sferen en dynamieken. Waar Davis de kalmte en controle zelf is, neigt Hopkins naar theatraal of zelfs camp. Waar Davis acteert door één spier te vertrekken, gebaart Hopkins met haar hele lichaam. In hun nieuwe video-essay op filmkrant.nl/thinkingmachine onderzoeken Cristina Álvarez López en Adrian Martin wat er gebeurt als die twee spelvormen het kader delen.

OLD ACQUAINTANCE

STEUN FILMKRANT

Word nu abonnee en ontvang de dvd van de film *I Swear*

Wie nu een jaarabonnement neemt, ontvangt niet alleen een jaar lang *Filmkrant* in de brievenbus, maar ook als welkomstgeschenk de dvd van de film *I Swear*. Ben je al abonnee maar breng je een nieuwe abonnee aan? Dan ontvangen jullie allebei het welkomstgeschenk.

John Davidson heeft het syndroom van Gilles de la Tourette. In *I Swear* zien we hoe hij van onbegrepen jongen uitgroeit tot boegbeeld van de bewustmakingscampagne over Tourette-syndroom.
Zijn leven is niet makkelijk. Hij wordt gepest, raar aangekeken, uitgelachen. Wanneer hij bij een oude vriend van hem wordt uitgenodigd, doet hij er alles aan om onder het etentje uit te komen, uit angst om zichzelf te vernederen of iemand te kwetsen. “John heeft er zich zijn leven lang al voor verontschuldigd, terwijl hij er niks aan kan doen. Ondertussen wordt het ongecontroleerde gedrag hem door zijn omgeving wel aangerekend. En hoe”, schrijft Karin Wolfs in *Filmkrant* #488. “Het persoonlijke verhaal over afwijzing en acceptatie raakt een universele snaar in een maatschappij die perfectie en excellentie eist: hoe bevrijdend het kan zijn om onaangepast gedrag te vertonen én gewoon een beetje begrip op te brengen voor elkaar.”

Stort €55 (meer mag ook, dan steun je *Filmkrant* ook als donateur) op rekeningnummer NL28 INGB 0005 3933 95 t.n.v. Stichting Fuurland te Amsterdam, o.v.v. ‘nieuwe abonnee I Swear’ en vermeld daarbij je adresgegevens + e-mailadres. Voor België geldt een abonnementsprijs van €78. Deze aanbieding is geldig tot 2 december 2026.

OPROEP

Mentortraject beginnende essayisten

Wat zijn de grenzen van film?

Voor een mentortraject in samenwerking met De Nieuwe Garde zoeken we essays van beginnende essayisten rond het thema ‘de grenzen van film’. Wordt je essay gekozen, dan werk je gedurende enkele sessies samen met een redacteur van *Filmkrant* aan het essay, waarna het wordt gepubliceerd in *Filmkrant* of op filmkrant.nl. Een honorarium is beschikbaar.

We nodigen schrijvers uit na te denken over waar film ophoudt – of begint. De meeste films worden op min of meer dezelfde manier gemaakt, hebben min of meer dezelfde duur en opbouw en worden op min of meer dezelfde manier gedistribueerd en vertoond. Maar liggen daar ook de grenzen van film? Wat is er allemaal mogelijk binnen de kaders van het medium en de industrie? Welke filmmakers kijken over die grenzen heen? Hoe ziet de toekomst van film eruit? Of moeten we juist naar het verleden kijken om te zien welke vrijheden er zijn?

We vragen essayisten ook nadrukkelijk om na te denken over de vorm van hun essay. Hoe komen je ideeën en thema’s het best tot hun recht? Wat is er allemaal mogelijk binnen het kader van een essay? Neem de ruimte.

Stuur je essay van 1.000-2.500 woorden vóór 31 januari 2027 in via nieuwegarde.org/inzenden

UNCANNY VALLEY

Het is niet verwonderlijk dat er een run is op kaartjes voor *You Can See Everything*, de documentaire van Nathan Fielder en Lance Oppenheim over de veroordeelde fraudeur Elizabeth Holmes. Documentairefestival IDFA vertoont de film in een klein aantal voorstellingen en vanaf 7 januari brengt distributeur Cinéart de film in de bioscoop uit. Sinds de release in de VS op 16 oktober heeft de film daar al 45 miljoen dollar opgebracht. Volgens vakblad *Variety* zal het een van de meest succesvolle niet-muziekgerelateerde documentaires ooit worden.

Waarom willen mensen die film zo graag zien? Er is die buzz die is komen overwaaien, maar dat is slechts een heel klein deel van de verklaring. De echte verklaring ligt dieper, al is die verder niet ingewikkeld: er bestaat een grote behoefte om het tijdsgewricht te begrijpen. Om vat te krijgen op, nou ja, noem het maar iets. De onrust, de waanzin, de excessen, de grote grofheid in het openbaar debat, het gecorrumpeerde denken. Hoe denkt iemand als Elizabeth Holmes, die de investeerders van Theranos oplichtte met de belofte van een revolutionaire bloedtest. Hoe werkt zo’n hoofd? Wat bezielde haar om 34 dagen voor ze aan haar gevangenisstraf van elf jaar begon nota bene Nathan Fielder, fileerder van zielen en koning van *cringe*, uit te nodigen om haar verhaal te doen? Welk verhaal? Hoe je het ook wendt of keert, dat verhaal zal vreemd zijn. Hoe kon ze dat niet beseffen? (We zullen later over de film schrijven want de persvoorstelling kwam te laat voor deze editie.)

We hebben meer over IDFA. Over het Dead Angle programma dat zich afvraagt hoe je de versplintering van de publieke ruimte kunt tegengaan, hoe we elkaar daar weer ontmoeten. Over de thematische *pathway* Mensen in het late kapitalisme, waarin *You Can See Everything* en de documentaire over Elon Musk vertoond worden.

Allemaal pogingen om het wezen van de tijd te begrijpen. Veel mensen hebben het gevoel in een soort *uncanny valley* te leven, vermoed ik, een verstoorde variant van de werkelijkheid die de meesten van ons onrustig maakt en doet snakken naar een overzicht. Zodra we de tijd begrijpen – geen bescheiden ambitie trouwens – kunnen we de weg naar buiten zoeken.

FOTO ALEKSANDRA MODRZEJEWSKA-MITAN

‘Ik neig altijd naar understatement en ellipsen’

Na *Ida* en *Cold War* heeft Pawel Pawlikowski met *Fatherland* zijn eigenzinnige stijl tot in de essentie verfijnd. “Als iets me raakt, is dat vaak omdat ik er een echo in zie van waar we nu zijn.”

Door JOOST BROEREN-HUITENGA

Ontworteling is de kern van de films van Pawel Pawlikowski. Wat geen wonder is, gezien zijn eigen achtergrond.

Pawlikowski werd in 1957 geboren in Polen, destijds onder Sovjet-bewind, en verhuisde op zijn veertiende met zijn moeder naar Londen. Hij studeerde letteren en filosofie aan Oxford voor hij filmmaker werd en zijn naam vestigde met een reeks documentaires die een lyrische toon combineerden met een sterk gevoel voor ironie.

Er volgde een switch naar fictie, en zijn eerste twee speelfilms *Last Resort* (2000) en *My Summer of Love* (2004) wonnen beiden een BAFTA. Maar pas nadat zijn Britse echtgenote overleed en hij terugverhuisde naar Polen, kwam het echte succes. Te beginnen met *Ida* (2013), waarmee Pawlikowski een Oscar voor beste niet-Engelstalige film won.

Met opvolger *Cold War* (2018) en nu *Fatherland* vormt die film een opmerkelijk zelfverzekerde triptiek. Drie verhalen die elk op zichzelf staan, maar hun weerbarstige esthetiek en historische setting gemeen hebben. Drie verhalen over intieme tragedies, gefilterd door de autobiografie van de regisseur, en in contrastrijk zwart-wit verteld tegen de achtergrond van Europa tijdens de Koude Oorlog.

In *Fatherland* draait het om schrijver Thomas Mann, die in 1949 met zijn dochter Erika een bezoek brengt aan de twee door het IJzeren Gordijn van elkaar gescheiden helften van Duitsland. “Ik werd gevraagd om een biografie van Mann te verfilmen, maar ik doe niet aan biopics”, legt Pawlikowski uit. “Maar deze specifieke episode in zijn leven raakte me. In werkelijkheid was het een reis van zes weken die langs meerdere steden voerde, met zijn vrouw en een chauffeur. Maar ik heb het teruggebracht tot een roadmovie van vijf dagen met zijn dochter. In de vreemde driehoek tussen Mann, Erika en zijn zoon Klaus, die aan het begin van de film zichzelf om het leven brengt, zit iets dat mij persoonlijk raakt. En het speelt op een interessant historisch moment, als Europa na de vernietiging van zijn beschaving zoekende is naar wat ervoor in de plaats moet komen. Die combinatie, daar ben ik altijd naar op zoek.”

Dat kwam voor het eerst tot uiting in *Ida*. Voelde die film voor u destijds direct als een nieuwe stap? “Dat soort dingen verloopt organisch. Maar ik was wel op zoek naar iets nieuws, ja. Ik had een tijd geen films gemaakt, en toen maakte ik *The Woman in the Fifth* in Parijs, wat geen fijne ervaring was. Dus ik begon eraan te twijfelen of filmmaken het nog wel was voor me. Maar toen ik *Ida* draaide in Polen, met weinig budget, voelde dat als een bevrijding. Ik besloot om het simpel te houden, in statische shots, en me te richten op de spanning in elk afzonderlijk beeld. Ook in mijn eerdere werk neigde ik overigens al naar understatement en ellipsen. De documentaires waarmee ik mijn carrière begon zijn ook heel elliptisch verteld – het zijn films die, zoals Billy Wilder het ooit verwoordde, wel ‘twee plus twee’ zeggen, maar niet uitleggen waarom het antwoord vier is.”

Is die elliptische aanpak er al bij het schrijven, of ontstaat het pas tijdens de montage? “Het zit in het schrijven, in de preproductie, in het filmen, in de montage. Het is een constant proces van verfijnen, dingen toevoegen, en vooral dingen verwijderen. Voor het script waarmee je de financiers binnenhaalt, moet er meer uitgeschreven zijn – meer uitleg, meer bijvoeglijke naamwoorden, meer emoties. Daarna begint het schaven. Er zijn altijd de saaie scènes waarvan je denkt dat ze nodig zijn om het verhaal op gang te houden, maar meestal kunnen die eruit; het kan vaak simpeler, eleganter. Maar dat zie je pas als het in de montage bij elkaar komt. Ik draai zo veel mogelijk chronologisch, en tijdens het draaien monteer ik ook meteen een ruwe eerste versie, die vaak al dicht bij de uiteindelijke film ligt. Op een gegeven moment wordt de film die aan het groeien is in die montage, belangrijker dan het scenario dat we nog moeten draaien – omdat dat de film is die leeft en organisch voelt. Tegenwoordig houd ik altijd in mijn planning een paar draaidagen aan het eind vrij waar we alles wat gaandeweg is ontstaan of bedacht een plek kunnen geven.”

‘Als iets me raakt, is dat vaak omdat ik er een echo in zie van waar we nu zijn’

Waarvoor heeft u die extra dagen bij *Fatherland* gebruikt? “Een scène waarin Erika haar vader scheert en ze samen Armeense cognac drinken. Een scène waarin ze samen naar een rivier staren en aan Klaus denken. Een scène waarin Erika vanuit haar hotelkamer schreeuwt naar dronkenlappen die buiten nazi-liederen zingen. In feite schreeuwt ze omdat ze verdriet heeft over haar broer, maar ze is óók woedend op die fascisten. Het is allebei waar, en die ambiguïteit zoek ik graag op.”

Het klinkt alsof het vooral de momenten zijn waarop de emoties wat meer naar het oppervlak komen. “Dat is zo, ja. Alle emoties worden in *Fatherland* onderdrukt, al kun je door het subtiele spel van Hanns Zischler en Sandra Hüller heel veel opmaken uit kleine gezichtsuitdrukkingen. Sandra heeft daar echt een gave voor, dat spelen van binnenuit, het voelt volstrekt organisch. Maar goed: juist omdat de emoties zo onderdrukt worden, luisterde het heel nauw in de schaarse momenten dat ze wel naar boven komen.”

Naast die esthetiek maakte u m*et Ida* ook de stap naar de geschiedenis. Wat trekt u daarin aan? “Ik maak films over wat me op dat moment bezighoudt. Maar ik heb ook altijd de neiging gehad om die persoonlijke interesses en emoties te combineren met een historische setting – en dan bedoel ik niet iets exotisch, maar iets dat een echo heeft in het hier en nu. In de films die ik in Engeland maakte, ontbrak die historische dimensie. In Engeland draait alles om sociologie en om klasse, en daar zit wel iets interessants, maar uiteindelijk word ik er niet warm van. Ik houd van het historische en het reiken naar iets transcendents.”

In Cannes zei u tijdens de persconferentie half-grappend dat u films maakt over het verleden omdat u niet weet wat u aan moet met het heden. Maar voor mij gaat *Fatherland* heel erg over nu. “Zeker, er zijn duidelijke resonanties. Als iets me raakt, is dat vaak omdat ik er een echo in zie van waar we nu zijn. Maar het is niet zo dat ik op zoek ben naar materiaal uit het verleden om een punt te maken over het heden, of om het over de actualiteit te hebben.”

U heeft het liever niet over de actualiteit? “Nu ja, daar ligt mijn kracht niet. Ik begrijp niet echt wat er aan de hand is in de wereld, en ik heb meestal het gevoel dat dingen complexer zijn dan de massamedia ons willen laten denken. Sommige dingen zijn niet ambigu, natuurlijk – als tweehonderdduizend soldaten zonder aanleiding een ander land binnenvallen, is duidelijk wat dat is. Meer er zijn heel veel dingen die wel complex en ambigu zijn, en als je doet alsof ze simpel zijn is dat leugenachtig. Het internet versterkt dat tot absurde hoogten – we moeten een mening hebben over alles, alles, alles. Ik denk vaak aan het personage dr. Rieux in Camus’ *De pest*, die als motto heeft: *‘l’essentiel est de bien faire son métier’*, ‘de hoofdzaak is om je werk goed te doen’. Voor mij is het belangrijkste om films te maken over dingen die ik begrijp en die ik voel, en om dat zo goed mogelijk te doen. Niet om een boodschap over te brengen, maar om de *condition humaine* in al zijn complexiteit te tonen, zodat mensen daar vervolgens hun eigen gedachten over kunnen hebben.” ■

STILLE REIS DOOR DE STORM

Thomas Mann en dochter Erika Mann reizen in 1949 door het verwoeste Duitsland om een cultuur te vieren die in 1933 de nazi's niet kon tegenhouden.

Door RONALD ROVERS

Je kunt een schrijver natuurlijk niet verwijten de wereld niet te begrijpen, maar Pawel Pawlikowski doet dat stiekem lekker toch in *Fatherland*. Daar zit 'ie, in een hoekje van de grote boze kamer gekadreerd: Thomas Mann, boegbeeld van het Europese modernisme. *Fatherland* is in gelijke mate een subliem vilein en een ontroerend portret van menselijk onvermogen. Sandra Hüller is zo glorieus perfect als zijn dochter Erika – in werkelijkheid acteur, journalist, schrijver en racecoureur – dat je dat onvermogen misschien een beetje kunt relativeren.

Fatherland is gebaseerd op de reis die Thomas en zijn vrouw Katia Mann in 1949 door Duitsland maakten vanuit de Verenigde Staten, het land waar de schrijver sinds 1939 in ballingschap leefde. In de film is het dus niet Katia maar hun dochter Erika die hem vergezelt. Dat is een van de twee fundamentele keuzes van Pawlikowski die de film groots maken. De andere is om de film klein te houden.

De film blijft klein in deze zin. Mann reisde naar Duitsland om twee keer de Goethe-prijs in ontvangst te nemen. Goethe was tweehonderd jaar eerder geboren en er moest iets gevierd worden. Stel je voor hoe zo'n festiviteit voelt na de totale destructie van het land en het besef dat je je als volk zo compleet hebt laten misleiden door kwaadaardige charlatans dat je de schaamte en de schuld tot je dood zult moeten dragen. Pawlikowski laat de destructie niet zien. Hij houdt het klein. De schaamte voel je, als kijker, voor zover de Duitsers op dat moment de schaamte voelden. De camera blijft bij Thomas en Erika en de hopelijk recent aangetreden lokale coryfeeën die de prijs uitreiken. Twee keer dus: in het door westerse geallieerden bevrijde Frankfurt en ietsje later in augustus 1949 in het door de Russen bevrijde Weimar. Want lekker puh, zowel het kapitalisme als het communisme hadden gelijk, en allebei wilden ze vriendjes zijn met Thomas.

Om die festiviteiten heen zie je niks van het land. Tenminste, niet op het doek. Wel in je hoofd, waar al die beelden van het verwoeste Duitsland zitten die je door de jaren heen hebt verzameld. Maar niet alleen die beelden. Alles van Daniel Goldhagens boek *Hitlers gewillige beulen* (1996) tot Claude Lanzmanns *Shoah* (1985) speelt zich in je hoofd af, als een tweede film die Pawlikowski's film in de greep houdt. Die, woedend en uit liefde, de film die je op het scherm ziet omhelst. Woedend omdat Thomas ergens blind en goedgelovig is in z'n mooie woorden. Uit liefde omdat die woorden nodig zijn.

Terwijl Thomas die Goethe-prijzen in ontvangst loopt te nemen, slaat Erika een ouwe nazi op z'n bek. Dat wil zeggen: haar ex-man, acteur en nazi-collaborateur Gustaf Gründgens. Ze staan op een cocktailparty, een gezellig ouderwets gebruik, waar Gustaf ongegeneerd z'n collaboratie staat te verdedigen. Erika zegt: "Er zijn genoeg dingen die je kunt doen zonder je ziel te verkopen", en met vlakke hand slaat ze Gründgens in het gezicht. Even is er stilte. Dan bedenkt iedereen dat dit de tijd is waarin op nazi-wangen geslagen moet worden.

Thomas zal nooit op nazi-wangen slaan. Thomas heeft het in de speeches die hij uitspreekt terwijl hij de prijzen in ontvangst neemt – waarvan hij heus zelf ook wel weet hoe belachelijk en noodzakelijk die rituelen zijn – over unificatie en saamhorigheid. Over de identiteit van het land waaruit hij weg moest om te overleven. Over de grote ideeën die de mensheid verder moeten helpen. Zonder een woord daarover te zeggen, vormt Erika in de film de relativering van die hoogmoed. Zij is de toekomst. Maar ze weet het zo net nog niet, of de mensheid zich kan bevrijden van de extreme kleingeestigheid. Die dient zich zelfs alweer een beetje aan in de vorm van de nieuwe notabelen die Thomas voor kapitalisme dan wel communisme proberen te winnen.

Toch is *Fatherland* geen ideeënfilm. Het klinkt misschien paradoxaal maar juist in de onderkoeldheid van de film voel je de intensiteit van de emoties. Thomas Mann is een verweesd man. Hij voelt zich door z'n vaderland verraden, moet zich er opnieuw toe zien te verhouden. Die pijn torst hij in stilte met zich mee. Er is nog een andere pijn die vader en dochter in 1949 moesten verwerken. Ook over dat drama zijn ze terughoudend. Is de film terughoudend. Tot ze zich onverwacht in de ruïne van een kerk bevinden en op het enige bankje zitten dat nog heel is. Dan dringt het verlies door. ■

FATHERLAND DUITSLAND/POLEN/ITALIË/FRANKRIJK, 2026 | REGIE PAWEL PAWLIKOWSKI | MET SANDRA HÜLLER, HANNS ZISCHLER, AUGUST DIEHL | 82 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINÉART | TE ZIEN VANAF 19 NOVEMBER

Platte romantiek met open einde

Verity is het vijfde boek van bestsellerschrijver Colleen Hoover dat wordt bewerkt tot serie of film. Wat zegt haar populariteit over de tijd waarin we leven? En welke films en boeken horen nog meer bij die stroming?

Door BASJE BOER

1.
Op een zondagmiddag bezoek ik een uitverkochte voorstelling van *Verity* in de op een na grootste zaal van Pathé de Munt in Amsterdam. Dat het even duurt voordat we naar binnen kunnen, geeft me ruim de gelegenheid om de samenstelling van het publiek te bestuderen: jonge vrouwen in tweetallen of clubjes, een paar heterostellen, een enkele man alleen. Het merendeel van het publiek is jong, wit en vrouw, en terwijl we de zaal binnengaan en onze stoelen zoeken, hoor ik ze druk praten: Heb jij het boek gelezen? En wat vond je?

De psychologische thriller van Michael Showalter (die ik nog ken als een van de comedians van de MTV-sketchshow *The State*) draait om twee schrijvers: de slecht verkopende Lowen Ashleigh (Dakota Johnson) en de succesvolle Verity Crawford (Anne Hathaway). Wanneer Verity betrokken raakt bij een ernstig auto-ongeluk wordt Lowen ingehuurd als ghostwriter om haar boek af te maken. Ze trekt in bij haar gezin en ontdekt een geheim manuscript dat haar doet vermoeden dat Verity minder hulpeloos is dan iedereen denkt.

VERITY

Verity is het vijfde boek van Colleen Hoover dat werd bewerkt tot film of miniserie en zoals wel vaker bij de beststellerschrijver draait de plot om een driehoeksverhouding, in dit geval tussen Lowen, Verity en Verity's echtgenoot Jeremy (Josh Hartnett). Andere terugkerende thema's in Hoovers 27 boeken tellende oeuvre: liefde, lust, beloften, geheimen, macht en geweld, oftewel alle geijkte thema's uit erotische thrillers en romantische drama's, de genres waartussen Hoover zich met haar boeken beweegt. Maar waarom zijn deze thema's juist nú populair? Past *Verity* in een stroming en zo ja, wat zegt die dan over de tijd waarin we leven? Waarom zijn al die jonge vrouwen die ik zag in Pathé de Munt zo geïnteresseerd in verhalen over macht, seks en relaties?

2.
In de jaren zestig en zeventig werd de maatschappij opgeschud door de tweede feministische golf en de seksuele revolutie, maar begin jaren tachtig beginnen beide bewegingen te stuiten op bezwaren, intern en van buitenaf, om halverwege het decennium beantwoord te worden door een zogenoemde, patriarchale *backlash*. (Zie: Susan Faludi's gelijknamige, nog steeds relevante boek uit 1991.) Deze conservatieve beweging, die vrouwen probeert terug te drukken in traditionele rollen, bereikt ook de bioscoop: in erotische thrillers ontvouwt zich een machtsspel tussen man en vrouw, waarbij het kerngezin het uiteindelijk wint van de autonome carrièrevrouw. (Zie: Adrian Lyne's *Fatal Attraction* uit 1987.)

In plaats van een tegenbeweging volgt er met het postfeminisme in de jaren negentig en nul een soort sprong opzij. Als alle rechten al bevochten zijn, is het idee, kunnen vrouwen maar beter gewoon lol hebben. De postfeminist, ultrafeminien en egocentrisch, bereikt de top op hoge hakken en heeft seks "als een man". In de plaats van solidariteit komen ambitie, glamour en kapitalisme, en de genres die daarbij passen zijn romkom en chicklit.

In de jaren tien keren vrouwen weliswaar terug naar het feminisme, maar de millennials vullen die nieuwe golf in met de waarden van de postfeminist: kapitalisme, optimisme en egocentrisme. Dit *girlboss*-tijdperk komt in 2017 abrupt tot een einde met MeToo, wanneer naïviteit noodgedwongen plaatsmaakt voor ernst. Intussen lezen, luisteren en kijken we naar truecrimeverhalen waarin (vrouwelijke) slachtoffers worden verheerlijkt.

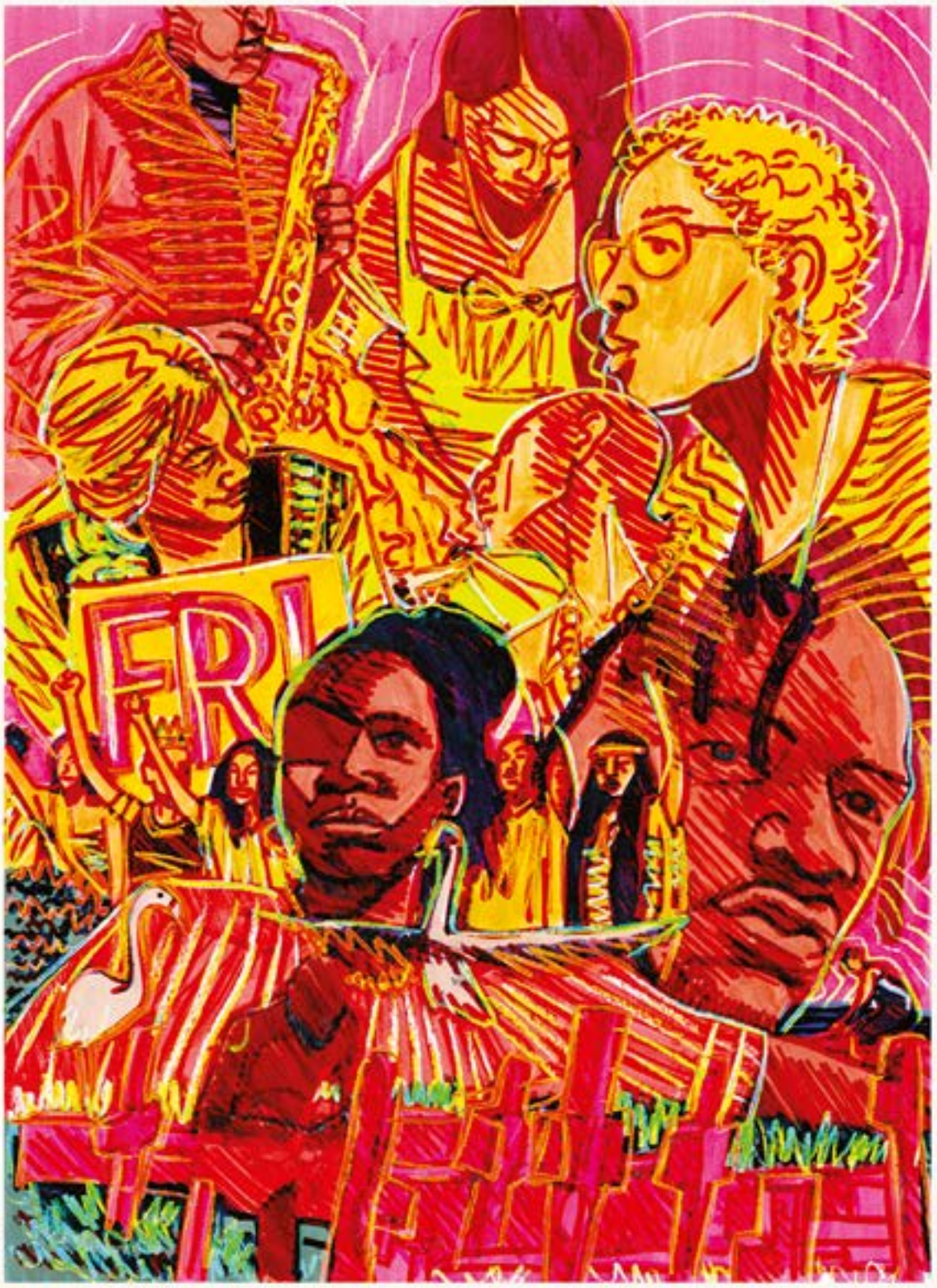
En nu? Hoe gaan we verder? Of zitten we vast? De afgelopen jaren wordt er geschreven over heteropessimisme (heterovrouwen die geen zin meer hebben om met mannen te daten) en een seksrecessie (we hebben minder seks en beginnen er later mee), over incels (heteromannen die vinden dat ze recht hebben op seks) en gooners (heteromannen die masturbatie verkiezen boven seks met een ander). Dit is het post-MeToo-tijdperk, dat wordt getekend door desillusie, onzekerheid en onmacht. Welke films en boeken passen daarbij?

3.
Eerder dit jaar zag ik, in een andere Pathé, op een andere zondagmiddag, *The Housemaid* (Paul Feig, 2025). *The Housemaid* gaat óók over een driehoeksverhouding, net als in *Verity* tussen een rijk, succesvol stel (Amanda Seyfried en Brandon Sklenar) en de knappe jonge vrouw die als werknemer bij hen intrekt (Sydney Sweeney). Ook in *The Housemaid* worden romantiek en erotiek gepaard aan een vileine ondertoon, die hier zelfs uitmondt in horror. En er is nog een overeenkomst: waar de echtgenote eerst wordt neergezet als ›

MAKANDRA

FILM FESTIVAL [ON TOUR]

ROOTS VERBINDING SPIRITUALITEIT TOEKOMST RITME

MAKANDRAFILMFESTIVAL.NL

VANAF 19 NOVEMBER IN DE BIOSCOOP

Elf nieuwe documentaires uit Suriname, voor het eerst samen in Nederland

Samengebracht in 5 programma's:

ROOTS	137 min
VERBINDING	105 min
SPIRITUALITEIT	102 min
TOEKOMST	91 min
RITME	99 min

11 documentaires	**11** makers uit Suriname
5 programma's	**1** landelijke tour

Suriname, verteld door Suriname zelf

Vanaf 19 november in de bioscoop

Tickets en meer info:
makandrafilmfestival.nl

THE HOUSEMAID

femme fatale, het soort dat we kennen uit het *backlash*-tijdperk, daar draaien beide films uiteindelijk om het geweld van de man.

Als *Verity* en *The Housemaid* passen in een stroming, wat past daar dan nog meer bij? Ik denk aan *Materialists* (2025), Celine Songs anti-romkom over het datingapp-tijdperk waarin liefde ons niet meer overrompelt, maar een berekende keuze is. En ook *The Drama* (Kristoffer Borgli, 2026) gaat over een keuze: wil Charlie nog wel trouwen als blijkt dat zijn verloofde niet zo perfect is als hij dacht? Zelfs horrorfilm *Obsession* (Curry Barker, 2026), waarin een man zijn droomvrouw via een spreuk ziekelijk verliefd op zich laat worden, gaat eigenlijk over de kwetsbaarheid die hoort bij liefde, afwijzing en, weer, het maken van keuzes. Verliefd worden op een droomvrouw is makkelijk, de realiteit vaak teleurstellend.

Ik denk ook aan *Babygirl* (2024), Halina Reijns film over een ongepaste relatie tussen werknemer en werkgever die volgens sommigen een stap terug zou zijn in het feminisme omdat hoofdpersonage Romy, een succesvolle zakenvrouw, kiest voor een onderdanige rol in bed. Ook schrijver Daan Borrel vraagt zich in haar essayboek *Rechts verpest onze seks* (2026) af of we massaal verlangen naar een conservatieve rolverdeling in bed: hij dominant, zij onderdanig. Maar ik zie in *Babygirl* vooral de zoektocht van een vrouw naar seksuele bevrijding in een tijd waarin taboes en regels ons lijken te verlammen. Net als *Materialists* en *The Drama* gaat *Babygirl* over de juiste keuzes maken, het juiste doen, en hoe dat zich verhoudt tot een onderbuik die is gevuld met lust, geweld en intuïtie.

Hoe is de platte romantiek van Hoover te rijmen met het cynisme van *Obsession* en *Afwijzing*?

4.

Op het eerste gezicht hebben ze niets anders met elkaar gemeen dan dat ze behoren tot de meest besproken en gelezen boeken van vorig jaar: de verhalenbundel *Afwijzing* van Amerikaan Tony Tulathimutte en Christien Brinkgreve's memoires *Beladen huis*. Het eerste boek gaat over daten – een jonge vrouw wordt gelovebombed, een mannelijke feminist belandt steeds in de *friendzone*, weer een ander weet zijn liefdesrelatie niet te rijmen met zijn seksuele kink – en in het tweede koppelt Brinkgreve feministische ideeën aan haar ervaringen als moeder en echtgenote: zoals vrouwen in de maatschappij steeds ruimte maken voor mannen, zo maakte zij ruimte voor haar gezin.

Maar hoe verschillend deze boeken ook zijn, qua vorm en insteek, beide gaan over het vinden van een evenwicht tussen autonomie en het aangaan van een relatie. Ook de conclusie is hetzelfde: dan maar geen relatie, hoewel die in Tulathimutte's satire cynisch is en in Brinkgreve's autobiografische relaas emancipatoir. Waar het mij om gaat is dat beide boeken het thema autonomie op vergelijkbare wijze benaderen. In B*eladen huis* maakt Brinkgreve zich los van haar gezin en in *Afwijzing* is uiteindelijk niemand in staat een relatie aan te gaan. Deze boeken gaan kortom niet over hoe we autonoom zouden kunnen zijn, maar over de beweging van het autonoom *worden*. Om het *gebaar*.

5.

Zijn we conservatief geworden in bed? De vraag zingt al rond sinds de bestsellerreeksen *Twilight* (2005-2008) en *Fifty Shades* (2011-2012), duidelijke voorlopers van de boeken van Colleen Hoover, leidden tot verhitte discussies over "wat vrouwen willen". In beide reeksen (E.L. James schreef haar *Fifty Shades*-trilogie oorspronkelijk als *fanfic* van Stephanie Meyers *Twilight*-saga) staat een heterorelatie centraal waarin de man overheerst, ofwel omdat hij een onsterfelijke vampier (*Twilight*) is, ofwel omdat hij de dom is in hun bdsm-relatie (*Fifty Shades*). Maar wat een conservatieve fantasie lijkt, zit toch net iets anders in elkaar, want de romantiek zit niet in de premisse, maar in het verloop. Aan het einde van de rit is zij het die hém onderwerpt. De man die zwoer nooit verliefd te worden, laat zich toch strikken. En ook in de verhalen van Colleen Hoover vormen de geliefden aan het einde een stel.

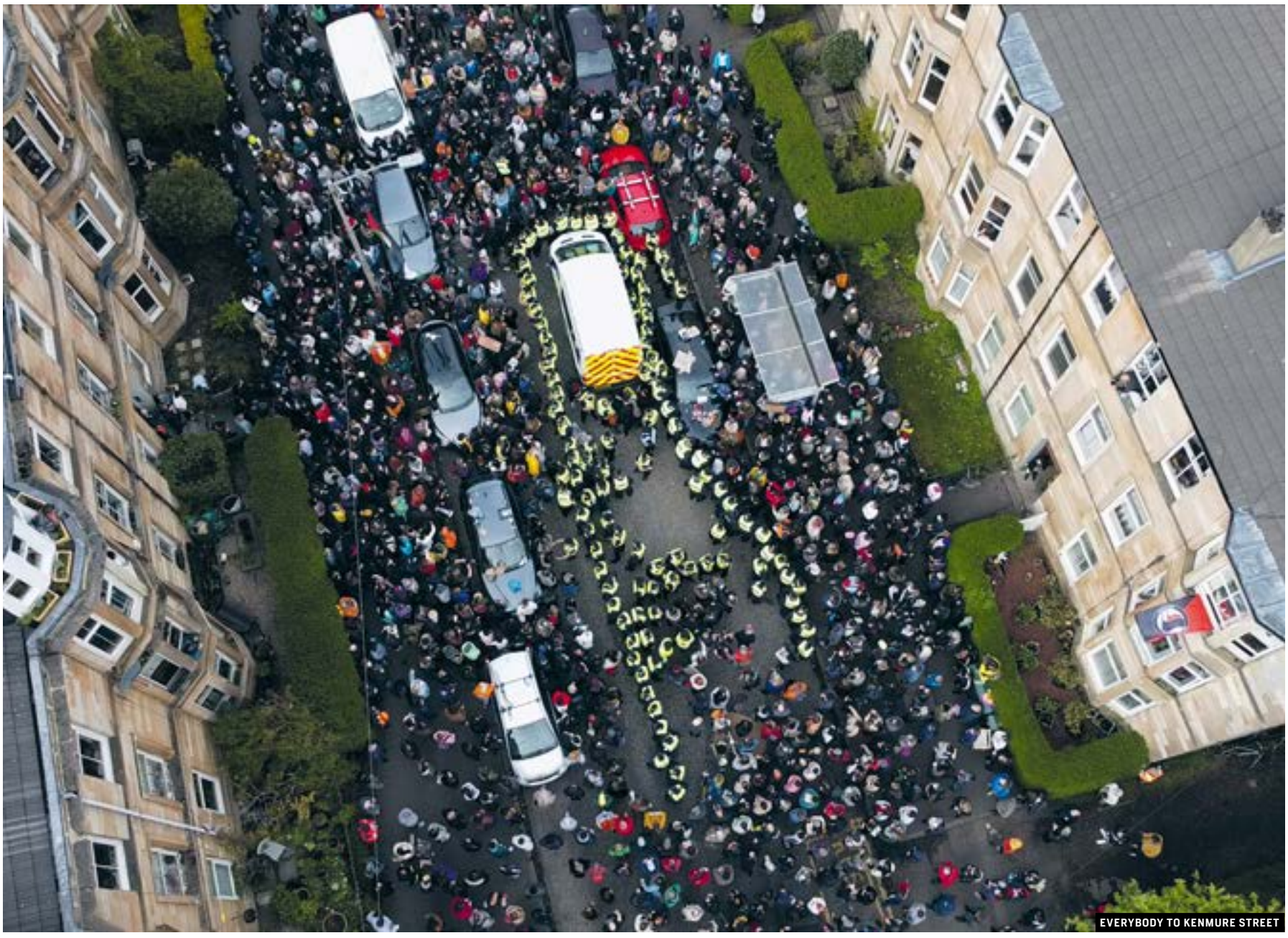
Is er inderdaad sprake is van een post-MeToo-stroming? En hoe is Hoovers platte romantiek dan te rijmen met het cynisme van *Obsession* en *Afwijzing*, met de nuance van *Babygirl*? Ook de verhalen van Hoover gaan over een emancipatiestrijd waarbij de vrouwelijke hoofdpersoon zich losmaakt van de man die haar mishandelt (*It Ends with Us*) of een ander soort giftige relatie (*Confess*). Het verschil is dat Hoover die emancipatie nadrukkelijk romantiseert, en uiteindelijk, wrang genoeg, alsnog met romantische liefde beloont. Want naast die ene foute man is er meestal nóg een man, een die óók geweld gebruikt, maar dan om zijn geliefde te beschermen. Emancipatie, maar dan door een conservatieve, traditionele lens.

Verity vormt daarop een uitzondering, waarbij het publiek aan het einde zelf mag bepalen of de man wel of niet fout is, en zijn geweld wel of niet gerechtvaardigd. Gaat *Verity* over emancipatie? Of over het vinden van ware liefde? En, belangrijker nog, welke van deze twee *endings* is *happy*? ■

De versplintering van de publieke ruimte

Het terugkerende IDFA-programma Dead Angle staat dit jaar in het teken van Common Ground, met films die onderzoeken hoe gedeelde (openbare) ruimtes zich verhouden tot een gevoel van gemeenschap en een gedeelde kijk op het leven.

Door ELISE VAN DAM

EVERYBODY TO KENMURE STREET

In haar klassieker *The Death and Life of Great American Cities* (1961) vergeleek stadsactivist Jane Jacobs de menselijke activiteit op trottoirs met dans. Niet het soort "precisie-dans waarbij iedereen tegelijk een been in de lucht gooit en synchroon pirouettes draait", maar een complex ballet vol individuele bewegingen en improvisaties.

In *The Balcony Movie* (*Film balkonowy*, 2021) richt filmmaker Paweł Łoziński de camera op dat ballet. Vanaf zijn balkon in Warschau filmt hij de straat onder hem en praat met voorbijgangers.

De film maakt zichtbaar en voelbaar wat er gebeurt als een stoep even niet meer alleen een verbinding is tussen A en B, maar een plek waar stilgestaan wordt, ontmoet, geconverseerd. Elk van die voorbijgangers draagt een verhaal met zich mee dat tegelijk uniek en universeel is. Voor de duur van die gesprekjes zijn de voorbijgangers geen vreemden meer. Op de paar vierkante meter onder het balkon van Łoziński ontstaat een gevoel van gemeenschap. Verbondenheid. Een gedeelde grond.

'Common Ground' is dit jaar het thema van Dead Angle, het programma dat IDFA in 2024 introduceerde en waarin steeds een ander fenomeen via het prisma van documentaires wordt belicht. De term *common ground* duidt op gedeelde overtuigingen of waarden tussen mensen. Maar ook op een fysieke gedeelde ruimte. Neutrale, publieke ruimte waar mensen samenkomen. Veel van de in totaal veertien films in het programma gaan niet over een van die twee betekenissen, maar over hoe die twee betekenissen met elkaar verbonden zijn.

PROTEST

Protest is bij uitstek een fenomeen waarin die twee betekenissen samenkomen en is dan ook een rode draad in het programma. Zoals in het sterke *Kanehsatake, 270 Years of Resistance* (Alanis Obomsawin, 1993), over de 78 dagen durende Oka-crisis waarbij de lokale Mohawk-gemeenschap zich verzette tegen de plannen van de Canadese overheid om dwars door hun woongebied een golfbaan aan te leggen.

Twee recentere films over protest laten zich vrijwel identiek samenvatten, maar zijn toch heel verschillend. *Everybody to Kenmure Street* (2026) speelt zich af in Pollokshields, een van de meest diverse wijken in Glasgow. Op een ochtend in mei 2021 worden daar twee mannen door de politie van hun bed gelicht, om het land uit te worden gezet. Er ontstaat een spontaan protest van buurtbewoners, waarbij een van hen onder de politiebus gaat liggen om te voorkomen dat die weg kan rijden.

Het protest groeit in de loop van de dag uit tot een vreedzame sit-in van zo'n tweeduizend mensen. Regisseur Felipe Bustos Sierra vangt de gebeurtenissen van die dag met archiefbeelden, interviews met betrokkenen en een paar nagespeelde scènes, waarin Emma Thompson de man speelt die onder de bus ging liggen en Kate Dickie een verpleegkundige die de hele dag bij hem bleef.

In Bill Morrisons voor *The New Yorker* gemaakte korte film *Sawyer Avenue, Sunday Afternoon* (2026) wordt een man op straat in Chicago gearresteerd door ICE. De body- en dashcam-beelden waaruit de film volledig bestaat laten zien hoe ook hier een spontaan protest ontstaat van buurtbewoners, die de politie verhinderen weg te rijden. Maar het protest verloopt hier heel anders. De ICE-agenten gebruiken al snel geweld – rijden over iemands voet heen, spuiten pepperspray. Echt groeien doet het protest niet. Het blijft een verzameling individuen, van wie sommigen vooral geïnteresseerd lijken in het filmen van de gebeurtenissen.

SOCIALE INFRASTRUCTUUR

In zijn boek *Palaces for the People* introduceerde socioloog Eric Klinenberg de term 'sociale infrastructuur'. Daarmee doelt hij op de fysieke plekken en organisaties waar binnen een gemeenschap interacties kunnen plaatsvinden en connecties zich kunnen vormen, zoals bibliotheken, parken, scholen, wijkcentra. Plekken die een grote overlap hebben met wat we onder publieke ruimte verstaan en die volgens Klinenberg essentieel zijn om een gemeenschap meer te laten zijn dan de som der delen. Om onderlinge solidariteit te kweken en zelfs sociale ongelijkheid tegen te gaan.

Everybody to Kenmure Street wijdt een deel van zijn speeltijd aan de historie van Pollokshields. De door verschillende architecten ontworpen wijk is heel divers en zo ingericht dat mensen van verschillende achtergronden met elkaar in aanraking komen, precies via het soort sociale infrastructuur waar Klinenberg over schrijft. Hoewel Morrisons film veel minder context biedt, is zichtbaar dat de buitenwijk van Chicago waar de gebeurtenissen zich afspelen letterlijk en figuurlijk minder ruimte biedt om die cohesie en solidariteit te laten ontstaan.

In het boek gaat Klinenberg uitvoerig in op het verdwijnen van de *blue collar*-gemeenschap, of in elk geval het verdwijnen van de daaraan gerelateerde sociale infrastructuur. Werken mensen vroeger vaak samen in bijvoorbeeld fabrieken waar ook samen geluncht werd, nu zijn veel uitvoerende beroepen ›

BEING IN YOU

At Night

Beatrice Gibson | Zes vrouwen dwalen door nachtelijk Parijs in dit zintuiglijke debuut. Scènes die zich soms op de rand van fictie begeven tonen hun ontmoetingen en hun alleen-zijn. Op de geluidsband klinkt poëzie van onder meer Alice Notley en Kathy Acker. Het gaat over seks, zwangerschap, ouderworden. Over het voldoen aan verwachtingen en het breken daarmee. Maar bovenal over wat het betekent om je als vrouw door de nacht te bewegen. Over de intimiteit ervan, maar ook, voor vrouwen, de onzekerheid en dreiging. ***Elise van Dam***

Being in You

Michał Stankiewicz | Stankiewicz kwam op het idee om in XR, in plaats van jou in de schoenen van iemand anders, iemand anders juist in jouw schoenen te plaatsen – een concept dat hij *reverse embodiment* noemt. Wat dat kan betekenen, ervaar je in deze ontroerende poging om muzikant Cat Janice (die er in de terminale fase van haar ziekte zelf aan meewerkte) postuum te belichamen. En zo een bestaan te verlenen, voorbij de dood. ***KEES Driessen***

THE BLACK BOX IS ORANGE

The Black Box Is Orange

Yuula Benivolski | De Israëlische filmmaker Benivolski probeert de geschiedenis van haar geboortedorp Shlomi te achterhalen. Geen gemakkelijk opgave, want veel van de geschiedenis van dit ooit Palestijnse dorpje is moedwillig uitgewist. En de huidige bewoners willen dat graag zo houden. *The Black Box Is Orange* is een hoogst origineel, visueel uitgesproken onderzoek naar hoe herinnering wordt gevormd en vervormd – en daarmee ook een indringende geschiedenis van de Nakba. ***Devi Smits***

IDFA 2026
Dead Angle – Common Ground

individualistischer van aard. Dat wordt mooi (en schrijnend) zichtbaar in de twee films van Barbara Kopple die draaien in Dead Angle: het Oscar-winnende *American Dream* (1990) en haar nieuwe film *Union Town* (2026).

VERSPLINTERD

American Dream gaat over de meer dan een jaar durende staking halverwege de jaren tachtig van ongeveer vijftienhonderd werknemers van vleesverwerkingsbedrijf Hormel. Het leidt tot een conflict tussen de lokale en de nationale vakbond, waarvan de laatste weigert de staking te steunen. Desondanks is er onder de stakers grote saamhorigheid, een saamhorigheid die deels gevoed wordt doordat deze werknemers dag in en dag uit met elkaar werkruimtes delen.

Precies daar zit het grote verschil met veertig jaar later. Ergens in *Union Town* benadrukt iemand dat New York nog altijd de titel 'vakbondsstad' verdient. Maar wat de film laat zien is hoezeer de slagkracht van de vakbonden is afgekalfd. De film richt zich op *deliveristas*, bezorgers voor apps als GrubHub en Doordash en voor giganten als Amazon en UPS. Deze bezorgers zijn nooit direct in dienst van die bedrijven, maar werken via onderaannemers. Een constructie die het voor de bedrijven mogelijk maakt om de vakbond buitenspel te zetten.

Kopple portretteert een aantal van deze bezorgers, die voor miezerige bedragen lange en soms gevaarlijke werkdagen maken. Hun opdrachten krijgen ze via een app en die app monitort alles. Als een pakket niet afgeleverd wordt, ook al is dat met gegronde reden, betekent dat strafpunten. Op elk moment kan je account gedeactiveerd worden. Wat neerkomt op je werk verliezen. Alleen is het formeel geen ontslag, dus ook niet aan te vechten.

De bezorgers in *Union Town* doen hun werk volledig afgescheiden van elkaar. De sociale infrastructuur die bij Hormel bestond, waardoor werknemers elkaar kenden, bestaat hier niet. Dat is niet alleen een gevolg van de aard van dat werk, maar ook een bewuste strategie van een aantal grote bedrijven, die elke *loophole* aangrijpen om iedere vorm van solidariteit of saamhorigheid tussen werknemers onmogelijk te maken. Waardoor een staking zoals die bij Hormel in de jaren tachtig ontzettend lastig te organiseren en vol te houden is. *Union Town* laat zien hoe versplinterd de protesten en stakingen zijn. Er zijn talloze verschillende actiegroepen die elkaar nooit helemaal weten te vinden.

OVERBRUGGEN

Versplintering is hier misschien het sleutelwoord. Een verdwijnen van sociale cohesie dat verbonden is met het verdwijnen van sociale infrastructuur. Een diepe verdeeldheid en vormen van segregatie zijn in de VS verre van nieuw, benadrukt ook Klinenberg. Maar die sociale infrastructuur staat de laatste jaren steeds meer onder druk. Plaatsen waar mensen met verschillende achtergronden en levensvisies elkaar ontmoeten, worden schaarser en online creëren algoritmes weer andere bubbels. Wat leidt tot meer polarisatie. Die ontwikkeling is niet alleen in de VS te ontwaren.

In *We* (*Nous*, 2021) maakt Alice Diop een aantal stops langs de RER B, een voorstadstrein die de binnenstad van Parijs verbindt met de buitenwijken. Aan het oppervlak lijkt het een film met weinig cohesie. Een afwisseling van persoonlijke memoires, vignetachtige portretten van stedelingen, een uitvoerig interview met auteur Pierre Bergounioux. Een film bewegend tussen het collectieve en persoonlijke, tussen publieke ruimtes en privésfeer.

Maar op een dieper niveau gaat de film over hoe die verschillende elementen met elkaar verbonden zijn. Haar film speelt zich af tussen de verschillende betekenissen van die term *common ground*, door te laten zien dat het overbruggen van fysieke afstand ook het overbruggen van verschillen kan zijn. Levensvisies, achtergronden en dromen raken elkaar in Diops verfijnde film en voorzichtig vormt zich een idee van een 'wij'. Niet als een vanzelfsprekende eenheid, maar als een tapijtwerk dat altijd in wording is. ■

IDFA Kijktips

Bugboy
Lucas Paleocrassas | De schuchtere, loensende tiener Giorgos gaat totaal op in zijn liefde voor Isabella. Niet een meisje uit zijn klas, maar een door hem gevonden krekel die hij in een terrarium op zijn kamer houdt. Terwijl klasgenoten hem links laten liggen en zijn ouders uit elkaar gaan, zoekt hij houvast in de wereld van insecten en brengt hij Isabella's nageslacht groot. In deze vertederende coming-of-age (met prachtige natuurbeelden van de insecten) moet Giorgos ontdekken wat hij zelf wil. ***Alexander Zwart***

Citizen Osama
Ahmed Hassouna | Laag één: beelden van de gruwelen in Noord-Gaza. Twee: zien met hoeveel moeite en gevaar elk beeld gemaakt wordt. Drie: het besef dat die oorlogsfotograaf ook gewoon burger is. *Citizen* Osama Al-Ashi moet net als elke Gazaan op zoek naar water en voedsel, voordat hij aan het werk kan. En deze gelauwerde professional (onder meer voor *de Volkskrant*) is ook vader. Gefilmd vanaf de geboorte van zijn baby tot de eerste verjaardag, door *citizen* Ahmed. ***KEES Driessen***

Closure
Michal Marczak | Waar populaire true-crime-producties vaak gaan voor sensatie, richt *Closure* zich op de emotionele binnenwereld van de ouders van een vermiste jongen. De zestienjarige Chris neemt op 27 mei 2023 in de vroege ochtend de bus naar Warschau. Camerabeelden tonen hem rond 5.30 uur op de Gdańskbrug, daarna ontbreekt ieder spoor. Voor zijn vader begint daarmee een dagelijkse zoektocht langs de rivier, die wordt gevolgd in deze, ondanks weidse beelden, pijnlijk claustrofobische documentaire. ***Alexander Zwart***

Dao
Alain Gomis | Een bruiloft in Frankrijk, een ritueel voor overledenen in Guinee-Bissau. Zoals de Frans-Senegalese Gomis verschillende gemeenschappen en perspectieven verbindt, zo vanzelfsprekend gaan ook documentaire en fictie hier samen. Bij haar vaders graf denkt Gloria aan de bruiloft van haar dochter. Maar *Dao* gaat ook over huiselijk geweld en kolonialisme. Er is pijn en levenslust, zang en dans, botsing en discussie. Dat in onze wereld alles met elkaar verbonden is, ervaar je zelden zo sterk als hier. ***Leo Bankersen***

‘Er is alle reden om opnieuw waakzaam te zijn’

In 1972 filmde William Greaves de laatste grote namen van de Harlem Renaissance. “Een geschenk”, zegt zoon David over de film die hij vijftig jaar later met zijn dochter Liani afmaakte. Dit jaar vertoont IDFA de verloren gewaande klassieker in een Greaves-retrospectief.

Door HUGO EMMERZAEL

“Mijn grootvader zou dit jaar honderd zijn geworden”, vertelt Liani Greaves tijdens een klein groepsgesprek in Cannes, waar de lange tijd verloren gewaande klassieker *Once Upon a Time in Harlem* in de Quinzaine des cinéastes draaide. William Greaves (1926–2014) begon in 1972 aan de film, die door geldgebrek op de plank belandde. Zijn vrouw en vaste producent Louise Archambault Greaves haalde rond 2020 een beurs van de Ford Foundation binnen voor de restauratie, maar overleed voordat het werk voltooid was. Zoon David en kleindochter Liani maakten het vervolgens af. “Het is een geschenk,” zegt David Greaves, “dat we dit aan de wereld mogen laten zien.”

GROOTSE MENSEN

Op een avond in 1972 brengt Greaves in het Harlemse appartement van Duke Ellington de dan nog levende sleutelfiguren samen van de Harlem Renaissance, de bloeiperiode van zwarte literatuur, kunst, muziek en politiek denken in de jaren twintig en dertig. Onder de gasten zijn schilder Aaron Douglas, schrijver en kunstenaar Richard Bruce Nugent, dichter Arna Bontemps en muzikanten Eubie Blake en Noble Sissle. Vier 16mm-camera’s draaien mee. Achter een ervan staat de jonge David. Hij herinnert zich hoe zijn vader zei dat dit “mensen zijn die de planeet niet mogen verlaten zonder dat de wereld van ze weet”.

Dat die beelden dit jaar eindelijk in Cannes draaiden, is voor de familie ook een correctie op de geschiedenis. Liani vertelt dat het festival ooit het experimentele opus *Symbiopsychotaxiplasm: Take One* (in 1971 voltooid en pas in 1991 uitgebracht) weigerde, omdat tijdens de selectievertoning de filmspoelen in de verkeerde volgorde werden geprojecteerd. Ook vond ze een afwijzingsbrief voor *The Fight* (1973), over de aanloop naar de bokswedstrijd tussen Joe Frazier en Muhammad Ali.

Op IDFA draaien beide films naast *Once Upon a Time in Harlem* en een handvol andere titels van Greaves, die samen laten zien hoe hij de geschiedenis van zwarte Amerikanen in vernieuwende cinema vastlegde. In een handgeschreven notitie waarmee de film opent, stelt Greaves dat hij “een reeks grote films over grote mensen” wil maken. Deze postuum voltooide film realiseert een deel van die ambitie.

Dat rijke materiaal tot een definitieve versie monteren was voor de makers een grote verantwoordelijkheid. Op sommige momenten maken ze gebruik van split screens, een techniek die William Greaves ook meermaals inzette in *Symbiopsychotaxiplasm*.

In *Once Upon a Time in Harlem* vangen David en Liani met die naast elkaar gemonteerde beelden Williams opvattingen over cinema als een meerstemmig medium, maar ze zien het ook als een ode aan de collectiviteit van de Harlem Renaissance.

Je zou denken dat het weerzien met al dat materiaal weemoedig maakt, maar David ziet dat anders. “Het was juist een prachtige ervaring. Al dat historische materiaal is nog altijd actueel.” Er zit een dubbele tijdsprong in *Once Upon a Time in Harlem*: je kijkt naar mensen die vijftig jaar geleden terugblikken op hun leven in de jaren twintig en dertig. “Via hun herinneringen springen we bijna honderd jaar terug in de tijd,” zegt David, “maar eigenlijk is die sprong helemaal niet zo groot.”

HISTORISCHE PIJN

Anno 1972 heerste voorzichtig optimisme onder de coryfeeën van de Harlem Renaissance: zeven jaar eerder had de Voting Rights Act rassendiscriminatie bij verkiezingen verboden. Maar deze groep kunstenaars en intellectuelen bleef waakzaam, en volgens David zouden ze in 2026 alle reden hebben om dat opnieuw te zijn. “Ze zouden met lede ogen aanzien hoe kiesdistricten op basis van etniciteit worden verknipt, welke uitspraken het Hooggerechtshof doet en hoeveel problemen zwarte Amerikanen nog steeds hebben.”

Liani vergaapte zich aan de historische beelden van mensen die haar grootvader als mentoren en helden zag. De opzet van de film omschreef hij zelf ooit “alsof je al je grote voorbeelden in één kamer zet en eindelijk kunt horen hoe zij de kunstenaars en denkers werden die ze waren”. Ondanks de historische pijn die ze met zich meedroegen, benadrukt Liani. “Ze maakten hun werk in een tijd van spanning en conflict. Een tijd waarin zwarte mensen nog steeds gelyncht werden. Toch ontplooiden ze zichzelf. Ze gingen moeilijke gesprekken aan, ook met mensen met wie ze het oneens waren. Ik weet niet of we dat nu nog zo zouden doen. Misschien herinnert deze film mensen aan wat er mogelijk is. ■

HET PROGRAMMA **SPOTLIGHT ON WILLIAM GREAVES** OP IDFA BESTAAT UIT ZEVEN FILMS VAN WILLIAM GREAVES WAARONDER ONCE UPON A TIME IN HARLEM

ONCE UPON A TIME IN HARLEM

ONCE UPON A TIME IN HARLEM

IDFA Kijktips

Down the River
Ruslan Fedotov | Het leven langs de Russische loop van de rivier de Dnjepr is verraderlijk gemoedelijk. We zien amateur-archeologen opgravingen doen, dansende toeristen op een cruiseboot en sportende jongeren op zomerkamp. En toch zindert in deze vredigheid alles van geweld. In afstandelijke, commentaarloze en beeldschone vignetten schetst Fedotov een portret van een samenleving die door en door gemilitariseerd is en niet de kans krijgt af te rekenen met zijn spoken uit het (oorlogs-)verleden. Een verontrustend kijkje in de ziel van Rusland. ***Devi Smits***

An Incomplete Calendar
Sanaz Sohrabi | Als de OPEC in 1960 wordt opgericht, hoopt men in Noord-Afrika, het Midden-Oosten en Latijns-Amerika op meer autonomie voor derdewereldlanden. De Iraanse filmmaker Sohrabi toont echter aan de hand van een schitterende verzameling archiefbeelden hoe het Westen, met de Verenigde Staten voorop, de olieproducerende oud-kolonies weer in het gareel krijgt. Een verhaal dat begint bij een eigenaardig muziekalbum dat in 1980 werd opgenomen ter ere van het twintigjarig jubileum van de OPEC. ***Omar Larabi***

Jenin & the Nakba Between Us
Serene Husni | Deze ontmoetingen met inwoners van het Palestijnse Jenin en omgeving dateren van voor 7 oktober 2023 en laat zien hoe de Nakba, de verdrijving uit het in 1948 pas gestichte Israël, en alles wat daarop volgde al heel lang het Palestijnse leven saboteert. Zelfs watermeloenen zijn niet Palestijns meer. De in Jordanië geboren Palestijnse filmmaker wil alles begrijpen door iedereen te filmen. Ook kinderen, die al precies weten wat er speelt. ***Leo Bankersen***

My Own Personal Gulag
Lina Gorbaneva | Via een omvangrijk beeldarchief verkent Gorbaneva in haar indrukwekkende debuut de kloof tussen de werkelijkheid en propaganda van de Goelag. Daarvoor put ze niet alleen uit documentaires en teruggevonden opnames van de aanleg van het Witte Zeekanaal, maar ook uit fictiefilms, animatie en geschriften van Maksim Gorki en Aleksander Solzjenitsyn. Ze laat zien hoe fictie soms dichter bij de realiteit kan komen, zeker wanneer een dictatuur die realiteit volledig uit het lood slaat. ***Elise van Dam***

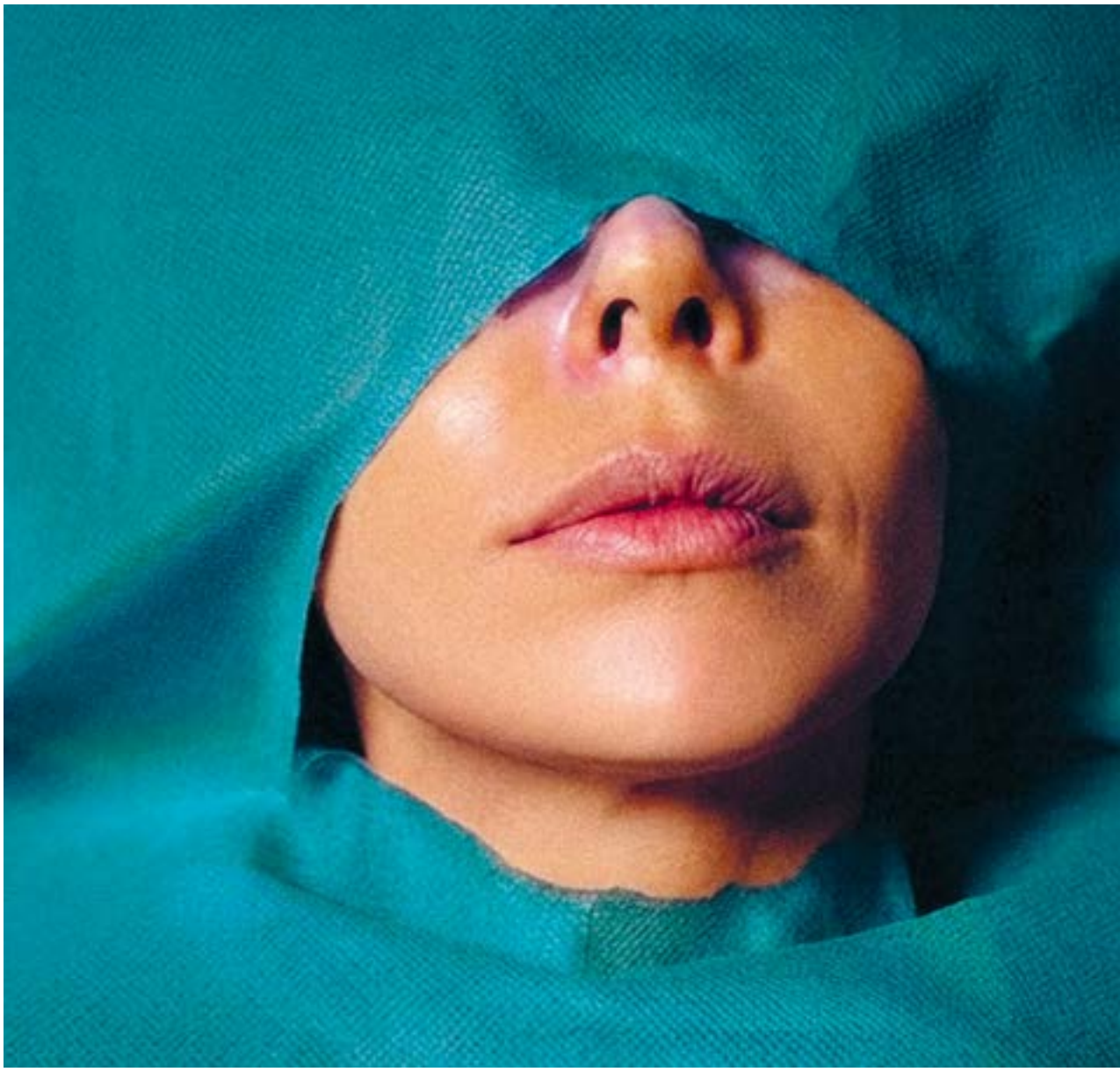
We zijn allemaal diva's

IDFA zet een schijnwerper op, nou ja, onszelf. Via Elon Musk en Elizabeth Holmes, massatoerisme en plastische chirurgie.

Door RONALD ROVERS

Denkt er dan helemaal niemand aan de kinderen? Als je het over de toekomst hebt – want als je 'laatkapitalisme' noemt, praat je op z'n minst impliciet over de toekomst – dan praat je over de mensen die in die toekomst zullen leven. Toch? Hoe zien en beleven en vormen zij de wereld?

In 'Mensen in het late kapitalisme', een van de veertien '*pathways*' waarmee IDFA het publiek door haar programma gidst, zitten een paar documentaires waarvan de kaartjes enorm in trek zullen zijn: *Musk* van Alex Gibney (mits je vier uur Elon Musk kunt verdragen) en *You Can See Everything* (Nathan Fielder en Lance Oppenheim) over de veroordeelde Silicon Valley-ondernemer Elizabeth Holmes. Twee publieke

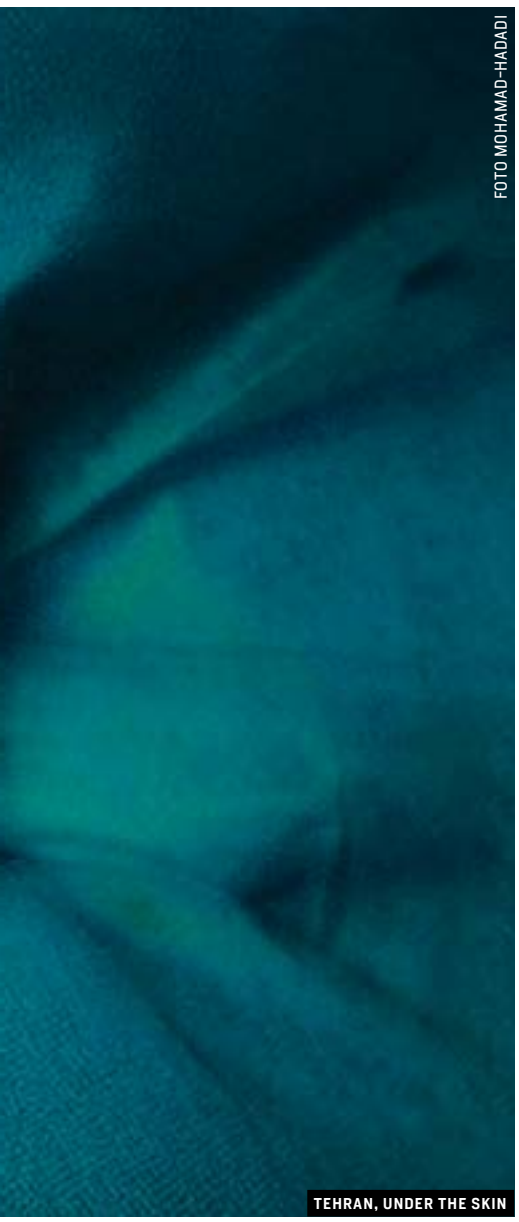

figuren die in hun denken de symptomen van een gemankeerd economisch systeem vertonen.

Dat weet je eigenlijk al wel zonder de films gezien te hebben. Je weet ook dat die films emblematisch zullen zijn voor de tijd waarin we leven. Waarin het normaal wordt gevonden dat iemand duizend miljard dollar binnen kan harken terwijl miljoenen mensen honger hebben. Die bizarre discrepantie benoemen, kan al tot gezucht leiden. Zozeer is die ongelijkheid inmiddels geaccepteerd. Maar. Ook al vind je het gedrag van Musk en Holmes verwerpelijk, ze staan voor iets groters.

Toch heeft het iets wrangs dat een route die 'Mensen in het late kapitalisme' heet, 1.378 minuten film over volwassenen presenteert en slechts twaalf minuten over jongeren. Tuurlijk, er worden veel meer films over volwassenen gemaakt. Maar is een knurft met centen die dingetjes de ruimte in rommelt echt zoveel belangrijker dan al die mensen die de komende eeuw het lot van deze wereld bepalen? Is het niet minstens zo belangrijk hoe zij in de wereld staan?

Die twaalf minuten over jongeren, dat is *I Think You Should Be Here* van filmmaker Anna-Marija Adomaitytè en choreograaf Elie Grappe. De makers zochten een aantal jonge vrouwen op die zes jaar geleden, als tieners tijdens de coronacrisis, eindeloos dansjes deden om zichzelf via TikTok aan de wereld te laten zien. De film is geen analyse in de traditionele zin, maar vooral dans en beweging, terwijl de vrouwen in voice-over met elkaar van gedachten wisselen. Hoewel moeilijk te zeggen is wat je precies meekrijgt van hun levens, communiceert de film iets intiems over hoe deze zeven vrouwen in de wereld staan. Je voelt hun nieuwsgierigheid en onzekerheid. Knap gedaan.

FOTO MOHAMAD-HADADI

TEHRAN, UNDER THE SKIN

TEGEN DE DOOD

Behalve de populariteitsmarkt van sociale media, waar je met behulp van veel sociale druk een persoonlijkheid en een imago kunt boetseren, is onder het laatkapitalisme nog een andere markt voor uiterlijke onvrede ontstaan. In *Tehran, Under the Skin* noemt de eigenaar van een goedlopende kliniek voor plastische chirurgie de enorme behoefte aan aanpassingen in het land "een epidemie". Haar hele wachtkamer zit vol, ook al is dit volgens haar "een rustige dag". Een deel van de vooral jonge vrouwen raadt ze ondubbelzinnig af om iets te laten veranderen. "Je bent al mooi. Doe het niet."

Nog een stap verder. In een wereld van *looksmaxxing*, waarin lichamen voor altijd aan de normen van het moment kunnen worden aangepast, is het logisch dat ook de onvrede groeit over dat andere schijnbaar onveranderlijke ding in ons leven: de dood. Joshua Oppenheimer maakte de korte film *The Revolution Against Death*, over RAADfest (Revolution Against Aging and Death), een conferentie waarvoor op een Californisch resort drommen mensen samenkomen die tegen de dood zijn. Uiteraard vooral tegen hun persoonlijke overlijden. Het was te verwachten dat dat verzet groeit in een tijd waarin mensen zich hyperbewust zijn van zichzelf. Want: wat denkt die dood wel om ineens een eind aan mijn leven te maken? Maar je krijgt er toch een beetje Don Quichot-vibes bij. Het is vooral heel erg aandoenlijk allemaal.

HOMO TOERISTICUS

In *The Siege of Paradise* bivakkeert een Ierse filmcrew een seizoen lang in het Italiaanse Cinque Terre, dat vijf dorpjes langs de Italiaanse noordwestkust omvat. Inwonertal: vierduizend. Aantal toeristen in de zomer: 3,5 miljoen. Hier botst het recht op de grenzeloze vrijheid van de homo toeristicus op de leefbaarheid van de bewoners. Die paradijselijke plek aan de kust is weliswaar niet exclusief van hen, maar 3,5 miljoen mensen die er in een zomerseizoen neerstrijken is natuurlijk krankzinnige overdaad. Wint dan het recht op leefbaarheid of het recht op geld verdienen?

De route die IDFA biedt is onvermijdelijk verre van compleet, want de uitwassen en eigenaardigheden van het laatkapitalisme zijn legio. Maar de blik op de stormachtige persoonlijkheden van Musk en Holmes, die eigenlijk uitvergrotingen zijn van het veel breder gedragen idee dat we met z'n allen overal recht op hebben – fysieke perfectie, aandacht, geluk, reizen over de wereld en in het verlengde daarvan elke ervaring die je maar wil – levert ontegenzeggelijk interessante aanknopingspunten om over onze tijd na te denken. Maar. Misschien volgend jaar toch een speciaal programma over hoe jongeren naar de toekomst kijken? ■

LETTERS FROM THE SILENCED COUNTRY

IDFA Kijktips

Letters from the Silenced Country

Andrej Koetsila | In 2020 filmde de Belarussische regisseur Koetsila de neergeslagen burgeropstand tegen Aleksandr Loekasjenko. Kort daarna werd zijn zus gearresteerd en besloot hij zijn camera op de gevangenissen van zijn land te richten. Vanuit Polen maakte hij deze schrijnende collagefilm. De regisseur giet dit verhaal van politieke onderdrukking in een experimentele vorm: archiefmateriaal, beveiligingsbeelden en animaties illustreren de erbarmelijke omstandigheden onder Loekasjenko's bewind. De brieven van gedetineerden zijn hun enige teken van leven. ***Hugo Emmerzael***

The Illusion of a Quiet Night

Olha Tsjernych | Een ongestoorde nachtrust is zeldzaam in Oekraïne, aangezien Russische drone- en raketaanvallen vooral in de late uren inslaan. Uit ingezonden beeldmateriaal van veertig professionele cameramensen en ruim driehonderd burgers componeerde Tsjernych een dialoogloze mozaïekdocumentaire die zich in een en dezelfde nacht op evenzoveel plekken door heel Oekraïne afspeelt. Tussen de strijders, slapers en dansers zien we dood, geboorte, liefde en leed, in een meerstemmig portret van een land dat klaarwakker droomt van vreedzame nachten. ***Hugo Emmerzael***

To Hold a Mountain

Biljana Tutorov & Petar Glomazić | Het sublieme Montenegrijnse Sinjajevinaplateau een NAVO-oefenterrein? Niet als het ligt aan herder Gara, die haar 'moeder' koste wat kost zal beschermen tegen 's werelds machtigste leger. Ondertussen vreest haar aangenomen tienerdochter Nada de vrijlating van haar vader – tevens de moordenaar van haar biologische moeder. Dit activistische, bijna mythische, wellicht wat geromantiseerde verhaal draait minder om argumenten dan om het onvoorwaardelijke gevoel: blijf van mijn moeder af! ***KEES Driessen***

NOTHING TO SEE HERE – CELINE DAEMEN

ANCESTORS – STEYE HALLEMA

‘Dit krijg ik er in andere landen niet doorheen’

IDFA DocLab, speeltuin voor immersieve kunst, bestaat twintig jaar. Waarom is Nederland zo goed in immersief? Een rondetafelgesprek met vier Nederlandse makers schetst de contouren van een antwoord. Waarmee ook de filmwereld z’n voordeel kan doen. “We zijn fucking eigenwijs.”

Door KEES DRIESSEN

De vraag: waarom is juist Nederland zo’n reus in de wereld van immersieve media? Het antwoord lijkt, na een uurtje brainstormen met vier Nederlandse XR-makers, “het proces”.

Ik ontmoet op Venice Immersive – als onderdeel van de Biënnale het belangrijkste eXtended Reality-festijn ter wereld – de drie Nederlanders in competitie: Celine Daemen met haar zinsbegoochelende kijkdoos *Nothing to See Here* (dat vorig jaar op DocLab in première ging), Nienke Huitenga Broeren met haar omvangrijke recreatie van *Amsterdam 1652* (dat ook op een vaste locatie in Amsterdam te bezoeken is) en Tibor de Jong, van wie het fantasmagorische *Honeyboys* in Venetië z’n wereldpremière beleefde. Iets later schuift Steye Hallema aan, die met zijn smartphonegroepservaring *La laguna parla* het feestje van Venice Immersive’s tienjarig jubileum mocht inluiden.

Deze indrukwekkende Nederlandse aanwezigheid is geen uitzondering; al jaren doen Nederlandse XR-makers het internationaal opvallend goed. Met het winnen van hoofdprijzen in Venetië (Celine Daemens *Songs for a Passerby* in 2023) en Cannes (Michel van der Aa’s *From Dust* in 2025) als hoogtepunten – dat doet de Nederlandse cinema ze niet na.

Mijn vraag aan hen is: waarom? Hoezo kunnen we dit wél? De eerste grote denkstap: nee, de Nederlandse cinema staat niet bekend om de experimenteerdrift die de XR-wereld kenmerkt – maar het Nederlands theater wél.

Celine Daemen: “En dat is fundamenteel anders dan film, waar je als publiek eigenlijk niet echt in de ruimte aanwezig bent. Je bent bij dat platte scherm. Een grote uitdaging voor VR is om het publiek zijn eigen aanwezigheid te laten ervaren. Dat is iets waar het Nederlandse theater al heel lang mee experimenteert. En veel Nederlandse immersieve makers komen uit dat theater en brengen die kennis mee.”

INNOVATIE

Plus, zoals Van der Aa zei toen ik hem in 2025 dezelfde vraag voorlegde: “Ons theater loopt internationaal gezien voorop in de integratie van beeldschermen en digitale techniek.”

Steye Hallema: “Ik begon ooit met PIPS:lab, een soort theater. Daardoor voelde ik me toen VR kwam best arrogant: ik snap het al. Omdat we al zo veel met technologie hadden geëxperimenteerd.”

Daemen: “Zelfs de Nationale Opera heeft een zaal waar kunstenaars met technologie kunnen experimenteren. Dat is in andere landen niet vanzelfsprekend, dat de nationale opera zin heeft om te componeren met een paar Kinect-camera’s en sensoren.”

Goed, maar dan verschuift de vraag: waarom bestaat die multimediale theatertraditie juist zo sterk in Nederland?

Eén antwoord dat komt bovendrijven: technologische innovatie. Daemen: “Met kunst hoef je bij Nederlanders niet echt aan te komen. Ik zou in het

HONEYBOYS – TIBOR DE JONG

AMSTERDAM 1652 – NIENKE HUITENGA BROEREN

▼
Met de klok mee vanaf boven: Tibor de Jong, Nienke Huitenga Broeren, Steye Hallema en Celine Daemen
Illustratie: Nienke Huitenga Broeren

theater nooit mogen maken wat ik in VR maak, omdat het poëtische, filosofische, vage shit is. Maar onder de mantel der innovatie mag het wel." Hallema: "Haha, dit is míjn citaat!" Tibor de Jong: "Als je maar een zweem van het startup-achtige eraan kan hangen, mag opeens alles. Dat is wel echt zo."

Want: Nederlanders houden van techniek. En zijn dus ook technisch? Nienke Huitenga Broeren: "Ja, zeker." De Jong: "Ook oudere mensen. De meeste kinderen ook." Hallema: "We zijn mensen die polders hebben aangelegd, en goeie fietspaden. Schiphol was een schoolvoorbeeld van goed design. En we zijn ook heel streng als iets niet goed geregeld is – wat trouwens ook een verschrikkelijke eigenschap kan zijn."

Oké, daar zit wat in: het land van het cassettebandje en de cd heeft een inherente interesse in het technisch onderzoeken van nieuwe media.

EIGENWIJS

Huitenga Broeren maakt een rake vergelijking: Nederland is een land van fietsers. "We willen graag een soort vrijheid voelen, die ook technisch goed functioneert." Wat leidt naar het volgende cruciale punt: eigenwijsheid – door rood fietsen is een nationale sport; een fiets is een technologie voor eigenwijze geesten. Nederlandse XR ook.

Daemen: "Bij ons is iedereen fucking eigenwijs. En zegt het gewoon als ze vinden dat het niet werkt." De Jong: "En dat heb je ook nodig, zolang niemand precies weet wat je eigenlijk aan het maken bent." Daemen: "Je moet durven zeggen: wat zie ik nou echt? Wat voel ik nou echt? En daar heel eerlijk over zijn. Oh, dit is kneuterig. Terwijl het zo'n vet goed idee was."

Huitenga Broeren: "Je hebt die botheid nodig. En dat je het niet meteen persoonlijk neemt. Ik merk dat dat in andere landen vaak een drempel is. Zomaar zeggen wat je denkt? Met de regisseur erbij? *Oh my god*."

Maar: bot zijn alle Nederlanders. Ook in de filmwereld. Dus opnieuw: waarom hier wél?

TESTEN

Het antwoord lijkt te schuilen in dat sleutelbegrip: het proces. De XR-projecten van deze makers zijn allemaal uitkomsten van *trial and error*. Daemen: "Ik denk dat VR verlangt dat je wordt geraakt. Doordat een uitzicht mooi is. Doordat een gang heel krap en benauwd is. Het goede van zo'n ontwerp krijg je alleen door te proberen en ervaren, totdat je denkt: zo voelt het goed."

Waarbij, en dat is essentieel, elke betrokkene mag roepen wat die vindt. Daemen: "Als je hiërarchisch bent, doet dit team dat stukje, en als dat af is, doet het volgende team het volgende stukje. Waardoor je eigenlijk nooit meer het roer kan omgooien. Nooit meer naar het werk kan luisteren: wat wil dat zelf eigenlijk zijn?"

Eigenwijs kritiek geven heeft alleen zin als niet al bij voorbaat alles vastligt. Als niet het resultaat, maar het proces centraal staat. Huitenga Broeren: "De fondsen kijken naar het verhaal dat je op dag nul neerlegt; en dan kijken ze bij de première. Maar wat er tussendoor gebeurt, dat weten ze niet." Terwijl ze vermoedt dat het Nederlandse succes juist te maken heeft met "dat Nederlandse makers, Nederlandse producties procesmatiger, strategischer zijn dan in andere landen".

Hallema: "Dat zou heel goed kunnen." Daemen: "Sluit mij maar twee weken op met drie kabels en één andere maker, totdat ik weet wat ik wil." Huitenga Broeren: "Met internationale partners merk ik vaak dat zij vanuit een soort reflex zeggen: dit is nou eenmaal zoals we het doen." Terwijl ze zelf liever eerst met een ruwe versie test of het publiek wel reageert zoals gedacht. "Waarbij zij zoiets hebben van ja, maar dat is niet hoe we werken."

Hallema: "Voorbeeld. Voor een aanvraag kreeg ik een *raving review* van het Stimuleringsfonds. Maar wat ik had geschreven was eigenlijk een essay over een paar onderzoeksvragen. Daar kom ik in het buitenland echt niet verder mee. Die willen gewoon mooie plaatjes hebben, van: zo gaat het eruitzien. Terwijl ik denk: eerst doe je het verhaal en de interactie. Als ik daar een prototype van heb, ga ik kijken hoeveel processorsnelheid ik nog heb voor hoe het eruitziet. Want dan weet ik dat het werkt. En dat krijg ik er gewoon in andere landen niet doorheen."

PROCES

Ik zie wel wat in deze combinatie van factoren als verklaring die de afzonderlijke werken ontstijgt: de Nederlandse XR als een technisch nieuwsgierig, multimediaal, door theaterexperimenten geïnspireerd proces, waarbij iedereen, van hoog tot laag, mag roepen hoe het beter kan, waar uitproberen en technologische innovatie worden toegejuicht, maar het eindresultaat wel moet voldoen aan de kwaliteitseisen van een Gazelle of Batavus.

Het is een methode die aantoonbaar werkt. En die, wie weet, ook de Nederlandse filmwereld zou kunnen inspireren. ■

‘De markt is god’

In *Paper Tiger* komen twee broers in aanraking met de Russische maffia van New York, halverwege de jaren tachtig. In die periode ziet James Gray het begin van het Amerika van ieder voor zich, “een ziekte die de wereld koloniseert”.

Door HUGO EMMERZAEL

Het citaat van de Griekse toneelschrijver Aischylos waarmee *Paper Tiger* opent, is van toepassing op heel het oeuvre van James Gray. “Laat er rijkdom zonder tranen zijn” is een wens die al sinds debuutfilm *Little Odessa* (1994) nooit uitkomt. Gray wordt gevierd om familiedrama’s waarin doorsnee burgers verstrikt raken in een web van hebzucht, corruptie en de onderwereld.

Na de historische drama’s *The Immigrant* (2013) en *The Lost City of Z* (2016), plus een uitstapje naar de kosmos met het ondergewaardeerde *Ad Astra* (2019), keerde Gray terug naar de persoonlijke films waarmee hij zijn reputatie als Amerikaanse auteur vestigde. Met het semi-autobiografische *Armageddon Time* (2022) dook hij in zijn New Yorkse jeugd in de jaren tachtig. In opvolger *Paper Tiger*, dat zich afspeelt in hetzelfde Queens anno 1986, pakt Gray het misdaadmotief dat door zijn hele werk loopt weer op.

In *Paper Tiger* raakt ingenieur Irwin (Miles Teller) door zijn oudere broer, ex-politieagent Gary (Adam Driver), betrokken bij een zakenplan rond de sanering van het Gowanuskanaal in Brooklyn. Dat plan blijkt al gauw te mooi om waar te zijn. Ze komen in aanraking met de Russische maffia, die hun familie terroriseert en de band tussen de broers onder druk zet. Onder dat misdaadverhaal ligt een teder melodrama over de groeiende spanning tussen Irwin, zijn vrouw Hester (Scarlett Johansson) en hun twee zonen. In een groepsgesprek tijdens de afgelopen editie van Cannes sprak Gray ondanks een jetlag uitgebreid over de film, die hij maakte als een felle kritiek op het kapitalisme.

Net als in eerdere films wijst *Paper Tiger* geld aan als de bron van al het kwaad. Waarom keert dat thema steeds terug in je scenario’s? “Hoe geef ik hier antwoord op zonder dat vieze woord in de mond te nemen? In dit geval kun je niet anders dan over het kapitalisme praten. Lange tijd werd dat systeem in Amerika enigszins afgeremd door religie, dat de morele en ethische ruggengraat van de samenleving vormde. Later bood de strijd tegen communistische dictaturen een soort ideologisch tegenwicht. Nu heerst een enkel adagium: de markt is god. Met deze film wilde ik het moment vangen waarop de vangrails wegvielen en het kapitalisme vrij baan kreeg. Hoe blijf je integer? Hoe krijgt een moreel bewustzijn weer waarde? Vroeger deed religie dat, voor mij doet kunst dat nu. Dat is mijn fundament. Ik hoor er overigens amper discussies over. In plaats daarvan krijg ik vragen over AI en zo, en daar heb ik weinig over te zeggen.”

Hoe zie je dat de maatschappij is veranderd sinds die vangrail wegviel? “Meer mensen dan ooit leven vandaag op middenklasseniveau. Maar is de wereld er gelukkiger op geworden? De Verenigde Staten zijn waanzinnig rijk, maar de inwoners zijn zo ongelukkig. Er zit een voelbare leegte in hun leven. Als je alleen nog maar het materiële najaagt, raak je los van een moreel en ethisch fundament. Wat betekent het dan nog om een goed mens te zijn? Als moreel of ethiek geen toetsstenen meer zijn, dan word je transactioneel. Kijk naar de huidige president. Donald Trump gelooft niet in goed of kwaad, alleen in: wat doe jij voor mij? Die houding leidt tot een wereldwijd miasma, aangevoerd door ons, Amerikanen. Het is een ziekte die de wereld koloniseert.”

Is dat de reden dat de jaren tachtig, die je ook in *Armageddon Time* verbeeldde, zo’n grote rol in jouw werk spelen? “Dat is het moment waarop alle concurrentie wegviel voor wat de Amerikaanse droom heette. Het is de tijd waarin iedereen vooral bezig was met geld verdienen. Voor mij begon dat na de Tsjernobyl-ramp. In 1984 ging ik op uitwisseling naar de Sovjet-Unie. Het land was onder Konstantin Tsjernenko volledig kapot. Ik weet nog dat er in een toerbus vol zestienjarige scholieren twee KGB-agenten zaten. We waren zestien! Is je beschaving zo onzeker dat er KGB-agenten in de bus moeten? Twee jaar later liet Tsjernobyl de systemische rot zien. Gorbatsjov zag dat in. Met de perestrojka en glasnost ging het land open en er kwamen voorzichtig markthervormingen. Ergens rond die tijd begon het socialistische ideaal, in de Verenigde Staten een vieze term, weg te vallen.”

Voel je je in het bijzonder aangetrokken tot films die zich in het verleden afspelen? “De jaren tachtig maakten van ‘ieder voor zich’ de norm. Die mentaliteit gold als goed, als slim, als juist. Daarom interesseert die periode me, al kijk ik er zeker niet met nostalgie naar. Dat maakt historische films zo opwindend: ze komen het dichtst bij een tijdmachine. Ze bieden de mogelijkheid om een tijd van binnenuit te verkennen en tegelijk heb je genoeg afstand om te zeggen: dit zijn de stromingen die ons hier hebben gebracht. Zo begrijpen we de wereld waarin we nu leven beter.”

Je personages zijn niet in staat om hun gevoelens op tijd te uiten, wat de conflicten in *Paper Tiger* had kunnen verhelpen. Kan zwijgen een gezin kapotmaken? “Open communicatie, vooral het tonen van onze kwetsbaarheid, is een van de moeilijkste dingen die er zijn. Daar gaat het mij om: de stilte tussen de woorden kan film beter overbrengen dan welke andere kunstvorm ook. Theater kan niet over stiltes gaan: dat staat te ver van de acteur, die op het toneel, meer dan in de film, de voorstelling draagt. Opera kan het ook niet. Dat is misschien de grootste kunstvorm die de wereld heeft voortgebracht, maar het is een verhoogde werkelijkheid waarin de zang de plaats van de stilte inneemt. Tegelijk ben ik er heilig van overtuigd dat stilte als een kanker woekert. ‘Ik dacht dat je dit bedoelde, maar je bedoelde dat.’ Zo ontstaan ruzies. Misinterpretatie en misverstanden spelen een centrale rol in al onze catastrofes. Zowel op kleine als grote schaal.”

Waarom draai je nog altijd op film? “Het is helaas veel duurder dan digitaal, dus het heeft iets elitairs om te zeggen dat film beter is, maar ik draai zo veel mogelijk op film. Overigens heb ik er geen probleem mee als een film digitaal is gedraaid. Als ik naar andermans film kijk, kan het me niet schelen. In het geval van *Paper Tiger* had ik er het budget eigenlijk niet voor, maar ik heb draaidagen ingeruild om alsnog op film te kunnen draaien. Dat was het offer dat ik bracht.

“Celluloid heeft iets organisch dat digitaal niet kan reproduceren, en ik denk niet dat digitale technologie het analoge gevoel ooit kan evenaren. Het gaat niet om de hoeveelheid pixels, om de hoogte van de resolutie. Het gaat om een gevoel dat je onbewust krijgt, dat zich niet laat nabootsen zonder dat fotochemisch proces. Ik hou van het organische, van de korrels, van het menselijke gevoel. Ik zie het als de penseelstreken op het doek van een schilder.” ■

Column

BASJE BOER

In deze nieuwe column knoopt Basje Boer films aan literatuur aan dans aan beeldende kunst aan muziek aan poëzie aan architectuur

GROVE PIXELS, FELLE FLITS

Oude gebouwen zijn mooi – de lompe vormen van het brutalisme, de sierlijke lijnen van art deco, de vrijzinnigheid van de Amsterdamse School. Bijna nog mooier vind ik het wanneer het oude het nieuwe benadrukt, of andersom. Wandelend door Parijs zie ik de jaren zestig samengaan met de negentiende eeuw, het heden gestapeld op een lang verdwenen ooit. *Kijk*, wijst mijn reisgenoot. Een metro-ingang telt drie soorten vroeger bij elkaar op: krullerige versiering, functionele tegels, een kordaat uithangbord. We kijken voorbij het nu recht het verleden in.

Aan kleine ronde tafeltjes lees ik een pdf van *Corpus Britney*, de debuutroman van dichter Dominique De Groen, waarin het draait om een verdwenen jonge vrouw die sprekend lijkt op Britney Spears. Terwijl de hoofdpersoon door haar selfies scrolt, leest ze de tijd af aan mode, make-up, maar ook aan de manier waarop ze zichzelf fotografeert, gedicteerd door de technologie van de tijd, de trends, het sociale medium *du jour* – grove pixels, zwarte ogen, felle flits. Zo makkelijk als het is om het verleden te zien, zo moeilijk is het om naar het nu te kijken. “De korrel van het verleden,” schrijft De Groen, “kan niemand nu al zien.”

Eerder maakte ik een andere tijdcapsule open: *Beverly Hills 90210*, de highschoolserie die me destijds, tien jaar oud, deed dromen van spieken en verkering en schoolkranten. Ik open de tijdcapsule en realiseer me niet alleen iets over die tijd en die plek, over wat we belangrijk vonden en wie we wilden zijn, maar ook iets over wie ik zelf toen was. Wat ik ook zie is de pompadour van Dylan. De bakkebaarden, de *diner* waar Brandon werkt, de oldtimers waar iedereen in rijdt, de jeans die worden gedragen onder een simpel wit shirt. Zoals we nu teruggrijpen op de *nineties*, grepen we toen terug op de *fifties*. Keert alles terug of gaat het nooit echt weg? Is het verleden altijd deel van nu?

Peter Hujar’s Day reconstrueert een gesprek tussen Linda Rosenkrantz en de fotograaf uit de titel, en dat gesprek reconstrueert op zijn beurt een dag uit Hujars leven: 18 december 1974. Een moment wordt opgetrokken uit woorden, aankleding, een blik, een skyline, een liedje. Tijd is geen verloop, maar een stapel. Het verleden is altijd hier. We kunnen het bijna aanraken. Bijna, maar net niet.

CineDeli
NU OP idfa
STRAKS IN HET THEATER

WHISPERS IN MAY regie Dongnan Chen

WE HAD A PLAN regie Suzanne Raes

HOELANG NOG regie Niels van Koevorden

HOLD YOUR BREATH regie Vincent Sparreboom

THE CLEARING regie Sabine Groenewegen

LYRICAL VENGEANCE regie wendelien van oldenborgh

TWO MOUNTAINS WEIGHING DOWN MY CHEST regie Viv Li

TRISTAN FOREVER regie Tobias Nölle

IS DAN NIET ALLES GOUD WAT ER BLINKT?

Iets met branden en op blaren zitten, of een ander moralistisch spreekwoord, dringt zich op bij James Gray's *Paper Tiger*.

Door RONALD ROVERS

Veel hoeksteniger vind je ze niet, dan het gezin van Irwin en Hester Pearl dat anno 1986 in Queens trouw de rekeningen betaalt en barbecues organiseert. Ze zijn zo'n beetje de muffe antithese van de Tenenbaums uit Wes Andersons film. Miles Teller en Scarlett Johansson spelen vader en moeder en het gaat "best wel goed" met ze, zegt Tellers personage aan de telefoon wanneer z'n broer belt.

Die broer, Gary Pearl (Adam Driver), is de slang in het paradijs. Dat denkt hij in elk geval, sinds hij de politie verliet en nu als ondernemer grof geld wil binnenhalen. Het zijn immers de jaren tachtig en 'hebzucht is goed' is het motto. Gary doet Irwin een voorstel om snel veel geld te kunnen verdienen. De zaak stinkt aan alle kanten – iets met Russen en afvalmanagement – maar Gary denkt 'straatwijs' te zijn en schermt met z'n verleden als rechercheur. De situatie loopt snel uit de hand. Omdat het een Amerikaanse film is, moet het dan meteen helemaal mis gaan. Dus als Hester de volgende ochtend even dubbel ziet, klinkt snel daarna de diagnose: hersentumor.

James Gray laat geen ruimte voor misverstanden: hier spat de Amerikaanse droom uiteen. Niet voor de Russen trouwens, die lekker karikaturaal zitten te grommen op hun aftandse industrieterreintje. Wel voor de hardwerkende Irwin en Hester, die haar handen vol heeft aan haar permanentje en dik aangezette accent. Anders vergeten we misschien dat we in Queens zijn, in 1986.

Wat Gray goed doet, is de spanning opvoeren en je het beklemmende van de situatie laten voelen. Irwin staat soms 's avonds in z'n werkplaats onder het huis z'n paniek te bedwingen en Gray kiest er dan voor om Irwins schaduw op de muur te volgen. Zulke details geven een persoonlijke signatuur. Ook goed: je voelt het autobiografische aspect in de film. Gray baseerde het scenario voor een flink deel op gebeurtenissen binnen zijn eigen familie.

Paper Tiger is een bescheiden, degelijk, ambachtelijk gerealiseerd drama met thrillerelementen. Maar niet veel meer. Zoals vaker bij Gray mist de film iets groots en rauws: het voelt alsof het vrije, creatieve element gesmoord wordt in de overdreven aandacht waarmee men Queens anno 1986 wil oproepen. Dat het kleurenpalet historisch verantwoord is want gebaseerd op jeugdfoto's, is mooi. Maar dat maakt een film niet magisch. En dan is er dat keurig afgeronde einde, waarmee op een geforceerde manier ruimte voor hoop wordt gelaten. ■

PAPER TIGER VERENIGDE STATEN/FRANKRIJK/POLEN/ITALIË, 2026 | REGIE JAMES GRAY | MET SCARLETT JOHANSSON, MILES TELLER, ADAM DRIVER | 115 MINUTEN | DISTRIBUTIE WW ENTERTAINMENT | TE ZIEN VANAF 26 NOVEMBER

PAPER TIGER

PAPER TIGER

NOOIT HUN EIGEN HERDERS

De Chinees-Nederlandse documentairemaker Louis HotHotHot graaft opnieuw in de traumatische geschiedenis van zijn familie met een intieme, indringende film over de rol van de vrouw in het Chinese patriarchaat als resultaat.

Door OMAR LARABI

The Year of the Ghost, de nieuwe film van Louis HotHotHot (zijn oorspronkelijke familienaam is Yi Liu), begint met slecht nieuws: tijdens de coronapandemie krijgt de filmmaker te horen dat zijn vader op sterven ligt. Hij boekt meteen een vlucht, maar wordt bij aankomst in China onderworpen aan rigoureuze quarantainemaatregelen: een verblijf van 28 dagen in een soort gevangenis is verplicht om gezond te worden verklaard. Door kleine raampjes die nauwelijks open kunnen, ziet HotHotHot, terwijl zijn vader sterft, de buitenwereld aan hem voorbijtrekken.

Zo'n scène, die draait om isolement, fungeert ook als een metafoor voor de fysieke afstand tussen HotHotHot, die sinds 2012 in Nederland woont, en zijn familie. Al in zijn vorige film *Four Journeys*, de openingsfilm van IDFA 2021, verscheen pontificaal in beeld het aantal kilometers dat hem scheidt van zijn vader, moeder en zus: 7800.

EENKINDPOLITIEK

In *Four Journeys* filmde HotHotHot zijn vader, moeder en zus vaak op het bed van de ouderlijke slaapkamer, waarbij hij zelf buiten beeld blijft. Als je weet dat die film draait om de desastreuze eenkindpolitiek, krijgen die scènes extra lading. Als HotHotHot in 1986 ter wereld komt, is hij het tweede (en dus clandestiene) kind. Zijn ouders – die eerder een tweejarige zoon verloren – krijgen een fikse boete en de politieke carrière van zijn vader komt gedwongen ten einde. HotHotHot is dus in zekere zin ongewild en die gedachte komt terug in die bovengenoemde intieme momenten waarin hij zichzelf visueel wegcijfert.

Ook in *The Year of the Ghost* zitten scènes waarin HotHotHot goeddeels van achter de camera zijn moeder en zus filmt. Nu zijn vader er niet meer is, rijst de vraag of hij niet een actievere rol moet spelen in het leven van zijn moeder.

HotHotHot duikt in de film in de geschiedenis van het huwelijk van zijn ouders. Zijn vader komt uit een arm gezin maar kon studeren aan de universiteit; zijn moeder groeit op in een rijke familie. Vader behoort tot een van de Vijf Rode Categorieën die tijdens de Culturele Revolutie (1966-1978) de voorkeur genoten van de communistische partij; de familie van zijn moeder wordt vanwege hun welvaart gezien als vijand van de revolutie.

In beelden gemaakt tijdens een eerder bezoek merkt de vader van HotHotHot op dat hij als arme jongeman geaccepteerd werd door zijn vrouw. Dat is een flagrante romantisering van het verleden, blijkt later in een aangrijpende animatiescène waarin te zien is dat het gedwongen huwelijk in de eerste jaren een hel was. Zo botsen herinneringen van familieleden vaker op de naargeestige realiteit.

Het gewoel van HotHotHot in het verleden van zijn familie leidt ook tot opmerkelijke inzichten over de Chinese patriarchale samenleving. Het is in sommige kringen gebruikelijk om je vrouw te slaan; vrouwen nemen kinderen zodat als hun partner overlijdt er nog iemand voor hen kan zorgen. In de poëtische voice-over, waarin HotHotHot zijn bespiegelingen deelt, fluistert hij dat weduwes uiteindelijk de enige vrouwen zijn die in China kunnen rekenen op iets van vrijheid.

Ook wordt HotHotHot door zijn zus, met wie hij – zoals ook in *Four Journeys* te zien was – als tweede kind een problematische relatie heeft, gewezen op zijn privileges als man. Hij kon het land verlaten, daten met wie hij wilde en een carrière ontplooien in Nederland. Zij moest van hun moeder thuisblijven en bleef ongehuwd.

VOETBINDEN

The Year of the Ghost bestaat bij gratie van het feit dat de maker een man is. Daarvan raakt HotHotHot zich gaandeweg steeds meer bewust. Toch is het zijn zus die – financieel ondersteund door HotHotHot – zich ontfermt over hun moeder. Al informeert zij eerst nog of de Franse vriendin van haar broertje dat niet kan doen. De geschiedenis herhaalt zich.

In de film mijmert HotHotHot voortdurend over hoe vrouwen volgens de Chinese sociale mores "nooit hun eigen herders" kunnen zijn. Dat hij uiteindelijk in deze confronterende zoektocht terechtkomt bij zijn grootmoeder, die werd gedwongen tot de eeuwenoude traditie van het voetbinden, voelt logisch: het vervormen van de voeten van de jonge vrouw in de vorm van een halvemaan is misschien wel een van de meest pijnlijke uitingen van het patriarchaat.

De dood van de vader van HotHotHot leidt zo tot een indringende film die vooral het hedendaagse en historische leed van vrouwen blootlegt, niet alleen uit de familie van HotHotHot, maar in heel China. ■

THE YEAR OF THE GHOST

THE YEAR OF THE GHOST NEDERLAND, 2026 | REGIE LOUIS HOTHOTHOT | 93 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINEMA DELICATESSEN | TE ZIEN VANAF 19 NOVEMBER EN OP IDFA, OOK VIA PICL.NL

WILD HORSE NINE

DIT GAAT ABSOLÚÚT OVER DE CIA

Vlak voor de militaire coup in Chili komt een CIA-agent in het reine met zijn rol in de gewelddadige Amerikaanse geschiedenis tijdens een vakantie op Rapa Nui. Een grap – of toch niet? Martin McDonagh speelt met de waarheid in *Wild Horse Nine*.

Door ROOSJE VAN DER KAMP

Twee CIA-agenten en twee linkse studenten zitten te wachten op een Chileens vliegveld. Om de tijd te doden, hebben ze het over de nieuwe president. Een van de agenten waarschuwt: "Geniet nog maar van hem nu het nog kan." Zeggen de studenten tegen de agenten: "En wie zijn jullie eigenlijk? De CIA?" Antwoordt een van de mannen: "Inderdaad, we zijn absolúút de CIA."

Je kunt de waarheid blijkbaar grappen. Maar of die grap de waarheid blootlegt of juist verbergt – dat is het woelige terrein waarop Martin McDonagh zich met zijn nieuwe film begeeft. De twee CIA-agenten zijn Chris (John Malkovich) en Lee (Sam Rockwell). Ze maken deel uit van het team dat tot taak heeft de aanhangers van Salvador Allende in kaart te brengen, zodat ze die tijdens de aanstaande militaire coup kunnen verzamelen en afmaken.

Chris en Lee zijn op het vliegveld omdat ze er even tussenuit gaan: een weekje weg naar Rapa Nui, het vulkanische eiland midden in de Stille Oceaan. *Wild Horse Nine* speelt zich bijna volledig daar af. McDonagh brengt de Amerikaanse inmenging in de Chileense politieke geschiedenis in beeld, maar lijkt zich onmiddellijk daarvan te willen distantiëren.

MEMOIRES

In *El Conde* (2023) stelt Pablo Larraín Augusto Pinochet voor als een vampier. Hij behandelt de Chileense militaire dictatuur aan de hand van een surrealistische allegorie, waarbij hij het systeem bekijkt vanuit een eenzijdige focus op de bloeddorstige dictator zelf. McDonagh doet het tegenovergestelde: hij bekijkt de dictatuur vanuit het perspectief van het systeem dat hem aan de macht heeft geholpen. Hij zoomt zelfs zover uit, dat het eigenlijk helemaal niet meer om Chili lijkt te gaan. Het land is inwisselbaar geworden.

Chris grapt en grolt over de inmenging van de CIA in de wereldpolitiek – smakeloos, zeiden sommigen ("*edgelord provocation*", aldus *Variety*). Maar ligt daar niet juist de crux?

Het is alsof het Amerikaanse imperialisme zich pas openbaart naarmate we verder van de actie af staan. Rapa Nui, het eiland in het midden van de oceaan, met zijn eeuwenoude moai (of "De Grote Hoofden", zoals Chris ze hardnekkig blijft noemen), is een plek waar de tijd stil lijkt te staan. Juist daar wordt nadenken over de geschiedenis mogelijk: Chris werkt aan zijn memoires. 's Nachts, al rondwandelend op het eiland, mijmert hij over zijn verleden terwijl hij diep in de ogen van wilde paarden staart.

Hoe ouder hij wordt, hoe dichter hij bij de dood staat, des te meer Chris aangezien wil worden voor de slechterik die hij is, en des te beter hij als persoon lijkt te worden. Als je allerlei presidenten hebt vermoord maar niemand dat weet, was je dan wel een schurk? En kun je vergeving vinden voor iets wat je nooit zal kunnen toegeven? Op dat moment doet humor zijn intrede. Door grapjes te maken, slaagt Chris erin om beide te doen: toegeven en ontwijken, schuldig zijn en vrijgesproken worden.

Chris verpakt de waarheid in een grap en verbergt zo zijn ware identiteit in het volle zicht. Maar zijn grappen zouden wel eens het meest schokkende aspect van zijn gedrag kunnen onthullen: een lichtzinnigheid waarmee hij zichzelf zelfs van de meest gruwelijke daden vrijspreekt. Daar gaat *Wild Horse Nine* over. En dat is dan weer géén grap. ■

WILD HORSE NINE VERENIGD KONINKRIJK/VERENIGDE STATEN, 2026 | REGIE MARTIN MCDONAGH | MET JOHN MALKOVICH, SAM ROCKWELL, STEVE BUSCEMI | 116 MINUTEN | DISTRIBUTIE DISNEY | TE ZIEN VANAF 5 NOVEMBER

DE LAATSTE BOEF

In het prachtige *The Only Living Pickpocket in New York* speelt John Turturro de rol van zijn leven, als ouderwetse zakkenroller die weemoedig achterom kijkt in een modern New York.

Door ALEX MAZEREEUW

"New York, I love you, but you're bringing me down", zingt LCD Soundsystem in de eerste minuten van *The Only Living Pickpocket in New York*. Het is een perfecte samenvatting van het gevoel dat deze prachtfilm oproept. Zelden heb ik zo graag willen wonen in een film, of in een wereld. Terwijl die film niet per se goed afloopt en die wereld niet bepaald aanlokkelijk is. Het lied in de openingsminuten is een waarschuwing: ook deze liefde is gedoemd.

Maar hoe kunnen we anders? Het begint al bij de casting van de zakkenroller waar het allemaal om draait. John Turturro, een van de beste acteurs van zijn generatie, altijd geniaal, maar zelden protagonist. Een cv vol iconische rollen, van *Barton Fink* (1991) en *The Big Lebowski* (1998) tot recent nog een prachtrol in hitserie *Severance* (2022-). Hij speelde meer dan genoeg vuillakken, maar Turturro heeft, zeker nu hij de zeventig aantikt, het prachtig melancholieke gezicht van een oude goedzak, maar dan wel één die een rugzak vol verkeerde keuzes meetorst.

Een klassieke held kunnen we zakkenroller Harry Lehman niet noemen. Hij is het wel, maar hij is óók een boef. Een boef uit een oud, al lang vergeeld boekje. Een boef zoals ze die niet meer maken: zakkenrollers zijn stilaan vervangen door cybercriminelen. Niemand heeft nog cash op zak, en een cryptoportefeuille jat je niet makkelijk uit iemands achterzak.

De wereld van nu is steeds minder een plek voor boeven als Harry. Natuurlijk, hij heeft nog steeds zijn eigen mini-universum met handige adresjes. De winkel van boezemvriend Ben is een veilige haven, waar altijd wel iets van de buit verkocht kan worden. Er is een nieuwe generatie zakkenrollers, zoals de jongere Eve, die hij beschouwt als familie. Zelfs rechercheur Allan is uiteindelijk een vriend, daar die best wat onderwereldroddels kan gebruiken.

Maar de tijd, die is genadeloos, zelfs voor iemand die elk groezelig hoekje van de stad heeft gezien. En dus snap je zijn impuls zó goed, als hij inbreekt in de auto van een arrogante blaag om diens tas leeg te roven. Hij zoekt naar cash, hij vindt een usb-stick. Vanaf daar begint het gedonder, want met zo'n simpel stickie kun je zomaar ineens miljoenen in handen hebben.

Zelden was een droeve glimlach mooier dan die van Turturro

The Only Living Pickpocket in New York is in zekere zin een rouwproces van een man die weemoedig terugblikt op al zijn (verkeerde) levenskeuzes en nog één keer het goede wil doen. Zijn comateuze vrouw Rosie beschermen bijvoorbeeld, of alsnog in het reine komen met de dochter van wie hij vervreemd raakte (een prachtige bijrol van Tatiana Maslany), omdat zij al jaren geleden tabak had van haar vaders levenswandel en continue afwezigheid.

Dit alles tegen de achtergrond van een beeldschoon New York, dat modern is maar ook vervlogen aandoet. Het ene moment doet de stad haast dorps aan, alsof hij door Wim Sonneveld bezongen wordt. Een New York met duidelijke regels, afspraken en adresjes, waarin je slechts enkelen hoeft te kennen om het allemaal te weten. Maar in de schitterende cinematografie van Sam Levy krijgt New York soms ook iets van een onbekende entiteit, vastzittend tussen het warme oude en het kille nieuwe.

Turturro draagt de melancholie majestueus op zijn schouders. "Ik heb tegenwoordig veel meer ervaring," zei hij onlangs in een interview met *The Los Angeles Times*, "als echtgenoot, als vader, als zoon. Veel verlies, geweldige tijden, maar ook heel donkere tijden. Je beseft niet dat je je hele leven met je meedraagt." Het is die levenservaring die van Turturro een (nog) betere acteur heeft gemaakt. Hij dráágt dat leven, en verhindert daarmee dat de film vervalt in 'vroeger was alles beter'-nostalgie. Als in een lied van Paul de Munnik: "Ik droomde van die nachten, eenzaam slenterend op straat. De droeve glimlach van een filmster, met m'n ziel wist ik geen raad."

Zelden was een droeve glimlach mooier dan die van Turturro in *The Only Living Pickpocket in New York*. Zelfs zijn ziel krijgt hier een passende bestemming, vredig als hij na die 88 minuten is geworden. ■

THE ONLY LIVING PICKPOCKET IN NEW YORK VERENIGDE STATEN, 2026 | REGIE NOAH SEGAN | MET JOHN TURTURRO, GIANCARLO ESPOSITO, STEVE BUSCEMI | 88 MINUTEN | DISTRIBUTIE CHERRY PICKERS | TE ZIEN VANAF 12 NOVEMBER

THE ONLY LIVING PICKPOCKET IN NEW YORK

Hoor wie klopt daar, kinderen

Wat valt er te ontdekken in de Nederlandse filmcultuur wanneer we ons blikveld wat breder trekken? Deze maand: de wereldbeelden die jeugdmedia, waaronder de jaarlijkse Sinterklaasfilms, over jonge kijkers uitstorten.

door JOOST BROEREN-HUITENGA

DE GROTE SINTERKLAASFILM EN DE VLIEGENDE-PIETEN

Waarom schrijven we vrijwel nooit recensies van jeugdfilms en -series? Juist ouders van jonge kinderen zijn gebaat bij een analyse van wat hun kroost krijgt voorgeschoteld. Liefst vooraf, want als iets eenmaal is gestart, staat uitzetten zo'n beetje gelijk aan een lievelingsknuffel afpakken. (Nou goed, ik weet als vader van een zesjarige heel goed waarom we die niet schrijven: ouders van jonge kinderen hebben amper tijd om recensies te lezen. Maar toch.)

Dan bedoel ik dus niet recensies als consumentenadvies, waarin jeugdfilms worden beoordeeld op vermakelijkheid en soms op hoezeer het voor ouders aantrekkelijk (of überhaupt vol te houden) is om mee te kijken. Ik bedoel een echte recensie, zoals we die ook over 'volwassen' films schrijven. Met analyse, duiding, interpretatie. Stukken die wegen hóe een film zijn verhaal vertelt en welk mensbeeld eruit spreekt. Het is verleidelijk te denken dat dat er niet zo veel toe doet, omdat de meeste kinderen elk bewegend beeld voor zoete koek lijken te slikken. Maar juist daarom doet het ertoe. Hoe kunnen het mediavaardige volwassenen worden, als we ze op deze leeftijd afschepen met middelmatige meuk?

Want áls we dit werk gewoon zouden recenseren, had Netflix het vorige maand niet in zijn hoofd gehaald om de YouTube-sensatie *Spike* in het Nederlands beschikbaar te maken met zo'n erbarmelijke AI-slop-nasynchronisatie. In de stemmen was geen enkel menselijk trekje te bespeuren en getuige de belachelijke hoeveelheid kromme zinnen had niemand de moeite genomen om de boel na de algoritmische vertaling nog even te checken. Toen er toch ophef over kwam, stond het broddelwerk al op plek 9 van de bestbekeken series in Nederland. *Spike* werd kortstondig offline gehaald, maar is inmiddels terug met misschien minder kromme zinnen, maar zeker niet minder *sloppy* stemmen.

Of, ander stokpaardje van me: waarom lees ik nergens dat die schattige puppy's van *Paw Patrol* de wegbereiders van het militair-industrieel complex zijn? Op sociale media ging in augustus de slogan 'Defund Paw Patrol' eventjes viral, maar dat draaide er vooral om dat de serie überhaupt positieve aandacht geeft aan een politiemacht. Mijn punt is iets anders. Om zo af en toe een kat uit een boom te redden, heeft deze heldhaftige roedel puppy's een heel arsenaal aan waterkanonnen, trucks, drones en netten-aan-raketten ter beschikking. Dat is natuurlijk primair zo omdat al dat wapentuig vervolgens in speelgoedvorm verkocht kan worden. Maar het normaliseert ook het idee dat hulpverleners tot de tanden bewapend moeten zijn om hun werk te kunnen doen.

Ten slotte: onze Sinterklaasfilms. Elk jaar verschijnen er twee, onder de noemers *Club van Sinterklaas* en *Grote Sinterklaasfilm* en steevast hengelen ze vlotjes de status Gouden Film binnen. Over dat fenomeen wordt zo af en toe wel iets geschreven – Jos van der Burg deed dat een paar jaar terug voor *Filmkrant*, ikzelf vorig jaar in *Het Parool*. Maar inhoudelijke analyses vind je nauwelijks.

Ook daar is een begrijpelijke reden voor: net als voor pepernoten is het recept altijd hetzelfde en zijn de ingrediënten relatief bescheiden – waarom zou je morrelen aan een klassieker, als de doelgroep automatisch elke paar jaar vernieuwt? Juist door die onveranderlijkheid zijn de films in korte tijd een onlosmakelijk onderdeel van de Sinterklaastraditie geworden. Een soort Nederlandse versie van de panto-toneelstukken die in Engeland rond Kerstmis veelvuldig worden opgevoerd – ook die zitten volgestopt met liedjes en beroemdheden.

Alleen hebben de Sinterklaasfilms niet de ronduit satirische insteek van de beste panto. Terwijl het onderwerp er zowat om schreeuwt. Want terwijl de films een vast onderdeel van de Sinterklaastraditie werden, groeide het Sinterklaasfeest uit tot een van de heetst bevochten frontlinies in onze polder-variant van de *culture wars*.

Op tv neemt het alom gewaardeerde *Sinterklaasjournaal* dat al jaren op humoristische en kindvriendelijke manier op de korrel. Je zou hopen dat ook de Sintfilms hun podium gebruiken om zich ergens over uit te spreken. Maar dat doen ze niet. Niet expliciet. Er zit wel iets, maar dat zit dieper ingebakken. Bijvoorbeeld in het feit dat Nederland in deze films volledig lijkt te bestaan uit kneuterige kleine stadjes vol klokgevels en grachtjes.

En je kunt vragen stellen bij de van-

Wat er vooral opdoemt uit de jaarlijkse Sinterfilms, is Hollandse handelsgeest

SPIKE

PAW PATROL

zelfsprekendheid waarmee in *De Grote Sinterklaasfilm en de vliegende Pieten* de burgemeester van zo'n stadje en z'n twee slinkse wethouders de vijanden zijn, die Sint en Pieten dwarszitten om hun politieke hachje te redden. Wat doet dat met een kinderbeeld van hoe politici zich tot burgers verhouden?

Maar als er al een ideologie uit deze films opdoemt, is dat toch vooral de Hollandse handelsgeest. Diezelfde *Vliegende Pieten*-film staat bol van de *product placement*. Niet alleen voor de kruidnotenmix van een vaderlandse grootgrutter maar bijvoorbeeld ook voor een automerk (gast-BN'ers Martien Meiland en Tineke Schouten verlekkeren zich over een futuristisch dashboard) en een bezorgdienst in kiphapjes.

En dat zijn alleen de films van dit jaar. Ze schreeuwen inmiddels om een gedegen analyse van hoe ze nu al meer dan een decennium de tijdgeest weerspiegelen, waar ze er tegenin gaan en waar ze juist meebewegen. ■

‘De mobilisatie belandde als vanzelf in het weefsel van de film’

Na een turbulente aanloop draaide Andrej Zvjagintsev *Minotaur* buiten Rusland: een thriller over een Russische directeur die veertien werknemers naar het front in Oekraïne moet sturen. “Het zijn mensen van vlees en bloed, die het inferno in worden gegooid.”

Door HUGO EMMERZAEL

Nadat het ijzige drama *Loveless* (2017) in de hoofdcompetitie van Cannes de juryprijs won, stortte Andrej Zvjagintsev zich in de Franse cinema van de jaren zestig en zeventig. Zijn plan voor een losse bewerking van Claude Chabrols *La femme infidèle* (1969) liep echter vast op het verkrijgen van de rechten. Jarenlang kwam de film, over een zakenman die ontdekt dat zijn vrouw een affaire heeft, niet van de grond. Uiteindelijk verwerkte de Russische cineast dat verhaal in een grimmig portret van Rusland in oorlogstijd. *Minotaur*, in Riga gedraaid met Europees geld, werd in Cannes bekroond met de Grand Prix en is de Franse inzending voor de Oscars. “Maar,” benadrukt Zvjagintsev, “ik ben niet uit Rusland vertrokken om onafhankelijke films te kunnen maken. Ik belandde om heel andere redenen in Europa.”

DUISTERNIS

Na een Spoetnik V covid-vaccinatie belandde Zvjagintsev in de zomer van 2021 op de intensive care in Moskou. In augustus werd hij naar een Duitse kliniek overgebracht, waar hij veertig dagen in een kunstmatige coma lag. “Je leven houdt in een ogenblik op”, vertelt hij in Cannes aan een select groepje journalisten over die turbulente periode. “Het is als een licht dat wordt uitgeknipt. Er is enkel duisternis: geen reflectie, geen twijfels, geen angst.” Na een moeizame revalidatie verhuisde hij een jaar later naar Frankrijk. Daar probeerde de inmiddels ongeduldige regisseur zijn filmplan weer van de grond te krijgen. “Als je weer in het leven stapt,” legt hij uit, “moet je sneller te werk gaan en je zaken op orde brengen. Je snapt ineens hoe weinig tijd je hebt.”

Zvjagintsev lag nog in de Duitse kliniek toen de grootschalige invasie van Oekraïne in februari 2022 begon. “Mijn vrouw en ik hoefden het er niet eens over te hebben: we wisten allebei dat we niet naar ons land terug konden.” Dat najaar meldde producent Nathanaël Karmitz zich bij Zvjagintsev om de Chabrol-bewerking te bespreken. “We schudden elkaar in september de hand om de film te maken. Tien dagen later begon wat wij de gedeeltelijke mobilisatie noemen.” Zvjagintsev en zijn coscenarist Semjon Ljasjenko besloten dat hun film daar niet omheen kon. “We voelden ons ertoe verplicht, alsof ook wij werden opgeroepen”, zegt hij.

VEERTIEN OFFERS

Minotaur bevat nog steeds elementen uit Chabrols klassieker, maar het geopolitieke conflict neemt de overhand in dit verhaal over Gleb, directeur van een logistiek bedrijf. Terwijl zijn huwelijk onder druk komt te staan, wordt hij gesommeerd om veertien van zijn werknemers naar het front sturen. Zvjagintsev baseerde die situatie op het verhaal van een vriend, die met andere ondernemers naar het stadhuis werd geroepen om personeel af te staan.

Glebs oplossing: veertien nieuwe vrachtwagenchauffeurs werven, idealiter met militaire ervaring, en hen onder valse voorwendselen rechtstreeks doorsturen naar het rekruteringsbureau. De schrijnendste scène van de film bevat een lang shot dat langs de gezichten van de veertien geofferde mannen kruipt. “Het gaat om mensen van vlees en bloed, die het inferno in worden gegooid”, zegt Zvjagintsev over deze slachtoffers van de oorlogsmachine. “Daarover moet je spreken, met medeleven en niet van een afstand.”

Net als eerdere films, waaronder *The Return* (2003), *The Banishment* (2007) en *Leviathan* (2014), neemt ook *Minotaur* mythische proporties aan. Zvjagintsev (1964) werd in Novosibirsk en Moskou opgeleid tot toneelacteur en leerde daar een tekst te lezen “als aanleiding om in de matrix van het verhaal te kijken: in het archetype, het mythologische verhaal”. Zo was zijn debuut *The Return*, dat de Gouden Leeuw in Venetië won, een vader-zoonverhaal vol christelijke symboliek, en het corruptiedrama *Leviathan* een moderne variant op het boek Job. “De duizenden doden die aan een onbegrijpelijke Moloch worden geofferd, brachten ons op het idee van de Minotaurus”, zegt Zvjagintsev. In de Griekse mythe eist koning Minos van Kreta elke negen jaar veertien jongens en meisjes uit Athene als offer voor de Minotaurus in zijn labyrint. Het tijdloze verhaal weerspiegelt volgens Zvjagintsev wat er nu in Rusland gebeurt. “De mobilisatie is een catastrofe voor heel Rusland. Ze belandde als vanzelf in het weefsel van de film.”

FOTO ANNA MATVEEVA

AFKEER

Tegelijk laat *Minotaur* zien hoe de Russische elite schaamteloos misbruik maakt van de nieuwe oorlogseconomie. Net als het hoofdpersonage in Chabrols origineel pleegt Gleb een gruwelijke misdaad die hij dankzij de chaos rond de oorlog weet toe te dekken. Zvjagintsev bootste zijn anonieme Russische stad na in Riga en projecteert daar het grimmige sentiment op dat in zijn thuisland heerst. Elk reclamebord op straat is beplakt met een wervingsaffiche voor het leger, tanks gaan per trein naar het front, jonge mannen worden op straat geronseld. De toespraak waarmee een functionaris de rekruten uitzwaait, nam hij woord voor woord over uit een YouTube-filmpje van een parlementariër. “We laten het moment zien waarop er zo’n opschudding was dat de jonge, weerbare bevolking massaal het land ontvluchtte”, zegt Zvjagintsev. “Een exodus, omdat ze niet wilden vechten voor godweet-wat.”

In *Leviathan* en *Loveless* legde hij de gecorrumpeerde ziel van zijn land al bloot, wat hem niet in dank werd afgenomen. *Leviathan* werd nog voor een deel door het Russische ministerie van Cultuur gefinancierd, waarna minister Vladimir Medinski klaagde dat er “geen enkel positief personage” in zat. *Loveless* kwam daarom zonder staatsgeld tot stand. Dat het nog wrangere *Minotaur* binnen Rusland gemaakt zou worden, is inmiddels ondenkbaar. “Burger zijn van een land dat de agressor is, en daarmee geassocieerd worden: dat was ondraaglijk”, zegt Zvjagintsev over zijn besluit om niet meer naar Rusland terug te keren.

Die afkeer sprak hij in mei ook uit op het podium in Cannes. Bij het ontvangen van de Grand Prix richtte hij zich rechtstreeks tot Vladimir Poetin. “Miljoenen mensen aan beide kanten van de frontlinie dromen van maar één ding: dat de moordpartijen ophouden. De enige die het afslachten kan stoppen, bent u, meneer de president van de Russische Federatie. Maak eindelijk een einde aan dit bloedbad.” In september bestempelde het Russische ministerie van Justitie hem tot “buitenlands agent”.

VEEL SCHAAMTE

Uit de logica van de film kun je aflezen dat Poetin onze hedendaagse koning Minos is, maar Zvjagintsev houdt niet van simpele allusies. Hoewel zijn film een en al politiek is, probeert hij met zijn grootse, universele vertelling de oorlog van nu te overstijgen. “Hoe oud is de mythe van de Minotaurus?”, vraagt hij hardop. “Die mythe leeft al duizenden jaren en zal nog duizenden jaren voortleven. Twee jaar erbij verandert niets.” Om diezelfde reden ziet de regisseur zijn film niet als een politiek statement waarin hij een kant kiest. “Het gaat niet om kanten”, zegt hij. “Het gaat erom dat er mensen sterven. Ze worden de vuuroven in gegooid.”

Volgens Zvjagintsev heeft hij als Russische filmmaker de taak om te duiden wat er in zijn land gebeurt.

‘Burger zijn van een land dat de agressor is, en daarmee geassocieerd worden: dat was ondraaglijk’

“Semjon en ik snappen wat er omgaat in het hoofd van Russen. We begrijpen wat er in het land speelt.” Daarom blijft de invasie van Oekraïne zelf buiten beeld. Al verbeeldt het laatste shot van de film, in zwart-wit vanuit een vliegtuig gefilmd, wel hoe de wereld in duisternis wordt gehuld. “Iemand vroeg ons laatst,” herinnert Zvjagintsev zich, “waarom we niet naar het front gingen om het gezicht van de oorlog te laten zien. Maar daar kunnen wij niet over spreken. We kennen die context niet goed genoeg. We kunnen alleen meevoelen met de onschuldigen die met totale willekeur worden vernietigd. De film stamt enkel uit medeleven en pijn, en vooral veel schaamte.” ■

HEN

EEN FILM VAN **GYÖRGY PÁLFI**

SSIFF
OFFICIËLE SELECTIE
San Sebastián Filmfestival
2025

EERVOLLE VERMELDING
tiff50 Platform Award
TORONTO FILMFESTIVAL 2025

VANAF 12 NOVEMBER IN DE BIOSCOOP

cineart www.cineart.nl /cineartnederland /cineartnl /cineart_nl /cineartnederland /cineart_nl

‘A goofy comic thriller with a real-life female chicken as its star’

The Film Verdict

Recensie
Minotaur

GULZIG OORLOGSMONSTER

Vlijmscherp als vanouds toont Andrej Zvjagintsev de mobilisatie voor het Russische front in Oekraïne als achtergrond van een relatiedrama. Of andersom.

Door SASJA KOETSIER

Een man, een vrouw, een minnaar, een moord. Het verhaal dat *Minotaur* (*Minotavr*) vertelt is niet nieuw. Het is oud, zo oud als de mythe waaraan de film zijn titel ontleent, over hoe de hoogmoed en hebberigheid van een machtige koning vlees werd in een gulzig en ontembaar monster.

Maar, al is overspel ook in die klassieke mythe een katalysator, de fatale liefdesdriehoek die de film opvoert, gaat terug op een recentere bron. De geslaagde transportondernemer Gleb, zijn ogenschijnlijk ideale maar in wezen ontgoochelde echtgenote Galina en de fotograaf Anton, die alleen al op grond van zijn veel lagere economische status nooit méér zou kunnen zijn dan haar minnaar, zijn vrije variaties op de personages uit Claude Chabrols *La femme infidèle* (1969), verplaatst naar het Rusland van 2022.

Daarmee voegt Andrej Zvjagintsev direct een betekenislaag van jewelste toe. Hij plaatst het verhaal tegen de achtergrond van de eerste mobilisaties die volgden op het begin van de grootschalige invasie van Oekraïne. Of misschien is 'het verhaal' maar achtergrond, en de achtergrond het echte verhaal. Hoe het ook zij, Zvjagintsev weet de twee lijnen meesterlijk met elkaar te vervlechten.

Ongeveer gelijktijdig met het moment waarop Gleb de verdenking begint te koesteren dat Galina een affaire heeft, krijgt hij van de burgemeester de opdracht om uit zijn personeelsbestand veertien rekruten te leveren voor de oorlogsmachine. (Dat getal komt trouwens overeen met het aantal jongelingen dat elk negende jaar door de stad Athene geofferd moest worden om de honger van de Minotaur te stillen – hier steekt het mythische monster zijn stierenkop op.)

De list die Gleb verzint om de burgemeester te vriend te kunnen houden zonder dat dit zijn eigen geweten al te zeer op de proef stelt, is stuitend pragmatisch. Het typeert hem als een man voor wie daadkracht het enig juiste antwoord is op alles. Met eenzelfde driestheid geeft hij intussen zijn bedrijfsdetective de opdracht om uit te zoeken met wie Galina vreemdgaat, schijnbaar zonder erover na te denken wat hij met die informatie dan wel zou willen doen.

Je kunt *Minotaur* op meerdere manieren bekijken. Als klassieke, hitchcockiaanse thriller, een lezing die niet alleen recht doet aan de *suspense* die het script levert, maar ook aan de uiterst beheerste cinematografie van Michail Kritsjman, de spaarzaam gebruikte, maar nekharen-doen-rijzende score van de broers Sasja en Jevgeni Galperin en het ravissante spel van Dmitri Mazoerov en Iris Lebedeva. Je kunt hem zien als een portret van de schuivende moraal in autocratisch Rusland. Of toch gewoon als Chabrol op steroïden. Toonde *La femme infidèle* een bourgeoisie die tot alles bereid is om hun geïdealiseerde, maar feitelijk holle bestaan in stand te houden, dan laat *Minotaur* zien wat die narcistische reflex in oorlogstijd kan aanrichten. ■

MINOTAUR (MINOTAVR) FRANKRIJK/LETLAND, 2026 | REGIE ANDREJ ZVJAGINTSEV | MET DMITRI MAZOEROV, IRIS LEBEDEVA, VARVARA SJMYKOVA | 142 MINUTEN | DISTRIBUTIE LUMIÈRE | TE ZIEN VANAF 26 NOVEMBER

MINOTAUR

Column
DAN HASSLER-FOREST
Als de Indiana Jones van de filmwetenschappen zoekt Dan Hassler-Forest naar verborgen betekenissen en geheime kamers van de filmgeschiedenis

HORROR-DOCU'S

Echt maakt eng. Binnen het horrorgenre wordt al jaren dankbaar van de documentaire vorm gebruikgemaakt om griezelverhalen een extra dosis realisme te geven. Lange tijd was dit een incidentele gimmick, zoals het zwijgende meesterwerkje *Häxan* (1922). Maar na het fenomenale succes van *The Blair Witch Project* (1999) werd de zogenaamde found footage-film een vast onderdeel van het horror-aanbod — van *Paranormal Activity* en *[REC]* tot *Creep* en *Skinamarink*.

Maar waar de mockumentary een vertrouwd onderdeel is geworden van het horrorgenre, zien we de laatste jaren steeds vaker het omgekeerde: documentaires die aanvoelen als beklemmende horrorfilms. *NAZA* trekt volle zalen door onderzoeksjournalistiek te combineren met een onomstotelijk monsterlijk portret van een genocide, en wordt *You Can See Everything* al vóór de IDFA-première de film van het jaar genoemd. Hoog tijd om even stil te staan bij documentaires die we ervaren als horrorfilms.

Deze twee schijnbaar onverenigbare genres hebben in ieder geval één ding gemeen: allebei pogen ze iets zichtbaar te maken wat we liever onder het tapijt vegen. Documentairemakers willen het publiek confronteren met een ongezien stukje werkelijkheid. Op eenzelfde manier vergroot een goede horrorfilm een reële maatschappelijke spanning die we liever niet willen zien.

De horror-docu verenigt deze aspecten in een filmervaring die uit de realiteit is gegrepen, maar het effect heeft van een klassieke horrorfilm. De engste documentaires zijn er niet eens op uit om een angstwekkend onderwerp in beeld te brengen, maar komen horror onverwacht tegen. Het mooiste voorbeeld is de Rolling Stones-documentaire *Gimme Shelter* (1970), die was opgezet om een Woodstock-achtig concert in Altamont vast te leggen, maar voor het oog van de camera's liep het evenement op gruwelijke wijze uit de hand. Of *Titicut Follies* (1967), waarin grootmeester Frederick Wiseman van dichtbij in beeld brengt hoe patiënten in een psychiatrische inrichting worden behandeld. Of *Capturing the Friedmans* (2003), over een schijnbaar doodnormaal gezin waarvan de vader en oudste zoon opeens worden beschuldigd van kindermisbruik.

Het zijn films die we ervaren als horror omdat ze het geruststellende beeld van de wereld om ons heen verstoren. Ze laten iets zien waar we liever niet bij stilstaan: monsters bestaan, en je weet nooit zeker waar je ze tegen zult komen.

Queen at Sea

‘De grens tussen beschermen en zelfbeschikking ontnemen is dun’

Dementie krijg je nooit alleen. Ook naasten krijgen te maken met complexe mantelzorg en ingewikkelde kwesties over zelfbeschikking en consent, zag scenarist en regisseur Lance Hammer: “Het is gevoelige materie die je heel accuraat in beeld moet brengen.”

Door MARICKE NIEUWDORP

Vanaf het moment dat dochter en mantelzorger Amanda zichzelf binnenlaat in het huis van haar dementerende moeder Leslie worden de personages én kijkers van *Queen at Sea* geconfronteerd met een uiterst gevoelige kwestie. Amanda wandelt niets-vermoedend de slaapkamer in, waar Leslie’s eveneens bejaarde partner Martin met Leslie probeert te vrijen. Maar Leslie kan zichzelf niet meer zelfstandig aankleden en spreekt nog amper. Hoe kan ze dan actief toestemming geven voor seks?

In de rest van het scenario zet Lance Hammer (*Ballast*, 2008) zijn personages voor allerlei ingewikkelde kwesties over zelfbeschikking en consent. Want hoe reageert iedereen op zo’n pijnlijke situatie? Kan je werkelijk achterhalen hoe scherp iemand cognitief nog is? Hammer, die jarenlang aan dit scenario werkte, stelde zichzelf steeds de vraag: “Als iemand niet meer duidelijk kan maken wat hij of zij wil, wie gaat er dan over grote en kleine beslissingen? De partner? Kinderen? De instituties?”

Omdat hij in zijn omgeving steeds vaker te maken kreeg met dementie, viel het Hammer op dat deze hersenziekte niet alleen de patiënten zelf treft, maar ook de mantelzorgers. Specifiek zag hij vage grenzen rondom zorg en bemoeizorg inzake intimiteit en seksualiteit. Hoewel hij best iets zegt te vinden van een bejaarde man die kiest voor seks met zijn demente vrouw, wilde hij in het scenario alle dilemma’s opengooien en wegblijven van sturing. “Omdat het vrijwel onmogelijk is om altijd de goede beslissing te nemen; het punt is juist dat niemand precies weet wat het beste is.” Met dit uitgangspunt volgt *Queen at Sea* deze familie in de periode die op die eerste pijnlijke scène volgt.

Hammer vertelt erover tijdens het festival van Berlijn, waar de film in première ging en waar Anna Calder-Marshall en Tom Courtenay, die het echtpaar spelen, gezamenlijk de prijs voor beste bijrol ontvingen en Hammer zelf de juryprijs. “Het is gevoelige materie die je heel accuraat in beeld moet brengen. Wat gebeurt er technisch gezien bijvoorbeeld als er een melding gedaan wordt van seksueel misbruik van iemand die dementerend is? Wat doet de politie en welke instanties worden er vervolgens bij betrokken?”

BINOCHE

Hammer schreef zijn verhaal in New York en was van plan de film te plaatsen in een Amerikaanse context, met Amerikaanse acteurs en Amerikaanse producenten. Maar toen hij die producenten eenmaal vond en zij met een shortlist op de proppen kwamen van acteurs die bekend genoeg waren om een groot publiek te trekken, leek zijn project van de rails te lopen. Hammer wilde ze namelijk geen van allen. “Die voorwaarde van de geldschieters begreep ik helemaal, maar ik voelde het niet met deze kandidaten. Vanwege mijn koppigheid viel de financiering weg en had ik opeens niets meer. Behalve de vrijheid om te zoeken naar de acteurs die ik écht wilde casten.”

Wie al jaren hoog op zijn verlanglijstje stond, was Juliette Binoche, die hij volgt vanaf haar rol in Krzysztof Kieślowski’s *Trois couleurs: Bleu* (1993). “Ik vind haar zo ongeveer de beste acteur ter wereld.

Queen at Sea

HARDVOCHTIG EN FENOMENAAL

Hoe ziet een alzheimer-film eruit zonder de behaagzieke neiging tot troost die aan dit subgenre kleeft? Nou, zoals *Queen at Sea* van Lance Hammer.

Door JOOST BROEREN-HUITENGA

Twee keer stapt Amanda in *Queen at Sea* een slaapkamer binnen en onderbreekt daar een intiem moment van een familielid. De tweede keer is dat bij haar tienerdochter, terwijl die zich op haar slaapkamer heeft teruggetrokken met haar eerste wat serieuzere vriendje.

De eerste keer, in de openingsscène van de film, lijkt aanvankelijk een even onschuldig en alledaags moment. Maar mede door Amanda's reactie krijgt het dramatische gevolgen als ze binnenstapt bij haar bejaarde moeder en stiefvader in flagrante delicto.

Amanda schiet uit haar slof. Want: haar moeder Leslie is in een vergevorderd stadium van dementie, dus Amanda ziet hier geen echtelijke band, maar misbruik van een willoos slachtoffer. En dit is niet de eerste keer dat ze haar stiefvader Martin duidelijk heeft gemaakt dat ze dit onacceptabel vindt.

Ze haalt de politie erbij. Maar voordat iedereen helemaal begrijpt wat er aan de hand is, wordt Martin afgevoerd naar een cel en is Amanda plotseling verantwoordelijk voor de dagelijkse zorg voor haar moeder.

Anders dan veel van de alzheimerfilms van de afgelopen jaren, die uiteindelijk toch vooral troostrijk willen zijn, duikt regisseur en scenarist Lance Hammer niet weg voor de harde kanten van het leven met de ziekte, ook voor naasten en zorgverleners. Integendeel: hij zoekt die confrontatie juist op, op een manier die doet denken aan *Amour* van Michel Haneke (2012) en Gaspar Noé's recentere *Vortex* (2021). Ook de spiegeling die hij creëert via de ontluikende seksualiteit van Amanda's tienerdochter Sarah, is een stuk complexer dan een simplistisch "energieke jeugd versus dorre ouderdom".

Dat het niet verzandt in miserabilisme, is voor een flink deel te danken aan acteurs Tom Courtenay en Anna Calder-Marshall als het oudere stel; ze werden er samen voor bekroond met de prijs voor beste bijrol op het afgelopen filmfestival van Berlijn; de film won er ook de juryprijs. *Queen at Sea* is Hammers eerste speelfilm sinds zijn alom geprezen debuut *Ballast* uit 2008. Het is opnieuw een fenomenale film.

Hij haalt de door Juliette Binoche gespeelde Amanda op een verraderlijk rustige manier door de emotionele mangel. Ze worstelt met haar machteloosheid in het aangezicht van haar moeders aftakeling en met de verregaande gevolgen die haar maar een klein beetje overtrokken reactie blijkt te krijgen. Ook voor haar moeder: Leslie moet pijnlijke fysieke onderzoeken ondergaan waar ze niets van begrijpt, en de gedwongen afstand tot Martin doorbreekt abrupt de dagelijkse routine die haar nog enigszins overeind hield. Had Amanda nou maar even geklopt voor ze die kamer binnenstapte. ■

QUEEN AT SEA VERENIGD KONINKRIJK/VERENIGDE STATEN, 2026 | REGIE LANCE HAMMER | MET JULIETTE BINOCHE, TOM COURTENAY, ANNA CALDER-MARSHALL | 121 MINUTEN | DISTRIBUTIE IMAGINE | TE ZIEN VANAF 12 NOVEMBER

Ze is verblindend, magnetisch, betoverend – ook in de andere rollen waarin ik haar sindsdien zag. Ze is fantastisch. Altijd." Hammer zag haar direct in de moreel complexe rol van dochter Amanda voor zich. "De kans is levensgroot is dat je Amanda als kijker demoniseert vanwege de keuzes die zij maakt, maar ze moest tegelijk een liefdevol personage worden. Dus zocht ik een acteur die die complexiteit aan gevoelens en keuzes met pathos en sympathie kon overbrengen."

Binoche bleek tot zijn grote verrassing open te staan voor dit project met "nauwelijks budget". "Juliette was uiteindelijk meer dan hoofdrolspeler alleen: ik zou zelfs zeggen dat haar eerste rol in deze film een soort van producer was in de ontwikkelingsfase. Want ja, mijn project ploeterde voort en we hadden een paar keer een valse start, maar Juliette bleef volhardend als alles weer eens uit elkaar viel. Puur haar aanwezigheid maakte dat andere mensen eraan mee konden en wilden werken."

TRAPPENHUIS

Toen het filmproject met een Britse producent van Amerika naar Engeland verhuisde, moest Hammer een deel van zijn research opnieuw doen: er bestaan daar andere instanties en andere wet- en regelgeving. Bovendien struikelde Hammer vrijwel direct over het beeld dat hij van Engeland had. "Ik romantiseerde van alles. Ik zag bijvoorbeeld zo'n Engels landhuis voor me, dat in licht verval was omdat er niet zoveel geld meer over was om het te onderhouden. Maar ik moest, zo bleek, veel simpeler denken. Het moest een kleiner, bescheidener pand zijn waarin mensen echt leven."

Er werd een fantastisch huis gevonden vol trappen, die direct een eigen thema werden in het verhaal. Hammer legt uit: "Als je ergens woont staat zo'n plek voor comfort en veiligheid. Maar word je ouder, dan kan diezelfde plek ineens gevaar betekenen. Je huis is niet langer een veilige haven. Simpelweg de camera richten op oudere personages die moeizaam de trap oplopen of afdalen, vertelt visueel al veel. Die trappen die er min of meer per toeval waren op de locatie, bleken daarnaast een aanleiding om in de scènes met de maatschappelijk werker te spreken over gevaren in huis – en een van de redenen om naar een verzorgingstehuis uit te kijken."

Zulke dingen gebeurden vaker. Want Hammer had dan wel een script geschreven, hij stond gedurende het researchproces open voor vondsten en veranderingen tijdens locatiebezoek, in gesprek met zijn cameraman, met zorgprofessionals en tijdens de intensieve 'workshops' die hij met zijn acteurs hield. "We vonden een leegstaande pub in de buurt waar we een maand repeteerden. Zo konden we echt een band smeden tussen Anna, Juliette en Tom als familieleden. Dat zie je, denk ik, terug in de film."

Waar de opnameperiode zich uitstrekte over zo'n zes weken, was die repetitieperiode ervoor nog langer. "Als ik vond dat 'we er nog niet waren', kreeg ik van de producent gelukkig de ruimte om opnames nog even uit te stellen." Hammer zag tijdens die bijeenkomsten hoe zijn acteurs zienderogen meer gevoel voor hun rol ontwikkelden. Vooral Anna Calder-Marshall onderging een metamorfose. "Anna is messcherp in het echt, slim en bijzonder grappig. Maar ze moest zich dag na dag in de rol van een demente vrouw spelen, en ergens was dat traumatisch. Ook voor Tom en Juliette trouwens."

Na die eerste scènes komt een reeks aan politiemensen, hulpverleners en maatschappelijk werkers voorbij. Ook voor de kijker is het vrijwel onmogelijk om te zeggen hoeveel Leslie meekrijgt van het drama om haar heen. Juist omdat het onderwerp zoveel haken en ogen heeft, vond Hammer het van levensbelang om alles helemaal uit te diepen. "Doorgaans worden morele en ethische gesprekken over moeilijke keuzes in privésferen gevoerd, waar niemand iets van meekrijgt. Maar ik zag wel van dichtbij hoe lastig dat kan zijn en hoe makkelijk het verkeerd kan gaan. Die grens tussen een geliefde beschermen en hem of haar de zelfbeschikking ontnemen, is uiterst dun." ■

‘Het is een verhaal over overleven’

In *Hen* maakt György Pálfi ons deelgenoot van de overlevingsstrijd van een boerderijkip, terwijl zich op de achtergrond een menselijk drama voltrekt. “Het gaat over hoe het kleinste lid van onze samenleving in aanraking komt met een enorm maatschappelijk probleem.”

Door SASJA KOETSIER

FOTO ALEXANDRA FLAURANTIN

Bijna ging het gesprek niet door, een jaar geleden op het filmfestival van Thessaloniki. György Pálfi deed het festival aan met zijn nieuwe film en ik moest hem spreken, want vanwege *Hukkle* (2002) is hij voor mij een beetje een held. En: ik vind kippen leuk.

Na het zien van *Hen* was ik niet meer zo zeker van mijn zaak, maar nieuwsgierigheid kreeg de overhand – wat is dit eigenlijk voor figuur? Hieronder de weerslag van een te kort gesprek met een vriendelijke man, die er een wonderlijke, soms nauwelijks te volgen kijk op het leven op na blijkt te houden.

Uw debuutfilm *Hukkle* verstopte in beelden een heel verhaal, voor mij was dat indertijd een eye-opener. Het spel met perspectief uit die film combineert u in *Hen* met meer traditionele vertelmiddelen, zoals dialoog. Hoe ontstond die vorm? “In *Hukkle* wilde ik van alles met betrekking tot filmtaal, maar de basis was: vertellen over wat er om ons heen gebeurt. Over mensen en hoe ze deel uitmaken van het leven. In die film staan de dieren, de insecten, de bloemen en de stenen op hetzelfde niveau van bestaan. In *Hen* is dat wat anders. We zijn meestal bij de kip, en vanuit dat perspectief vertelt de film een verhaal dat voor een groot deel over mensen gaat. Als ik ze moet vergelijken, dan is *Hen* veel meer een publieksfilm.”

Waarom eigenlijk een kip? “Ik heb gekozen voor het nietigste wezen in de architectuur van de mensenwereld: het kleinste dier dat op dagelijkse basis door mensen wordt gebruikt. Ik probeer een verhaal te vertellen over hoe dat kleinste lid van onze samenleving in aanraking komt met een enorm maatschappelijk probleem, namelijk migratie en mensenhandel.”

Om eerlijk te zijn: hier raakte u mij kwijt. De film voert een menselijke tragedie op die heel reëel is. Daarna gaat het verhaal terug naar de kip en moeten we opgelucht zijn dat zíj overleeft. Daar had ik een probleem mee. “Ja, ik denk dat iedereen daar een probleem mee heeft. Want de film werkt zo dat je van de kip gaat houden. De kip wil vrij zijn, wil overleven, en je maakt een connectie tussen het leven van de kip en je eigen leven terwijl je naar de film kijkt. Maar deze kip bevindt zich in het hart van een probleem en een heleboel mensen gaan dood door haar schuld. Dit is een grote vraag voor het publiek: kun je haar vergeven, kun je haar blijven volgen nadat dit gebeurt, en vooral: kun je een moreel oordeel vellen over dit personage?

“Want de hele film gaat over een morele vraag. Die speelt vooral voor de mens, die een keuze moet maken. Als mens weten we wat we doen en wat daar de consequenties van zijn. Maar de kip heeft een programma, ze is deel van het universum. Iemand vroeg me in een van de eerdere interviews: wat is liefde? Ik heb gezien hoe deze kip verliefd werd op de haan, en de haan op de kip. Het gebeurde voor de camera. Als liefde ook buiten de mens bestaat, hoe zit het dan met moraliteit?

“Omdat we een film maken die gaat over morele kwesties, kwamen dit soort grote vragen op: Wat is vrijheid? Hebben we een vrije keus of niet? Als we een vrije keus hebben, dan komt daarmee de gewetensvraag. Of zijn ook wij geprogrammeerd, als tijdelijke gasten hier op aarde?”

Maar u dirigeert de empathie van de kijker, en als die bij de kip moet liggen, is het verhaal van mensensmokkel dan niet wat te groot voor op de achtergrond? “Die balans is iets waar we drie jaar lang, in elke fase, mee bezig waren: tijdens het

schrijven van het scenario, tijdens de opnamen en tijdens de montage."

Hoe regisseer je een kip? "Daar [wijst naar een ander tafeltje] zit Árpád Halász, de dierentrainer. Toen ik hem vroeg hoe we met kippen konden werken vertelde hij me dat dat niet zo moeilijk is, omdat ze veel slimmer zijn dan mensen denken. Ze hebben alleen een kort geheugen en daarom denken wij dat ze dom zijn. Maar ze zijn in feite heel intelligent en ze kunnen alles doen. Een kip wil altijd eten, zo is ze geprogrammeerd. En als ze wil eten, doet ze alles wat je haar vraagt. Totdat haar maag gevuld is, natuurlijk. Daarom hadden we acht kippen die elkaar afwisselden."

Lager in de credits kwam ik ook nog Jacky 1, 2 en 3 tegen. Wie zijn dat? "Dat zijn stuntkippen. Ze zijn op de opnamelocatie gekocht en waren niet getraind [Pálfi zoekt tijdens het gesprek, dat zonder tolk plaatsvindt, soms naar het juiste Engelse woord. 'Getraind' is mijn interpretatie van wat hij bedoelt te zeggen, maar hij gebruikt in werkelijkheid het woord *educated*, wat op een komische manier ernstig klinkt en tegelijk iets weergeeft van de manier waarop hij zich lijkt in te leven in de kip, SK]. We hielden ons natuurlijk aan de regels voor diergebruik in films en gevaarlijk was het niet wat ze moesten doen, maar Arpad is erg voorzichtig met de kippen die hij heeft getraind. Zijn kippen waren meer gesocialiseerd en zagen mensen als hun vrienden, waardoor ze niet de neiging hadden om weg te lopen.

"Er was een belangrijke scène waarin de kip in de cabine van de truck zit en, zo beschrijft het script, naar buiten wil. We vroegen een stuntkip om tegen het raam te springen, maar omdat zij niet getraind was, besloot ze na een minuut: ik wil niet meer springen, ik geef het op, maak me maar af. Dat was zó opvallend. De getrainde kippen werkten altijd mee. Omdat zij begrepen dat ze daarna eten kregen natuurlijk. De ongetrainde kippen zagen ons als vreemdelingen die erop uit waren om ze dood te maken, voor de getrainde kippen waren we vrienden. Zo begreep ik hoe belangrijk training is."

Was de film aanvankelijk geschreven om in Hongarije te worden gedraaid? "Nee, ik kan in Hongarije geen films maken. Dat heeft politieke redenen. We hebben een erg strenge censuur en dat betekent dat wie geen vrienden is met de regerende politieke partij [op het moment dat dit gesprek plaatsvindt is dat de Fidesz-partij van Viktor Orbán, SK] niet hoeft te rekenen op overheidsfinanciering. Dat is belastinggeld van burgers en dat geld is er natuurlijk voor de gemeenschap en de cultuur, niet voor maar één partij. Maar de Hongaarse politici denken: wij regeren, dus we delen dat geld aan onze vrienden uit en aan niemand anders. Dat is nu al vijftien jaar aan de hand. Dus ik heb een script geschreven voor een internationale coproductie die overal kon worden gedraaid. Producer Thanassis Karathanos was enthousiast over het script en stelde voor om de film in Griekenland op te nemen."

Veranderde dat iets aan de inhoud? "In principe zat er al een grote maatschappelijke kwestie in het scenario, maar toen we wisten dat we naar Griekenland zouden komen, hebben we het herschreven om specifiek op migratie en mensensmokkel te focussen. Verschillende landen hebben verschillende problemen, maar in het script maakt het niet heel veel uit welke kwestie er speelt. Het is een verhaal over overleven en over de vraag of er de mogelijkheid is een morele beslissing te nemen. Voor mensen en andere dieren." ■

HEN

Recensie

Hen

KIP ZIET MENS

György Pálfi beziet de mensheid door de blik van een kip. Maar misschien neemt hij daarmee iets te veel afstand.

Door ELISE VAN DAM

Na een close-up van een ei dat uit een cloaca wordt geperst, opent *Hen* (*Kota*) met een reeks beelden waarin kuikens in een fabriek over lopende banden rollen en vallen. Door mensenhanden ruw van de band geplukt en in bakken gegooid. Hoe kunnen mensen zo met dieren omgaan, schiet door je hoofd. Maar eigenlijk is dat niet echt een raadsel als je beschouwt hoe mensen met mensen omgaan.

Dat laatste is wat *Hen* voornamelijk doet. Maar dan vanuit het perspectief van een kip. De protagonist is een zwartbruine leghorn (gespeeld door in totaal acht kippen). Of misschien is protagonist niet helemaal het juiste woord. Ze is meer een getuige, maar dan wel een getuige zonder benul van waar ze getuige van is.

De Hongaarse regisseur György Pálfi maakte in 2002 zijn speelfilmdebuut met *Hukkle*, een nagenoeg dialoogloos portret van een boerengemeenschap waarin een man voortdurend de hik heeft en waarin bovendien een moordcomplot verstopt blijkt te zitten. Vervolgens maakte hij met *Taxidermia* (2006) een groteske komedie over perversiteit en verval. Pálfi is een maker die graag de minder mooie kanten van de mensheid blootlegt, met een ironische distantie alsof hij er zelf niet helemaal onderdeel van is.

Met die kip kiest hij deze keer zelfs een niet-menselijk perspectief. Soms zien we de wereld met pov-shots even letterlijk door haar zwarte kraaloogjes maar vaker vormen die een (lach)spiegel voor menselijk gedrag. De reactieshots van de kip zijn goud. Maar er knelt ook wat tussen dat perspectief en de thema's die Pálfi aansnijdt.

Na wat omzwervingen belandt de kip bij een aftands restaurant aan de kust, waar schijnbaar nooit iemand komt eten, dus wordt het geld verdiend met schimmiger praktijken. Daarmee verschuift de focus wat richting de mensen, al kadreert het camerawerk van Giorgos Karvelas scènes steeds zo, dat het blijft voelen alsof je door de ogen van de kip kijkt. Die zo haar eigen sores heeft. Zo moet ze een hok delen met een stel kiftende kippen en een haan die haar doorlopend bespringt.

De licht-komische toon, die als vanzelf meekomt met de wat meewarige blik van de kip, begint te wringen wanneer de film serieuzere thema's aan lijkt te snijden. Een subplot rond het smokkelen van vluchtelingen neemt een vreemde wending wanneer de kip een ei legt in het ventilatiesysteem van een vrachtwagen, waarna alle migranten omkomen.

Vanuit het perspectief van de kip doet het lot van die migranten er niet toe. Dus doet dat er in de film ook weinig toe. Daardoor blijft onduidelijk wat Pálfi met die scène wil. Waarschijnlijk onbedoeld krijgt de komische toon van *Hen* hier iets cynisch, of onverschilligs, wat de film niet helemaal van zich af weet te schudden. ■

HEN (KOTA) DUITSLAND/GRIEKENLAND/HONGARIJE, 2025 | REGIE GYÖRGY PÁLFI | MET FERI, ANETT, NÓRA | 97 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINÉART | TE ZIEN VANAF 12 NOVEMBER, OOK VIA PICL

SCHIETEN. HERLADEN. SCHIETEN.

Superlatieven schieten tekort bij dit waanzinnige Koreaanse achtervolgingspandemonium. Kijk alleen geen trailers. Die laten niks heel van het mysterie van *Hope*.

Door ELISE VAN DAM

HOPE

Al in de eerste minuten van *Hope* (*Hopeu*) valt het woord 'hel' een paar keer. Stinkende koeienkarkassen, rondslingerende ledematen, uiteengereten gebouwen; iets is hier in het Zuid-Koreaanse stadje Hope Harbor furieus aan het huishouden. Het duurt bijna een uur voordat er een begin van een antwoord komt op de vraag wat dat 'iets' is. Een uur dat je naar adem doet happen, vol kinetische chaos en achtervolgingen onder een strakblauwe hemel. Dan moet de tweede, minstens zo van adrenaline zinderende helft van *Hope* nog komen.

Zoals vaak begon het met een schot. Gelost op iets wat iemand niet begreep. Want dat is wat we doen. Eerst schieten, dan begrijpen. Of eigenlijk: eerst schieten, dan nog een keer schieten. Er zijn hele scènes waarin het afvuren en herladen van wapens het ritme dicteert. Telkens eindigt zo'n scène met een laatste, allesvernietigend schot. Behalve dat dat schot helemaal niet allesvernietigend is. Keer op keer blijkt dat de 'monsters' bestand zijn tegen de kogels. Keer op keer blijft de mens ze afvuren.

Hope is de duurste Koreaanse film ooit en kostte Na Hong-jin zo'n acht jaar om te maken. Na de première in Cannes, waar de film wisselend werd ontvangen, volgde een hermontage. Naar eigen zeggen deed Na geen heel grote ingrepen. Hij poetste het geluid op en knipte en schaafde wat aan de tweede helft om de flow beter te krijgen. Maar die flow is alles in een film als deze en klopt in deze versie van begin tot einde.

De film speelt nadrukkelijk met het idee van heroïek. Politiechef Go Bom-seuk mag in eerste instantie nog het imago van de held uitventen met zijn leren jack, pilotenzonnebril en brillantinekapsel. Maar het duurt niet lang of hij is gereduceerd tot een hoopje paniek dat "shit, shit, shit" mompelt en over zijn eigen benen struikelt. Op dat moment scheurt een politieauto het beeld in, agent Sung-ae stapt in slow motion uit en schiet als een superheld het ene na het andere magazijn leeg. Maar niet veel later stamelt ook zij zich door haar paniek heen.

Na Hong-jin blijft de versnelling omhoog gooien

Net als in zijn vorige film *The Wailing* (2016) stuntelt en slapstickt iedereen achter de feiten aan. In een van de weinige scènes waarin meer dan drie zinnen achter elkaar wordt gezegd, vertelt een oude man wat hij gezien heeft in het bos, in een monoloog die een recensent van BFI met veel gevoel voor humor een "*literal exposition dump*" noemde. Tegen de tijd dat Sung-ae met die informatie bij Bom-seuk komt, antwoordt die: "Wisten we al." Iemand anders die essentiële informatie kan verstrekken blijkt al die tijd op het politiebureau te zitten, maar daar was niemand om zijn verhaal op te tekenen, behalve een doedelende agent.

In de marges van het beeld sluimert politiek. Het stadje ligt in het grensgebied met Noord-Korea, dicht bij de gedemilitariseerde zone. Langs de weg staan billboards die burgers oproepen verdachte activiteiten te rapporteren. Uitgerekend hier wemelt het van de wapens. Meerdere keren vraagt Bom-seuk geïrriteerd waar die toch allemaal vandaan komen.

Personages verschijnen (en verdwijnen) zonder introductie; leren kennen doen we ze nauwelijks. Een paar keer zoekt de camera hun gezichten op, maar vaker zijn ze nietige figuren in de voortstuwende nachtmerrie die Na creëert. In de tweede helft trekt de film samen met een groep jagers de bossen in. Een diepgroen strijdtoneel van ranke, hoge bomen waar scheurende auto's worden verruild voor galopperende paarden. Ondertussen blijft Na de versnelling omhoog gooien, waardoor die scènes bijna iets delirisch krijgen.

Net als alle stunts lijken uitgespeeld, haalt Na er in de allerlaatste momenten nog eentje uit, wanneer blijkt dat de menselijke personages die we vrijwel de hele speelduur hebben gevolgd maar een voetnoot zijn in een veel groter verhaal waar ze nauwelijks benul van hebben. Zo is *Hope* stiekem een les in bescheidenheid. Niet dat iemand het hoort want iedereen holt alweer naar de volgende catastrofe. Herladen en schieten maar. ■

HOPE (HOPEU) ZUID-KOREA, 2026 | REGIE NA HONG-JIN | MET HWANG JUNG-MIN, HOYEON, ZO IN-SUNG | 157 MINUTEN | DISTRIBUTIE UNIVERSAL | TE ZIEN VANAF 12 NOVEMBER

WAT HOLLYWOOD OOK HAD KUNNEN ZIJN

De kritische en empathische cinema van Charles Burnett vond lange tijd maar moeizaam z'n weg naar de bioscoop. In Eye Filmmuseum kun je een selectie van zijn films zien.

Door RONALD ROVERS

Voor een regisseur die al zo vroeg blijk gaf over een enorm talent te beschikken – zijn regiedebuut *Killer of Sheep* won in 1977 de prijs van de filmkritiek op het filmfestival van Berlijn – is Charles Burnett (Verenigde Staten, 1944) schandalig behandeld. Schandalig behandeld door wie? Je denkt natuurlijk: door het volledig op winst gerichte Amerikaanse productiesysteem, dat anno 1977 geen ruimte wilde maken voor een subversieve zwarte stem. Wel voor blaxploitation trouwens. Maar nee. Althans: niet alleen maar. Het blijkt jaren en jaren te hebben gekost om de muziekrechten geregeld te krijgen. De film circuleerde al wel op internationale festivals maar het duurde decennia voor er een release kwam.

Daar hield de tegenwerking niet op. In de jaren negentig, nadat *Killer of Sheep* inmiddels was opgenomen in de Library of Congress als een essentiële Amerikaanse film, belandde Burnetts thriller over corruptie bij de LAPD *The Glass Shield* door persoonlijk toedoen van Harvey Weinstein bijna een jaar op de plank, schreef *The Guardian* in 2021. De film werd vervolgens in een paar bioscopen uitgebracht als nieuwe "*hip-hop-heavy" hood film*, wat het overduidelijk niet is. Maar ja, een zwarte acteur, een rol van Ice Cube en een zwarte regisseur, dan moet het wel een *hood film* zijn, niewaar?

We laten de kleingeestigheid voor wat die is. In 2025 ging Burnett voor *Interview Magazine* in gesprek met filmmaker Barry Jenkins. Ze hadden elkaar in 2017 ontmoet in Rotterdam, waar Jenkins door IFFR was uitgenodigd om een masterclass te geven. Een maand later zou Jenkins een Oscar winnen voor *Moonlight*. Burnett was als toeschouwer in de zaal gaan zitten, tot een paar cinefielen z'n aanwezigheid opmerkten en het hele publiek opstond en begon te applaudisseren. In het gesprek vertelt Burnett over z'n leven, z'n denken, over de invloed van Malcolm X en Martin Luther King en over de achtergronden van zijn films.

Jenkins verwoordt in het interview wat je steeds opnieuw leest en hoort: veel Afro-Amerikanen die opgroeiden in de jaren zeventig en tachtig zagen in Burnetts films voor het eerst (aspecten van) hun eigen leven op het scherm. De rol van ouders en grootouders, ooms en tantes, van oude en nieuwe religie, hoe er gespeeld werd, hoe mensen met elkaar spraken, de muziek die door de huizen klonk. Het zit allemaal in *Killer of Sheep*, een monumentale film die Charles Burnett voor slechts tienduizend dollar maakte als afstudeerfilm. Je zou de film een alternatieve kroniek kunnen noemen van het leven in de wijk. Op de website van Criterion staat een mooie beschouwing die uitpluist wat de film zo speciaal maakt.

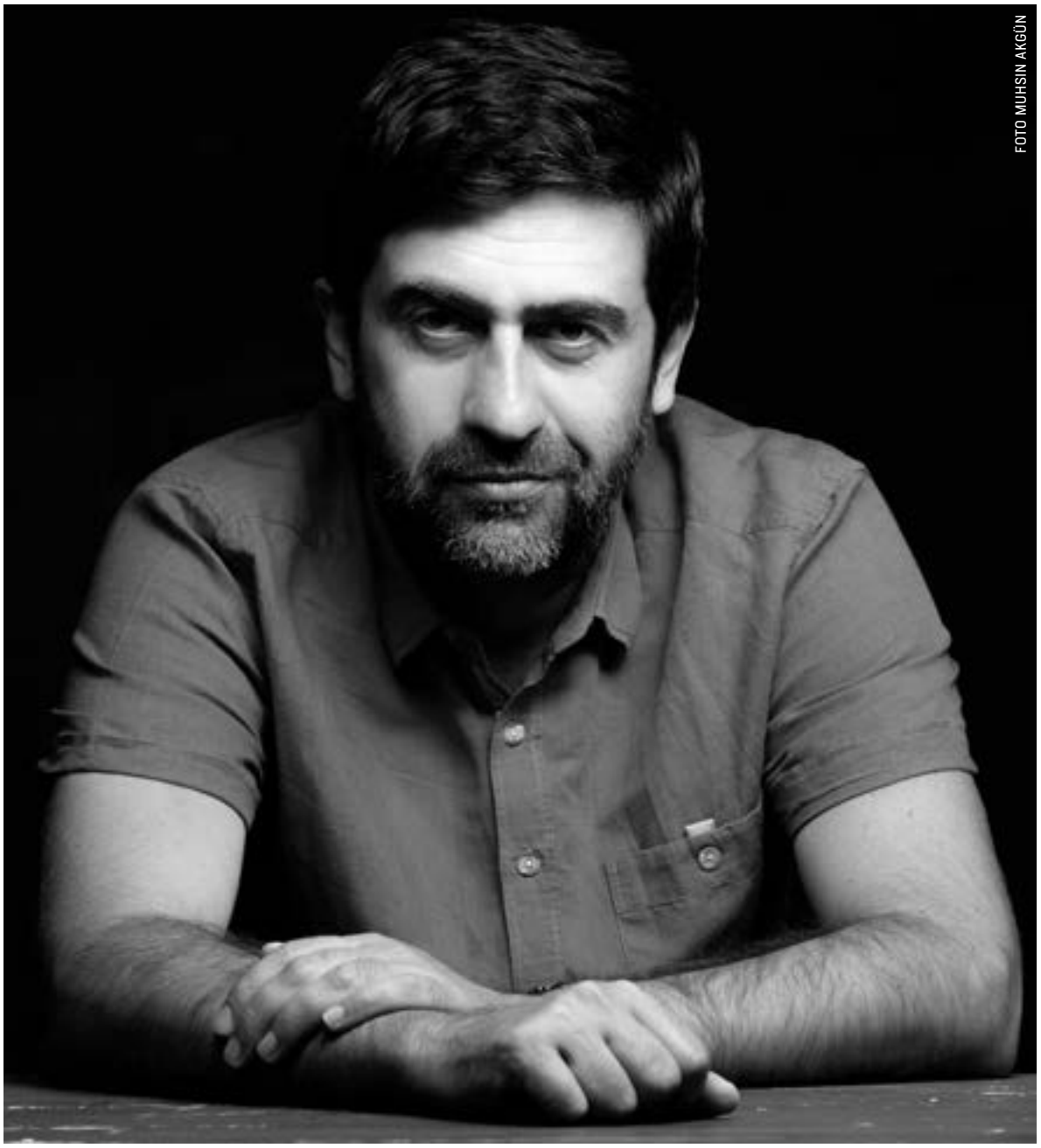
Het zal niemand verbazen dat Burnett in z'n artistieke keuzes een tegenstem wilde laten horen. In *The Glass Shield* uit 1994 gebruikt hij een kleurenpalet van verzadigd blauw om een vreemde, droomachtige atmosfeer te creëren in een verhaal over politiecorruptie. Gebaseerd op feiten trouwens, want er bestond in het sprookje dat Los Angeles wil zijn echt een groot boos politiebureau waar het racisme systemisch gromde en de corruptie het gebouw tot in de spouwmuren had aangetast. Ook die interpretatie verhindert niet dat *The Glass Shield* voelt als een verzameling decors met acteurs en niet als een echte wereld, maar hij versterkt wel de notie dat je in de films van Charles Burnett een glimp kunt opvangen van een alternatieve evolutie van de Amerikaanse film. Als Hollywood begin jaren tachtig niet rechts- maar linksaf was geslagen. Een kritische Amerikaanse cinema zou in deze alternatieve route een realiteit zijn.

Een empathische Amerikaanse cinema ook. *The Glass Shield* is een politiefilm zonder geweld, om iets te noemen. Terwijl in Hollywood tot op de dag van vandaag onvrede heerst over het gebrek aan hoofdrollen voor oudere acteurs, regisseerde Burnett in 1999 James Earl Jones en Lynn Redgrave in *The Annihilation of Fish*. Nota bene in een romantisch drama. Hij is zojuist ontslagen uit een psychiatrische kliniek omdat de instelling niet langer geloofde dat hij werd lastiggevallen door een demon, zij heeft een liefdesrelatie met de negentiende-eeuwse componist Giacomo Puccini. Hier zijn twee mensen die via elkaar elk op hun eigen manier een beetje meer grip op de realiteit krijgen. Geen moment maakt Burnett een karikatuur van hun excentrieke kijk op de wereld, hij koestert die juist. Het is een empathie die zeldzaam is in de Amerikaanse mainstream, maar die voor hem vanzelf spreekt. ■

EVERYDAY BLUES 26 NOVEMBER T/M 23 DECEMBER, EYE FILMMUSEUM
KILLER OF SHEEP IS OOK LANDELIJK TE ZIEN

KILLER OF SHEEP

FOTO MUHSIN AKGÜN

‘Wat universeel is, is de angst’

In bergachtig Noord-Koerdistan staan twee clans elkaar al jaren naar het leven. Ondertussen laait binnen een van de clans een twist over het leiderschap op. Emin Alper: “Autoritaire leiders schrikken er niet voor terug om hun mensen richting een catastrofe te dirigeren.”

Door MARICKE NIEUWDORP

In 2009 werd in een dorp in Noord-Koerdistan een groep van bijna vijftig mensen vermoord, inclusief kinderen, door een familie uit een ander dorp. Dit schokkende nieuwsbericht inspireerde Emin Alper (*Burning Days*, 2022) voor het verhaal van *Salvation* (*Kurtuluş*). “Hoe kan het gebeuren dat de ene groep de andere uitmoordt?” Hij besloot, vertelt hij tijdens de première in Berlijn, waar *Salvation* de Grote Juryprijs won, in het klein een geschiedenis over genocide te vertellen. “*Salvation* is een microkosmos; een kleiner verhaal met een historische, universele relevantie. Onze wereld wordt steeds gevaarlijker, met autoritaire leiders die er niet voor terugdeinzen om hun mensen richting een catastrofe te dirigeren.”

Terwijl er op de ene berg kwaadgesproken wordt over de mensen op de andere berg, groeien in *Salvation* de frustraties ook binnenskamers. Midden in de onzekerheid over of en zo ja, hoe en wanneer de vijand zal toeslaan, staat een nieuwe leider op. Deze door nachtmerries geplaagde Mesut herkent in z’n dromen alle tekenen dat juist hij diegene is die de kudde zal moeten leiden in deze gevaarlijke tijden. Dat idee slaat aan in de steeds meer door paranoia bevangen gemeenschap.

Emin Alper (Turkije, 1974) vertelt openhartig over zijn ideeën over religie, macht, ideologie en de wortel van het kwaad. Het drama speelt zich af in een specifiek gebied, maar volgens Alper zal iedereen herkennen waar het om draait: “Er bestaat niet zoveel verschil tussen een Koerdische clan en hechte kleine groepen elders op de wereld. Ze hebben misschien allemaal andere gevoeligheden en tradities, maar ze zullen de angst die je in deze film ziet zeker herkennen.”

Hij heeft het over de angst voor verlies: van status, van land, van alles. “Die angst vormt de motor voor de overlevingsdrang: als wíj niets ondernemen, dan vermoorden ze ons. Dan zullen ze zich ons land toe-eigenen. Misschien zouden ze in Koerdistan eerder spreken over de angst dat een vrouw gestolen wordt, terwijl men in Scandinavië bang is voor het afnemen van eigendommen. Maar al die mechanismes lijken op elkaar.”

IDEOLOGIE

“Leiders met een missie, meestal religieus, zijn het gevaarlijkst. Ze hebben een ‘goddelijke opdracht’, zijn ‘verkozen’ en moeten ‘mensen redden’. Het is de meest effectieve manier om je acties te rechtvaardigen. Je ziet het over de hele wereld: in de islam, het soefisme, christendom, jodendom en zelfs in het boeddhisme. Pol Pot vermoordde miljoenen in Cambodja onder het mom van het socialisme en in naam van vrijheid en gelijkheid. Niet dat iedere ideologie moorddadig ís. Ik bedoel vooral te zeggen dat elementen van een religie of ideologie makkelijk kunnen worden ingezet voor de manipulatie van gelovigen. Zeker in crisistijd, als mensen zich alleen gelaten voelen.”

Hij verwijst naar de recente geschiedenis, waarin veel mensen zich afkeerden van neoliberalisme en globalisering. “Toen er op links nog macht lag, voelde de arbeidersklasse zich nog gezien, maar na de jaren tachtig kwam die, net als een deel van de midden-

klasse, steeds verder weg te staan van de macht en de politiek. Onder zulke omstandigheden zijn mensen vatbaar voor leiders als Mesut in mijn film."

Dat de twee clans uit Alpers drama amper met elkaar spreken maar wel een duidelijke dreiging voelen vanuit de ander, is bewust – en bovendien breder te trekken, zegt Alper: "Naast elkaar wonen, maar elkaar niet spreken, maakt het makkelijker om de ander te ontmenselijken en als vijand te zien. Gebrek aan contact is gevaarlijk. Kijk naar Israëliërs en Palestijnen op de Westelijke Jordaanoever, waar ze in bepaalde mate met elkaar samenleefden zonder echt contact te hebben."

GRIMMIG

Het is niet de eerste keer dat Alper zich richt op een vijandbeeld en de paranoia die gevoed wordt om dat te creëren. "In de Turkse politiek is men daar niet vies van. Je herkent het mechanisme trouwens in elk autoritair land. Ik zie het als een rode draad in mijn werk." Het leven in Turkije is steeds lastiger aan het worden. Niet alleen voor kunstenaars. Al is het voor mensen die hun geld verdienen met het vertellen van verhalen of met intellectuele beschouwingen of wetenschappelijke analyses nog moeilijker: het gebrek aan vrijheid heeft direct effect op hun werk. Ik kan niet zomaar alles filmen en elk verhaal vertellen. In die onzekerheid ontstaat bovendien een zekere zelfcensuur."

Een film als *Yellow Letters* van Ilker Çatak, die eveneens in première ging in Berlijn en de Gouden Beer won, begeeft zich, zegt Alper, op nog iets gevaarlijker terrein. "Juist omdat die film zo specifiek over de Turkse omstandigheden draait. Er zijn inderdaad veel universitair docenten ontslagen en in de afgelopen jaren verloren duizenden mensen hun baan bij de staat. *Yellow Letters* stelt de vraag of je achter je idealen kunt blijven staan wanneer het je steeds lastiger wordt gemaakt om te overleven."

Zou hem kunnen overkomen wat de regisseur uit Çataks drama overkomt: door tegenwerking van de staat niet meer kunnen werken? "Ik loop nog niet tegen dat dilemma aan, omdat ik mijn geld verdien met het filmen van series, vaak voor streamingdiensten. De meesten van ons werken zo. Acteurs kiezen rollen in commerciële series om geld te verdienen, zodat ze daarnaast in een artistieke productie kunnen spelen."

Hij trekt de grens bij het werken voor een kanaal van de Turkse staat. "Die zijn verschrikkelijk. Ik zal nooit medeplichtig zijn aan propaganda. Als alle alternatieven wegvallen, verlaat ik het land. Die overweging zit trouwens voortdurend in mijn gedachten. Niet alleen met betrekking tot mijzelf, vooral ook in het belang van mijn dochter. We proberen elke dag te zien of er nog licht te vinden is in deze grimmige toestand. Lange tijd waren we redelijk optimistisch. Maar sinds de burgemeester van Istanboel is afgezet hebben we de hoop een beetje verloren. Voor het eerst zag Erdogan iemand tegenover zich die echt populair is onder de kiezers. Ik vermoed dat er nooit meer een verkiezing zal komen. Als dat wel gebeurt zal die niet eerlijk verlopen. We zijn beslist minder optimistisch dan twee of drie jaar geleden." ■

Recensie
Salvation

EEN ANATOMIE VAN GEWELD

Geweld hangt voortdurend in de lucht in *Salvation*, maar hoe de bom precies zal barsten, blijft lang ongewis. Over groeiende paranoia in een afgelegen Turks berggebied.

Door DEVI SMITS

Hoe en wanneer wordt een gemeenschap gewelddadig? In het broeierige *Salvation* (*Kurtuluş*) zet de terugkeer van een rivaliserende clan het bestaan in een afgelegen bergdorp in Anatolië op scherp. De heersende clan vreest dat het zijn oude machtspositie kwijtraakt en wil actie tegen hun oude rivalen. Het is aan dorpsleider Ferit om de heethoofden onder controle te houden. Dat blijkt al lastig, maar dan heeft zijn oudere broer Mesut ook nog eens visioenen van naderend onheil en meent die de rol van dorpsleider van zijn voorzichtige broertje over te moeten nemen.

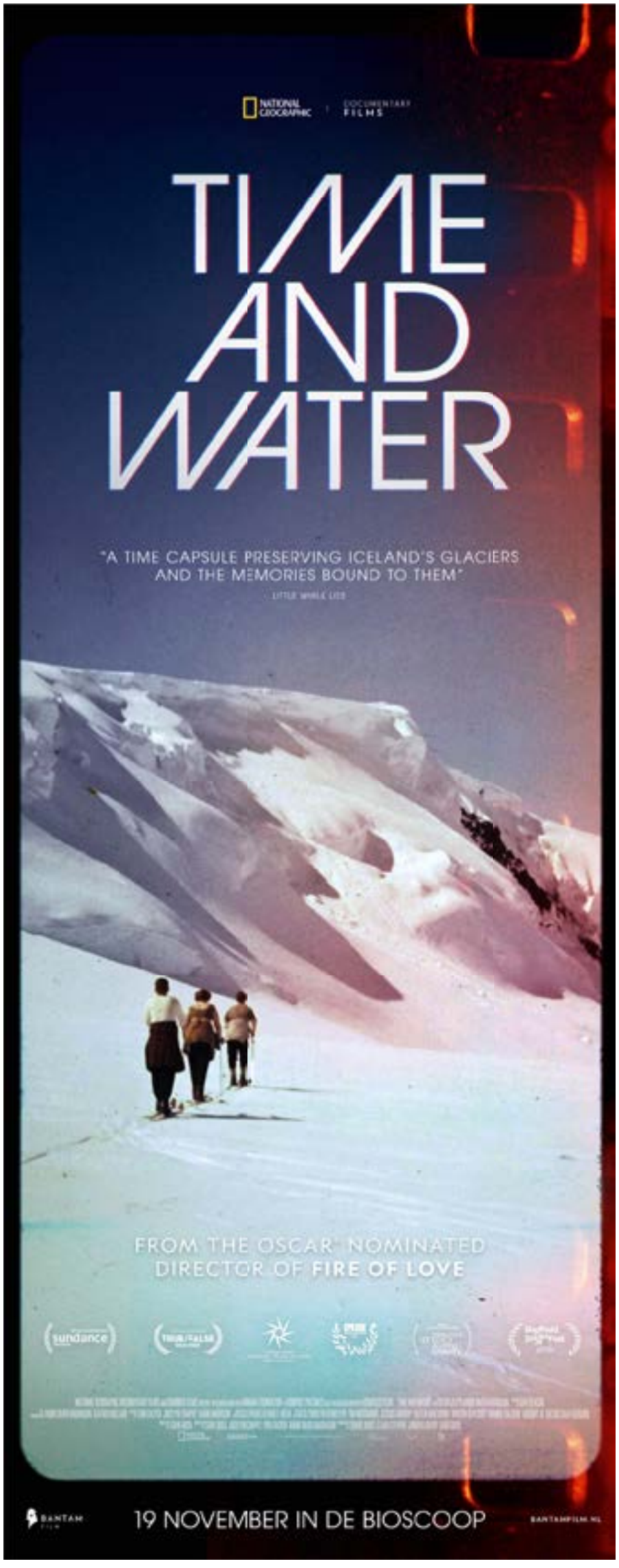
Ook in zijn vijfde speelfilm, in Berlijn bekroond met de Grote Juryprijs, vermengt de Turkse regisseur Emin Alper (*Burning Days*, 2022) neorealisme met een flinke dot paranoiathriller. Vaak is het een flauw trucje om bizarre gebeurtenissen te verklaren door een personage wakker te laten schrikken uit een boze droom. Maar in *Salvation* werken de herhaaldelijke droomsequenties omdat realiteit en verbeelding in elkaar doorwerken en de scheidslijn tussen beide geleidelijk aan vager wordt. Wanneer Mesut een ontmoeting heeft met een roodharige tweeling, schapenhoedend op zijn land (een droom?), ziet hij dat als een slecht voorteken. Tweelingen zijn het werk van de duivel, zo leerde hij van zijn grootvader. Maar wat betekent dat voor zijn vrouw, thuis opgesloten, die in verwachting blijkt van een tweeling?

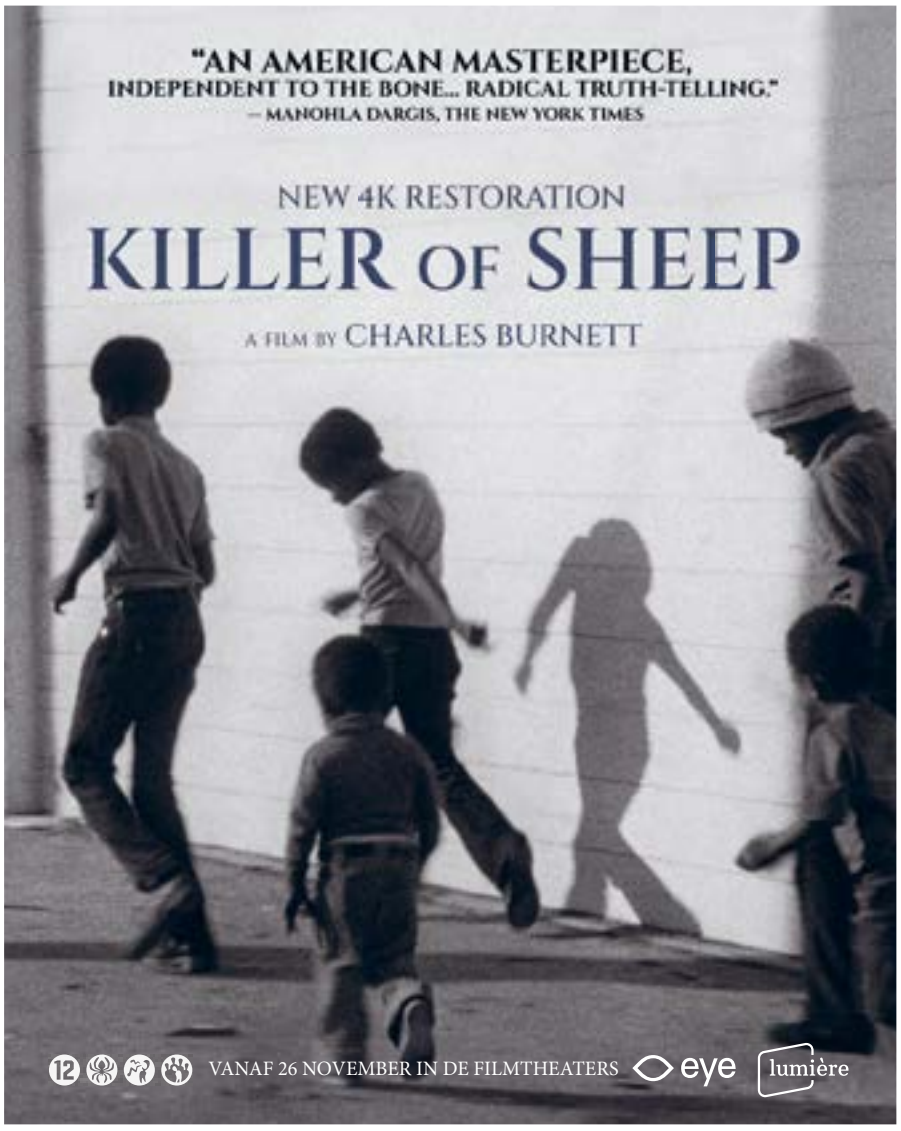
Onderbewuste angsten en fascinaties worden vastgeknoopt aan patriarchale sociale structuren. Geweld hangt voortdurend in de lucht in *Salvation*, maar hoe de bom precies zal barsten, blijft lang ongewis. De dreigende sfeer komt tot uiting in een strakke, soms voyeuristische cinematografie, geschoten in veelal nachtelijke scènes met een sterke score van de Nederlandse componist Christiaan Verbeek.

De film is gebaseerd op clangeweld in het zuidoosten van Turkije, waar afgelegen gemeenschappen jarenlang zwaar zijn bewapend door het Turkse leger om het tegen de Koerdische afscheidingsbeweging PKK op te nemen. Waarmee een monster werd gecreëerd dat zich niet meer liet temmen. Die context blijft in de film achterwege, zodat *Salvation* zich ook laat bekijken als een meer tijdloze anatomie van (etnisch) geweld. De slotscène komt binnen als een mokerslag. ■

SALVATION (KURTULUŞ)
TURKIJE/FRANKRIJK/NEDERLAND E.A., 2026 | REGIE EMIN ALPER | MET CANER CINDORUK, BERKAY ATES, FEYYAZ DUMAN | 120 MINUTEN | DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 12 NOVEMBER

SALVATION

NATIONAL GEOGRAPHIC
DOCUMENTARY FILMS
TIME AND WATER
"A TIME CAPSULE PRESERVING ICELAND'S GLACIERS AND THE MEMORIES BOUND TO THEM"
FROM THE OSCAR® NOMINATED DIRECTOR OF FIRE OF LOVE
sundance
19 NOVEMBER IN DE BIOSCOOP

"AN AMERICAN MASTERPIECE, INDEPENDENT TO THE BONE... RADICAL TRUTH-TELLING."
— MANOHLA DARGIS, THE NEW YORK TIMES
NEW 4K RESTORATION
KILLER OF SHEEP
A FILM BY CHARLES BURNETT
VANAF 26 NOVEMBER IN DE FILMTHEATERS
eye
lumière

eye
Eye Filmmuseum
Killer of Sheep (Charles Burnett, US 1978)
EVERYDAY BLUES
De films van Charles Burnett
VRIENDEN LOTERIJ
Films, Talks & Events
27 nov — 23 dec 2026

GLETSJERS STERVEN OOK

Time and Water is een tijdcapsule gericht aan een toekomstige generatie. Aan de hand van het persoonlijk beeldarchief van de IJslandse schrijver Andri Snær Magnason maakt Sara Dosa de versnelde klimaatverandering tastbaar.

Door ROOSJE VAN DER KAMP

TIME AND WATER

Hoe weet je of iemand dood is? Je port een omgevallen vogeltje met een stok. Als hij niet beweegt, dan is hij dood. Bij een groter beest kun je de vingers in het zachte vlees aan de zijkant van de nek begraven. Als ze onberoerd blijven, dan weet je genoeg.

Hoe zit het bij iets groters? Zeg, onze planeet?

Laten we beginnen met gletsjers. Volgens de IJslandse overlevering schiepen zij immers ooit de aarde.

Dit is hoe een gletsjer klinkt. Bruiswater in een hoog glas, vers ingeschonken. Een kogelschot in de nacht. Een boom wiegend in de wind, vlak voordat hij omvalt. Alsof je het gazon met een gieter van vier hoog begiet. Knettersuiker: kleine explosies in een open mond.

De Okjökull brult niet meer. Hij knispert en zucht niet meer. Hij kraakt, klettert en kreunt niet meer. Wie het als eerste opmerkt, is onduidelijk. Het is glacioloog Oddur Sigurðsson die het als eerste vaststelt. Hij reist naar de vulkaan en constateert dat de ijskap dunner is dan veertig meter en helemaal niet meer beweegt.

Het is 2014. Vanaf heden heet de Okjökull alleen nog 'Ok'.

Naam van de overledene
Okjökull, ofwel Ok-gletsjer
Leeftijd van de overledene
Een baby van ongeveer zevenhonderd jaar
Plaats van overlijden
De Ok-vulkaan op West-IJsland
Tijdstip van overlijden
Ergens in 2014
Doodsoorzaak
Extreme zomerhitte
Secundaire classificatie
Wiegendood

***

Aan het eind van de twintigste eeuw pakt de IJslandse schrijver Andri Snær Magnason een camera op en begint te filmen. Het is de laatste zomer van zijn opa. Magnason wil alles vastleggen. De camera legt hij sindsdien niet neer. Hij filmt: zijn drie kinderen, zijn drie overgebleven grootouders, de paarden, de vogels, het ijs en de zon. En de gletsjers. Hoe hun witte ijs langzaam overgaat in donkerblauw. Hun golvende dikte. Hoe ze uitdijen over het IJslandse landschap.

Hoe ze langzaamaan verdwijnen.

Honderd jaar geleden besloeg de Okjökull vijftien vierkante kilometer. Nu is er haast niets meer van hem over.

Time and Water gaat over beginnen en eindes. Hortend en stotend komt de film op gang. Ik telde vijf beginnen en evenveel eindes: de dood van opa Jón; het geheugenverlies van opa Árni; de stilte van Europa's grootste vogelklif, de Látrabjarg; de dood van oma Hulda, de dood van de Okjökull. Na elk van die sterfgevallen lijkt de film opnieuw te beginnen. Alsof ook Magnason, want het is zijn stem die de beelden begeleidt, het werkelijke verhaal zo lang mogelijk uit wil stellen.

Dat verhaal gaat over de klimaatramp. Regisseur Sara Dosa (van de prachtige documentaire *Fire of Love*, 2022) geeft haar film de vorm van een tijdcapsule. *Time and Water* is een documentaire in de letterlijke zin van het woord: een vastlegging van de aardse schoonheid die we op het punt staan te verliezen.

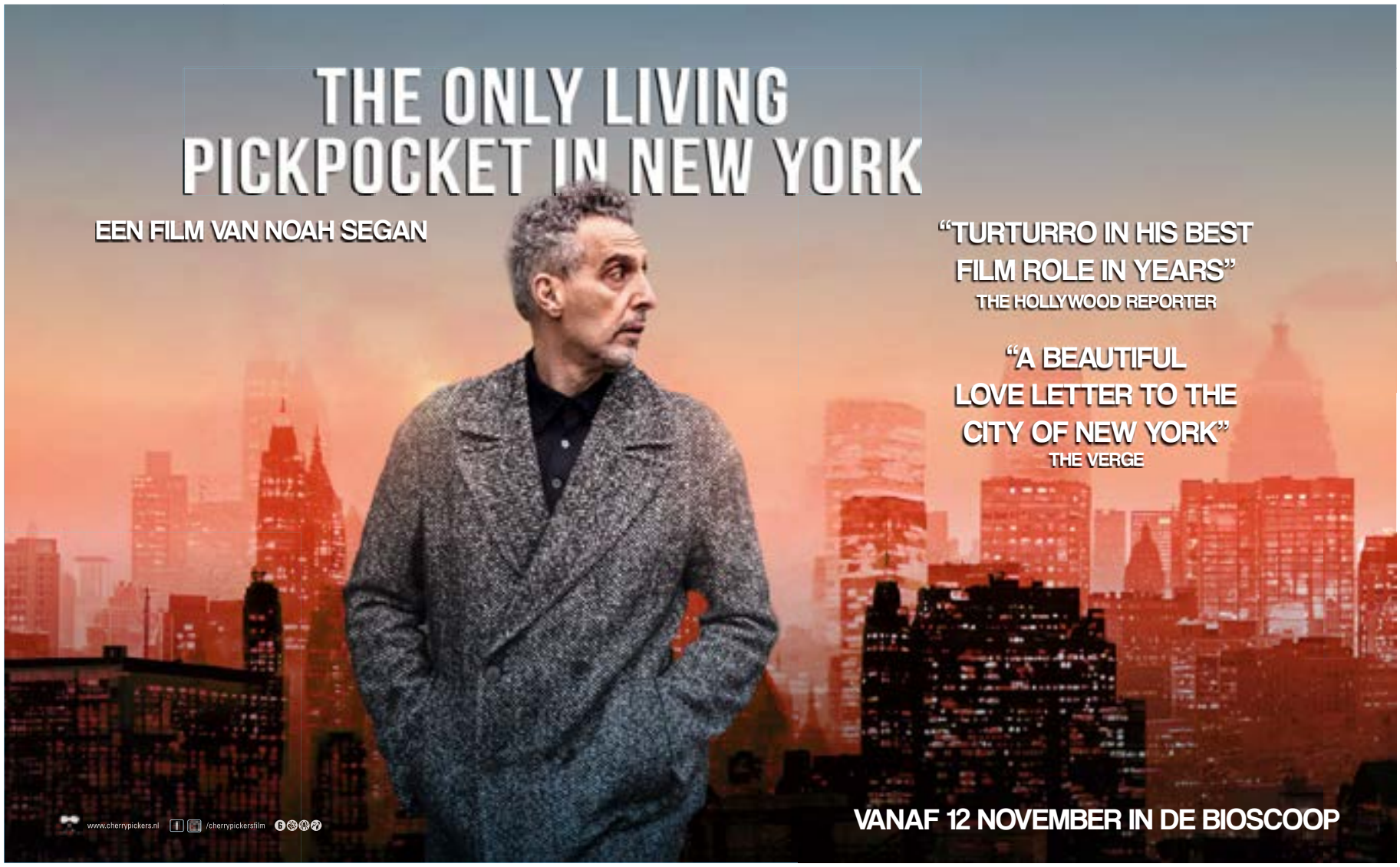
Net als de grootouders van Magnason sterft de Okjökull. Maar de dood van een gletsjer is niet zoals de dood van een mens. Een gletsjer draagt herinneringen aan de afgelopen honderden of zelfs duizenden jaren met zich mee. Een gletsjer doet de aarde bewegen en het water stromen. Hij is levende tijd. Hoe kan tijd sterven? De ondergang van alles wat eraan voorafging duidt op de ondergang van alles wat nog komen gaat.

Waar de Okjökull ooit bewoog, hangt nu een koperen plaatje. Daarop staat de volgende tekst te lezen:

Ok is de eerste IJslandse gletsjer die zijn status als gletsjer heeft verloren. Naar verwachting zullen al onze gletsjers in de komende tweehonderd jaar hetzelfde lot ondergaan. Dit monument is bedoeld om te laten zien dat we weten wat er gebeurt en wat er moet gebeuren. Alleen jij weet of we dat ook daadwerkelijk hebben gedaan. ■

TIME AND WATER IJSLAND/VERENIGDE STATEN, 2026 | REGIE SARA DOSA | MET ANDRI SNÆR MAGNASON | 93 MINUTEN | DISTRIBUTIE BANTAM | TE ZIEN OP IDFA EN VANAF 19 NOVEMBER

TRIBECA FESTIVAL 2026
The Film Kitchen
PRESENTEERT
EEN FILM VAN
MARI SANDERS
NEDERLANDS FILM FESTIVAL
STAND UP
Daan
BURINGA
Lucia
ZEMENE
12 NOVEMBER
IN DE FILMTHEATERS

THE ONLY LIVING PICKPOCKET IN NEW YORK
EEN FILM VAN NOAH SEGAN
"TURTURRO IN HIS BEST FILM ROLE IN YEARS"
THE HOLLYWOOD REPORTER
"A BEAUTIFUL LOVE LETTER TO THE CITY OF NEW YORK"
THE VERGE
www.cherrypickers.nl
/cherrypickersfilm
VANAF 12 NOVEMBER IN DE BIOSCOOP

Recensie
The Devils

THE DEVILS

BLOOT SLAAT DOOD

Ken Russells controversiële film *The Devils* keert terug in de filmtheaters in een *director's cut*. De hysterische, wellustige nonnen overtuigen minder dan de historische casus over een valselijk van hekserij beschuldigde priester.

Door ANDRÉ WAARDENBURG

Vijfenvijftig jaar nadat de controversiele film in première ging, keert Ken Russells *The Devils* terug in gerestaureerde vorm, inclusief enkele scènes die indertijd niet door de censuur kwamen. Zoals een nonnenorgie waarbij een gigantische crucifix als seksspeeltje dient. Wat in 1971 als godslasterlijk en pornografisch werd ervaren, leidt nu tot schouderophalen. Ontklede, masturberende nonnen, een moeder-overste die in een koortsachtige erotische droom de stigmata van een priester likt of opgewonden kloosterzusters die zich verlustigen aan diezelfde geestelijke als hij voorbijkomt in een religieuze processie: heel schokkend is het allemaal niet, zeker voor wie wel eens nonnen-exploitatiefilms heeft gezien.

Regisseur Russell (1927-2011) dient het bovendien op in een niet-aflatend hysterische stijl, met campy barokke beelden die even delirisch zijn als de door duivels bezeten nonnen. Dit zintuiglijke bombardement imponeert weliswaar door het sfeervolle camerawerk, de prachtige, door een jonge Derek Jarman ontworpen decors en de krijsende klanken van componist Peter Maxwell Davies, maar het is simpelweg te veel. Bloot slaat dood, of is dat een te calvinistische reactie op een katholieke film? Wie het oeuvre van beeldenstormer Russell (*The Music Lovers*, 1971; *Crimes of Passion*, 1984) een beetje kent, weet dat dit in al zijn films de modus operandi is. Soms werkt het, zoals in *Altered States* (1980), hier niet echt.

Het zich in 1634 afspelende *The Devils* is gebaseerd op historische feiten (zoals geboekstaafd door Aldous Huxley in *The Devils of Loudun*) en handelt over de Franse priester Urbain Grandier (Oliver Reed). Hij werkt in het door de pest geplaagde Loudun en trekt zich weinig aan van zijn meerderen. Hij verleidt (jonge) vrouwelijke onderdanen, is niet vies van macht en daagt met zijn provocatieve gedrag zowel de verveelde koning Louis XIII als de machtsbeluste kardinaal Richelieu uit. Omdat hij zo charismatisch is, krijgen de Ursulinen uit het klooster van Loudun wellustige gedachtes als ze aan hem denken, met name moeder-overste Jeanne des Anges (Vanessa Redgrave).

Zij moet dus wel door de duivel bezeten zijn, wat in middeleeuwse logica betekent dat Grandier de duivel is. Dat komt de corrupte machthebbers goed uit. Zij willen van de eigengereide Grandier af, want hij bedreigt hun invloed en zeggenschap. Kerk en staat spannen samen om zich van hem te ontdoen. Even hypocriet als huichelachtig doen ze het volk geloven dat Grandier aan hekserij doet. Hij is het ultieme kwaad dat uitgeroeid dient te worden, wat een gruwelijke martelsequentie oplevert.

Dit deel van Russells fantasmagorische film laat de meeste indruk achter. Hier wordt iemand de mond gesnoerd op basis van leugens en middels een lastercampagne gericht op onderbuikgevoelens. Vuile, boos makende politieke spelletjes die anno 2026 relevanter zijn dan ooit. Grandier waarschuwt het volk nog dat ze hun vrijheid zullen verliezen, maar tevergeefs. Ze vieren op liederlijke wijze alvast zijn ondergang en zijn doof voor Grandiers alarmerende, profetische woorden. ■

THE DEVILS VERENIGD KONINKRIJK, 1971 | REGIE KEN RUSSELL | MET OLIVER REED, VANESSA REDGRAVE, GEMMA JONES | 115 MINUTEN | DISTRIBUTIE WARNER | TE ZIEN VANAF 12 NOVEMBER

Column
MARTIJN BLEKENDAAL

De maker van o.a. *The Invisible Ones* en *De man die achter de horizon keek* schrijft maandelijks over de oneindige mogelijkheden van de jeugddocumentaire

OPROEP

Het is alweer vijf jaar geleden dat ik tijdens IDFA 2021 het manifest Jeugddocumentaire presenteerde, dat ik begon met de stelling dat makers het genre niet serieus nemen. Een goed moment voor een update.

Tijdens de laatste editie van Cinekid zag ik de nieuwe oogst van ZappDoc Campus, het talentenproject van de NPO dat beginnende regisseurs de gelegenheid biedt om een eerste jeugddocumentaire te maken. Drie mooie, bij vlagen aangrijpende verhalen over gewone kinderen in een buitengewone situatie: een meisje dat worstelt met het verlies van haar broertje (*Skate naar de maan*), een jongetje met kinderreuma (*Hallo, ik ben hier*) en drie tieners die houvast zoeken in een land dat ze niet kennen (*Tussen werelden*). Stuk voor stuk originele documentaires, die nieuwsgierig maken naar een volgende film, maar die wel netjes binnen de lijnen kleuren van het jeugddocumentaire-stramien. Je kunt van een debuterend filmmaker natuurlijk ook niet verwachten dat die bij een eerste documentaire meteen de grenzen van het genre opzoekt.

Daarom is dit geen nieuw manifest geworden, maar een oproep.

Ken of ben jij een filmmaker met ervaring? Fictie of documentaire maakt niet uit. Als je maar lef, verbeeldingskracht en ambitie hebt. Maak je over geld geen zorgen. De afgelopen vijf jaar zijn de productiebudgetten voor jeugddocumentaire opgekrikt. Verwacht geen hoge kijkcijfers, want de concurrentie is groot: Disney+, Netflix, TikTok, Insta, Snapchat. Laat dat je niet afschrikken – het audiovisuele pretpark waarin kinderen dagelijks rondddolen, kan een geweldige inspiratiebron zijn voor nieuwe vertelvormen en -stijlen.

Het is vooral belangrijk dat je niet in de valkuil stapt te denken dat een jeugddocumentaire een versimpelde versie van een documentaire voor volwassenen is. De verbeeldingskracht van kinderen reikt mijlen verder dan die van volwassenen. En ze hoeven echt niet alles te begrijpen om ervan te kunnen genieten.

Begin gewoon bij een idee dat je al had en stel jezelf de vraag: wat is er nodig om dit verhaal voor kinderen geschikt te maken? Misschien dwingt het je wel om terug te gaan naar het kind dat je zelf ooit was. Dat kan confronterend zijn. Pijnlijk. Verrassend. Waarschijnlijk kom je bij iets uit wat voor kinderen nu nog even relevant en herkenbaar en urgent is, als toen voor jou.

Ken jij een filmmaker die dat aandurft? Of ben jij die filmmaker? Dit is het moment!

I Play Rocky

LIEVER DE ECHTE ROCKY

Regisseur Peter Farrelly levert een prima biopic af over de totstandkoming van *Rocky*. Al houdt de film het midden tussen een opzwepend achter-de-schermen-drama en het filmequivalent van een coverband.

Dat Sylvester Stallone zich met zijn doorbraakrol Rocky Balboa identificeert, is wel zo'n beetje bekend. Hij schreef onlangs nog een biografie waarin hij zijn leven tot aan *Rocky* (1976) uit de doeken doet. In *The Steps* lezen we hoe hij het als werkloos acteur in de jaren zeventig probeert te maken. Nutteloze audities, vernederende bijbaantjes, 's nachts scenario's schrijven die niemand leest. Zo halsstarrig vasthoudend aan zijn droom, dat het hem bijna breekt. Tot daar ineens die doorbraak is met zijn eerste hoofdrol. *Rocky*, de energieke boksfilm waarvoor Stallone ook het scenario schreef, wint meerdere Oscars en maakt van hem in één klap een superster.

Een geweldig verhaal, waarin ook de goedgemutste biopic *I Play Rocky* graag meegaat. In een rap tempo en met de nodige humor helpt regisseur Peter Farrelly (*Green Book*, 2018) mee aan de mythevorming rondom *Rocky*'s ontstaansgeschiedenis.

De feitjes en anekdotes vliegen je om de oren: Stallone verkocht zijn hond toen de doorbraak maar niet wilde komen, sloeg een aanbod van tweehonderdduizend dollar af voor zijn script, raakte geblesseerd tijdens de eerste opnamedagen maar filmde gewoon door.

Af en toe voelt dat obligaat aan, vooral wanneer scènes bijna shot voor shot worden nagedaan, zoals de beroemde trainingssequentie die eindigt op de trappen van het Philadelphia Museum of Art. Dan liever het origineel. Maar er is ook humor: wanneer Sly in alle haast het scenario aanpast voor een schaatsscène, luisteren de producenten even de muziek die componist Bill Conti net heeft opgestuurd. Ze schrikken zich een ongeluk, wanneer ze de nu beroemde trompet horen schallen. "Dit heeft Bill gestuurd?!", verzucht producent Irwin Winkler. "Wat denkt hij dat we maken, die film over generaal Patton?"

Voor wie gevoelig is voor dit soort filmromantiek is *I Play Rocky* een echte crowdpleaser. Daarbij is Anthony Ippolito (die eerder Al Pacino speelde in *The Offer*, een serie over de totstandkoming van *The Godfather*) een geweldige Stallone. Je vergeet dat je naar een acteur kijkt, net zoals je bij *Rocky* vergeet dat je naar Stallone kijkt.

Het grootste probleem misschien: waarom deze film en niet gewoon nog een keer *Rocky* kijken?

GUUS SCHULTING

I PLAY ROCKY VERENIGDE STATEN, 2026 | REGIE PETER FARRELLY | MET ANTHONY IPPOLITO, MATT DILLON, ANNASOPHIA ROBB | 128 MINUTEN | DISTRIBUTIE INDEPENDENT | TE ZIEN VANAF 19 NOVEMBER

I PLAY ROCKY

BLUE LIGHTS

Blue Lights

DRAMA ALS VOORLICHTINGSFOLDER

Het goedbedoelde Argentijnse queer drama *Blue Lights* kijkt te veel als een afvinklijst van onderwerpen die behandeld moeten worden. Wat staat er werkelijk op het spel?

Als na een half uur de meest spraakmakende gebeurtenis in een film het morsen van een pan gazpacho is, dan weet je dat er iets mis is. Het Argentijnse *Blue Lights* (*Luces azules*) is een kammerspiel waarin niks op scherp wordt gezet. Wellicht bewust: dit zijn de gewone levens van gewone queer mensen die gewone gazpacho eten.

Het echtpaar Alejandro en Pedro organiseert een etentje bij hen thuis ter ere van Alejandro's zeventigste verjaardag. Even wordt er gesuggereerd dat een erfeniskwestie de zaken onder hoogspanning zal zetten, maar dat blijkt uiteindelijk allemaal niet zo veel voor te stellen. En dus kabbelt de avond maar wat, alle kanten uit. Daar kan nog steeds een mooi *slice-of-life*-portret in zitten, maar dat vraagt wel wat van script en acteurs. En juist die schieten tekort. Personages lepelen hun teksten op en lopen doodgemoedereerd het beeld uit als hun scène erop zit. Het is allemaal net iets te soapy.

Regisseur Lucas Santa Ana en scenarist Gustavo Pecoraro hadden duidelijk wel een bedoeling: een inkijkje geven in de thema's waar queer mensen van verschillende generaties zoal mee dealen. En dus komt er heus het een en ander voorbij: een discussie over lgbtqia+ ouderschap (waarbij de enige heteroman aan tafel voor het gemak van het script als conservatief uit de kast komt), gesprekken over open relaties, liefde op leeftijd. Dramatisch zwaartepunt is het moment dat een van de personages vertelt eerder die dag een hiv-diagnose gekregen te hebben. De film laat geslaagd zien hoe dat je leven weliswaar op zijn kop zet, maar tegelijk allang niet meer het einde van de wereld betekent.

Dat is waardevol, maar ook het knelpunt van deze film. Het geheel kijkt te veel als een afvinklijst van onderwerpen die benoemd moeten worden. *Blue Lights* kukelt zo in de valkuil waar goedbedoelende queer fictie wel vaker in valt: drama wordt platgeslagen tot een voorlichtingsfolder.

DEVI SMITS

BLUE LIGHTS (LUCES AZULES) ARGENTINIË, 2024 | REGIE LUCAS SANTA ANA | MET CLAUDIO DA PASSANO, EDGARDO MOREIRA, ERNESTO LARRESE | 100 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINEMIEN | TE ZIEN VANAF 5 NOVEMBER

Stand Up

TEGENDRAADS LEVENSGEVOEL

Regisseur Mari Sanders maakt al jaren korte films en documentaires waarin hij de samenleving bekijkt door de lens van zijn handicap. In zijn gevoelige speelfilmdebuut *Stand Up* leert een jonge vrouw leven met een beenprothese.

Vera is 23 jaar en staat midden in het leven. Samen met vriendinnen stort ze zich elk weekend in het Rotterdamse nachtleven, terwijl ze doordeweeks probeert haar studie te halen. Tot een vrachtwagen haar na een avondje stappen aanrijdt en ze een been verliest. Onder begeleiding van een sympathieke fysiotherapeut moet ze in een revalidatiecentrum haar lichaam weer leren gebruiken. Dat gaat met tegenzin. Als ze Xander ontmoet, die al zijn leven lang in een rolstoel zit, leert ze langzaamaan weer van haar leven te houden.

Stand Up is helemaal Sanders, die zelf door spasticiteit in een rolstoel zit en met een recalcitrante blik en gevoel voor galgenhumor het leven bekijkt. Dat deed hij al in zijn afstudeerfilm *Rue des Invalides* (2012), waarin hij de rolstoelontoegankelijkheid van Parijs op de hak nam. Daarna bevroeg hij in onder meer de documentaire *80% ongeschikt* (2017) de Nederlandse participatiemaatschappij en onderzoekt de serie *Mari staat op* (2021) de beeldvorming die er over mensen met een beperking bestaat.

Dat dit speelfilmdebuut tijdens het Tribeca Festival in New York in première ging, zal zeker als een overwinning voelen. En al is dit debuut op momenten wat rechtlijnig en didactisch, Sanders vindt ook nuances waar andere filmmakers aan voorbij zouden gaan. Want ja, "er is een leven voor en na het ongeluk", zoals de film in voice-over vertelt, maar dat leven ervoor was ook niet perfect. Vera was zoekende en voelde zich opgesloten door de mal waarin het leven haar drukte. Hoe anders was dat eigenlijk dan haar leven nu is?

Muzikant en acteur met een beenprothese Lucia Zemene speelt een fijne, gevoelige hoofdrol als Vera, maar de show wordt gestolen door Daan Buringa, die na zijn hoofdrol in *Joe Speedboot* wederom zijn talent laat gelden. Xander is een stand-up comedian in een rolstoel. Een stand-in, grapt Xander, wiens tegendraadse levensgevoel een anker blijkt tijdens Vera's acceptatieproces. Als hij een groot optreden verknalt, besluit hij met een striptease zijn act te redden. Halfnaakt onhandig in een rolstoel probeert hij het publiek op te zwepen. Een scène die helemaal Sanders voelt.

GUUS SCHULTING

STAND UP NEDERLAND, 2026 | REGIE MARI SANDERS | MET LUCIA ZEMENE, DAAN BURINGA, KENDRICK ETMON | 96 MINUTEN | DISTRIBUTIE GUSTO | TE ZIEN VANAF 12 NOVEMBER, OOK VIA PICL.NL

STAND UP

Vier minus drei

ROUWENDE CLINICLOWN

VIER MINUS DREI

Valerie Pachner zet een knappe hoofdrol neer als een vrouw die bijna in één klap haar hele gezin verliest.

Publieksprijswinnaars zijn doorgaans feelgoodfilms waarin de hoofdpersoon een (levenslange) strijd overwint. Wint er geen feelgoodfilm? Dan kun je er zeker van zijn dat de winnende film een actueel en urgent thema aansnijdt en inspeelt op een collectief verantwoordelijkheidsgevoel.

Op Film by the Sea in Vlissingen won afgelopen september een vreemde eend in de bijt. De absolute favoriet met een score van 4,78 uit 5 was het Oostenrijkse *Vier minus drei*, een op ware gebeurtenissen geïnspireerd rouwdrama dat ondanks zijn loodzware en verdrietige onderwerp toch opvallend lichtvoetig weet te blijven.

Barbara is aan het werk als cliniclown wanneer ze de oproep krijgt om snel naar huis te komen. Haar man Heli blijkt bij een auto-ongeluk te zijn omgekomen. Hun twee jonge kinderen verkeren op dat moment in levensgevaar. Hoe ga je verder als je haast van het ene op het andere moment je hele gezin verliest?

Regisseur Adrian Goiginger en scenarist Senad Halilbasic maken Barbara's verlies voelbaar door ons via flashbacks mee te nemen in haar herinneringen. De eerste ontmoeting die zij, na een auditie voor *Antigone*, heeft met Heli, die als straatclown optreedt. Een echtelijke ruzie waarin zij hem verwijt dat hij geen droog brood verdient. Heli, die zijn clownswerk als kunst ziet, blijkt op zijn beurt enigszins neer te kijken op Barbara's werk als cliniclown. Het zijn scènes die het huwelijk niet idealiseren, maar juist door hun terloopse details een steeds completer beeld geven van het gezamenlijke gezinsleven.

Waar flashbacks vaak als een dramatische constructie kunnen aanvoelen, worden ze hier een viering van het leven. Met hun knap compact gehouden luchtigheid voorkomen ze dat de film onder zijn eigen zwaarte bezwijkt. Goiginger maakt het verlies groter, niet door ons met verdriet te bombarderen, maar door te laten zien hoe rijk het leven samen was.

Valerie Pachner is indrukwekkend als Barbara. In haar vertolking wordt Barbara niet gereduceerd tot rouwende moeder, maar weet ze haar verdriet op momenten ook mooi tegen te kleuren. Ze geeft Barbara een eigenzinnigheid mee die haar meer maakt dan alleen het slachtoffer van een tragedie.

Een positieve kanttekening voor wie misschien terugschrikt voor zoveel clowns: hun aanwezigheid werkt verrassend goed. Met name omdat clown-zijn voor Barbara niet alleen haar beroep is, maar ook een manier blijkt om met haar verlies om te gaan, zoals een prachtige en verrassend opbeurende uitvaartscène bewijst. Misschien is dat wel de grootste verdienste van *Vier minus drei*: dat een film over iemand die alles verliest, in al zijn verstilling zo veel levenslust bevat.

ALEXANDER ZWART

VIER MINUS DREI OOSTENRIJK/DUITSLAND, 2026 | REGIE ADRIAN GOIGINGER | MET VALERIE PACHNER, ROBERT STADLOBER, JONAS RECKLIES | 121 MINUTEN | DISTRIBUTIE ARTI FILM | TE ZIEN VANAF 5 NOVEMBER, OOK VIA PICL.NL

EIGHT LEGENDARY
KUNG FU
FILMS
RUMBLE
IN HONG KONG
WITH THE SHAW BROTHERS
STARTING
IN DECEMBER
© LICENSED BY
CELESTIAL PICTURES LIMITED.
ALL RIGHTS RESERVED
RIALTO

★★★★★
'PILLION IS A WONDERFUL FILM THAT'S HEAVY WITH PURPOSE... ALL THAT AND IT'S ALSO VERY, VERY HOT'
TIME OUT
★★★★★
'A SEXY, SWEET TALE OF QUEER FIRST LOVE WRAPPED UP IN LEATHERS AND CHAINS'
THE STANDARD
★★★★★
'THE MOST SHOCKINGLY EARNEST AND WILDLY VULNERABLE ROMANCE'
LOUD AND CLEAR
FESTIVAL DE CANNES
UN CERTAIN REGARD
WINNER
BEST SCREENPLAY
BIFA
WINNER
BEST BRITISH INDEPENDENT FILM
BAFTA
NOMINATIONS
OUTSTANDING BRITISH FILM · DEBUT · SCREENPLAY
HARRY MELLING
ALEXANDER SKARSGÅRD
pillion
EEN FILM VAN HARRY LIGHTON
NU TE
STREAMEN
Cine
MEMBER
NIEUWE TOEVOEGINGEN IN NOVEMBER
O.A.: LES ENFANTS ROUGES, RAMEN SHOP, IL COLIBRI, LOVE ME TENDER, ÀMA GLORIA, DAS LEHRERZIMMER, THE PRESIDENT'S CAKE en een indrukwekkend documentaire-drieluik van Nicolas Philibert (bekend van ÊTRE ET AVOIR welke ook is te zien).

Colony

DE ZOMBIES LEREN BIJ

COLONY

De dansende zombiezwerm uit Yeon Sang-ho's *Colony* imponeert, maar de overlevenden zijn zielloze personages in een repetitief scenario.

Yeon Sang-ho brak door met de razendsnelle zombiefilm *Train to Busan* (2016), waarin een ritje met de hogesnelheidstrein dankzij een besmette passagier ontaardt in een heerlijk geweldsspektakel. Een waardige opvolger van de Zuid-Koreaanse kaskraker bleef uit. Het middelmatige vervolg *Peninsula* (2020) vergeten we liever. Met *Colony* doet de regisseur een nieuwe, half geslaagde poging: de film toont hem van zijn beste en slechtste kant.

Ditmaal breekt tijdens een biotechcongres – nooit een goed idee in een zombiefilm – een schimmelachtige besmetting uit. *Colony* ruilt de krappe treincoupés in voor een afgegrendelde wolkenkrabber, waar een handjevol overlevenden jacht maakt op de bioloog die de uitbraak veroorzaakte en zichzelf injecteerde met het enige vaccin. Het winkelcentrum in de toren doet onmiddellijk denken aan *Dawn of the Dead* (1978). Waar de klassieker van George A. Romero de consumptiemaatschappij op de korrel nam, mikt Yeon hier op zielloze AI. Zijn zombies strompelen niet meer, ze leren bij. Als kolonie vormen ze een superbrein, dat met elke aanval sneller, slimmer en gewelddadiger wordt.

Die evolutie is prachtig in beeld gebracht. Yeon verkiest echte special effects boven CGI, met de zombiechoreografie van Jeon Young als ster van de film. Twintig dansers geven de zwerm een rauwe, vloeiende lichamelijkheid. De besmetten kruipen op handen en voeten, plukken elkaar van de grond en smelten samen tot een moordmachine. In felle kleuren en vindingrijke shots groeit het organische zombiegeweld uit tot een grandioos bloedballet.

Ironisch genoeg wordt de film dommer naarmate de zombies slimmer worden. *Train to Busan* blonk uit in zijn rechtlijnige, brute actie: wagon na wagon ploegden de passagiers zich door de horde heen. *Colony* belooft een strategischer kat-en-muisspel, maar valt constant in herhaling. Telkens als de overlevenden de zwerm te slim af zijn, ondergaan de zombies een systeemshock. Na een trillerige herstart van hun brein, vliegen ze de overlevenden nog beter voorbereid naar de keel. Yeon voert dat trucje alsmaar op, naar eigen zeggen om de logica van videogames na te bootsen.

Maar het mechanische ritme van *Colony* knijpt vooral de ziel uit de personages. De film wil een pleidooi zijn voor de mens tegenover het superbrein, maar van echte mensen kun je amper spreken. De overlevenden gedragen zich eerder als npc's, de inwisselbare figuranten in een game, die plichtmatig door een kronkelig plot laveren. Yeon weet het zombiegenre nog steeds met enkele indrukwekkende momenten te verrijken, maar het succesvan *Train to Busan* blijkt lastig te evenaren.

HUGO EMMERZAEL

COLONY (GUNCHE) ZUID-KOREA, 2026 | REGIE YEON SANG-HO | MET JUN JI-HYUN, KOO KYO-HWAN, JI CHANG-WOOK | 122 MINUTEN | DISTRIBUTIE 18K | TE ZIEN VANAF 19 NOVEMBER

Spinoza

WEDEROPGESTAAN, MAAR NIET VAN HARTE

Ideeënfilm over de zeventiende-eeuwse Amsterdamse filosoof levert een hoekig portret op van een emotie-arme rationalist.

Op zijn moeders begrafenis hoort de kleine Bento Spinoza van de rabbi dat Adonai nu over haar waakt. Volgens zijn vader is ze achter de wolken. "Maar ze zit toch in de kist?", denkt de jongen hardop. "Sst!", sist zijn vader vermanend. "Maar ik mag toch vragen?", werpt de jongen tegen. Waarop de rabbi hem het klassiek-Joodse denk- en spreekverbod over mystieke zaken voorhoudt: "Je mag alles vragen, behalve over wat hierboven is, wat hieronder is, wat hiervoor was en wat hierna komt."

Het is dit verbod dat de latere filosoof met voeten zal treden en hem tot een wegbereider van de Verlichting maakt: een rationalist en vrijdenker die het idee van een leven na de dood verwierp; god troonde niet in de hemel, maar was aanwezig in de natuur. Vrije meningsuiting en een scheiding tussen kerk en staat stelde hij als basisvoorwaarden voor een goed leven. Ondanks de relatief tolerante houding van de religieuze en statelijke autoriteiten in het Amsterdam van de Gouden Eeuw waren deze 'ketterse' opvattingen, die Spinoza in anonieme pamfletten verspreidde, levensgevaarlijk. Zijn sleutelwerk *Ethica* werd bij verschijning na Spinoza's dood (volgend jaar 350 jaar geleden) verboden.

Dit portret van Baruch de Spinoza (1632-1677) speelt zich hoofdzakelijk af in het Amsterdam van 1656, in aanloop naar zijn verbanning. Het is de laatste speelfilm van scenarist/regisseur Rudolf van den Berg, die kort na de opnameperiode overleed. Spinoza krijgt – vrij naar een theaterstuk van Dimitri Frenkel Frank uit 1964 – zijn tijdgenoot Rembrandt als gesprekspartner en tegenpool: verstand versus gevoel. Hoewel ze bij elkaar om de hoek woonden, zijn er overigens geen historische aanwijzingen dat ze elkaar ooit hebben ontmoet.

Spinoza is dan ook geen gewone biografie maar meer een ideeënfilm, waarin Van den Berg de heren laat bespiegelen over de ziel, licht en de nood aan een god. Andere gesprekspartners zijn een rabbi, een dominee en een anachronistische vrouwelijke burgemeester, naast zijn overleden vader, zijn gedode vriend en zijn vroegere zelf. Er is een krankzinnige jonge moeder en een fictieve adellijke minnares met wie Spinoza op bed een potje schaak speelt. Het Amsterdam van de Gouden Eeuw blijkt een door pest verteerde stad.

Grootste makke in dit ingedikte, geïdealiseerde drama is de vlakke, emotie-arme Spinoza die er de spil van is. Scènes zijn dermate geconstrueerd en zwanger van betekenis, dat de cerebrale inhoud naar potsierlijk doorschiet en dialogen als tegeltjeswijsheden klinken. Tegelijk zijn de teugels van de rede zo strak aangetrokken dat Spinoza's ziel – die door zijn gemeenschap 'doder dan dood' wordt verklaard – maar niet tot leven wil komen.

KARIN WOLFS

SPINOZA NEDERLAND, 2026 | REGIE RUDOLF VAN DEN BERG | MET BART BIJNENS, PIERRE BOKMA, HANS CROISET | 78 MINUTEN | DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 19 NOVEMBER

SPINOZA

De kaartverkoop voor IDFA 2026 is gestart!

Ontdek meer dan 250 documentaires en nieuwe mediaprojecten van makers uit de hele wereld.

Ga voordelig naar meerdere films met een strippenkaart.

Bekijk het programma en bestel je tickets op idfa.nl

idfa
12 – 22 November 2026
International Documentary Film Festival Amsterdam

Amarga Navidad

BEELDSCHONE PIONNEN

Wie is de eigenaar van een persoonlijk verhaal? Deze vraag loopt als een rode draad door Almodóvars stijlvolle, maar afstandelijke drama.

Zelfs wie fictie schrijft, zal zich op een of andere manier door echte verhalen laten inspireren. Maar mag je als auteur zomaar belevenissen en gevoelens van echte mensen gebruiken in je scenario? Pedro Almodóvar, die als maker natuurlijk regelmatig voor deze kwestie staat, verwerkt dit dilemma in *Amarga Navidad*. Na het Engelstalige uitstapje *The Room Next Door* (2024) keert hij terug naar Spaanse bodem voor een metaverhaal over het eigenaarschap van verhalen.

Elsa, een reclamefilmer in de rouw en worstelend met migraineaanvallen, wil haar zinnen verzetten en probeert een filmscenario te schrijven. Dat gaat met vallen en opstaan. Door naar het eiland Lanzarote af te reizen, samen met een vriendin in de relationele kreukels, hoopt ze op een creatieve doorbraak.

Maar er is nog een scenarist in de film aanwezig. Met enige fantasie zou je deze Raúl kunnen zien als een versie van Almodóvar zelf. De schrijver zit, in zijn uiteraard zeer stijlvolle huis, te tikken in een interieur vol dure koffietafelboeken. Een writer's block dreigt ook hier. Waar haalt Raúl voer voor drama vandaan dat hij zelf niet beleeft omdat hij veilig achter zijn toetsenbord zit?

AMARGA NAVIDAD

Almodóvar (*Madres paralelas*, 2021; *Dolor y gloria*, 2019) springt heen en weer tussen beide filmmakers, die worstelen met hun script en de toenemende verontwaardiging van hun onvrijwillige bronnen. Al die metalagen zijn best ingenieus en als idee om over verder te praten, zeker interessant. Want inderdaad: van wie is eigenlijk een persoonlijk verhaal? En wat als je als schrijver andere keuzes maakt dan diegene die het beleefde?

Vanzelfsprekend ziet ook *Amarga Navidad* ('bittere Kerst') er weer fantastisch uit. Stijlvolle films optuigen is al decennia een van de specialiteiten van deze Spaanse schrijver-regisseur. Almodóvars acteurs zijn ook nu meer dan aantrekkelijk, hun in heldere kleuren en met mooie stoffen geklede personages evenzeer. Zij begeven zich in en op locaties die vaak oogstrelend zijn. Almodóvars spel met production design, camerawerk en kadrering zijn dat eveneens.

Maar in al die beeldige gelaagdheid en in alle grote en kleine plotwendingen ontbreekt er iets: een gevoelslaag. Jawel, de personages komen soms om in de emoties, maar voor de kijker blijven die op afstand. Zo is *Amarga Navidad* als een slim bedacht toneelstuk met beeldschone pionnen die verschijnen op piekfijn geschilderde planken en in een karakteristiek decor. Maar in het hart geraakt worden, lukt helaas niet.

MARICKE NIEUWDORP

AMARGA NAVIDAD SPANJE 2026 | REGIE PEDRO ALMODÓVAR | MET BÁRBARA LENNIE, LEONARDO SBARAGLIA, ANITA SÁNCHEZ-GIJÓN | 112 MIN | DISTRIBUTIE THE SEARCHERS | TE ZIEN VANAF 5 NOVEMBER

FORÊT IVRE

Forêt ivre

DUNNE BERGLUCHT

Drie verschillende vrouwen beheren in opeenvolgende seizoenen dezelfde trekkershut in de Franse Alpen in een ijle vertelling die even minimalistisch is als dat bestaan.

De jonge local die op een koude winternacht aan is komen waaien kan wel zien dat Suzanne, die de wandelhut in de wintermaanden beheert, niet uit de bergen komt. Ze heeft te mooie, gelakte nagels. "Dat is niet handig bij het runnen van een hut." Ze eten kaas die door zijn zwager is gemaakt. Als ze houthakt, zegt hij woede te zien. Of komt dat omdat hij die zelf misschien voelt? Het zijn dit soort kleine observaties waaruit *Forêt ivre*, het speelfilmdebuut van de in Brussel opgeleide filmmaker Manon Coubia, is opgebouwd.

Het portret van Suzanne, een solitaire vijftiger, is het derde, en het enige volledig gescripte verhaal in een drieluik waarin drie verschillende vrouwen dezelfde trekkershut in de Franse Alpen runnen. Anna, een dertiger, arriveert in het vroege voorjaar. Net als Hélène, een seizoensarbeider die het hoogseizoen voor haar rekening neemt, komt ze uit de directe omgeving.

De in de Alpen geboren en getogen scenarist en regisseur Manon Coubia was zelf tien zomers lang beheerder van de geportretteerde hut voor ze dit speelfilmdebuut maakte. In enkele pagina's omschreef ze rudimentair wat de acteur van dienst zou moeten doen en zeggen. Verder liet ze de werkelijkheid haar werk doen. Met een kleine crew legde ze op tactiele 16mm-film vast hoe de fictieve persoon zich tot de langskomende bezoekers verhield, tot hun verhalen, het weer, de omgeving, tijd, herinneringen. Tussen de dagelijkse drukte door – wandelaars komen en gaan, er wordt gegeten, gedronken, gedanst – ontspint zich druppelsgewijs de achtergrond van de solitair levende vrouwen.

Andere vertelelementen geven het drieluik een terugkerend motief en kader: een tienermeisje dat steeds ergens opduikt, het uitstervende auerhoen dat wordt gezocht door een jongeman, een trui die door alle drie vrouwen wordt gedragen. Naast de hut staat een kleine kapel waar op een avond wordt voorgedragen uit het gastenboek, dat teruggaat tot 1944. In verstilde momenten daagt er soms een mysterieuze, mythische laag naast de alledaagse handelingen. De jonge local ziet 's nachts zijn overgrootvader in de hut, die zich hier tijdens de oorlog met zijn kameraden schuilhield. Suzanne gelooft hem, maar ziet slechts een kale bank.

In hoeverre de door Coubia gepresenteerde werkelijkheid tot de verbeelding spreekt, hangt dus nogal af van de voelsprieten van de kijker. De uitgebeende vertelling, die meer existentiële toestand is dan plot, is even minimalistisch als het bestaan van de geportretteerde vrouwen. Een vertelling die zo fris kan aanvoelen als de ijle alpenlucht, maar ook stug kan blijven als een berg.

KARIN WOLFS

FORÊT IVRE BELGIË/FRANKRIJK, 2026 | REGIE MANON COUBIA | MET ANNE COESENS, AURÉLIA PETIT | 102 MINUTEN | DISTRIBUTIE VEDETTE | TE ZIEN VANAF 19 NOVEMBER, OOK VIA PICL.NL

Kort

RAMAYANA
Nitesh Tiwari | Fantasyspektakel dat werd gebaseerd op een van de beroemdste heldenverhalen uit het oude India. Het mocht wat kosten, want met een budget van omgerekend zo'n 420 miljoen dollar is *Ramayana* de duurste Indiase film ooit gemaakt (waarbij het al opgenomen vervolgdeel ook meteen werd gedraaid). Het verhaal draait om de strijd tussen prins Rama en onsterfelijke heerser Ravana, die met zijn trots en wraakzucht machtig genoeg is om het hele universum te verwoesten.
TE ZIEN VANAF 5 NOVEMBER

GEORGE MICHAEL – THE FAITH TOUR
David Austin, Andrew Morahan | Registratie van George Michaels optreden in Parijs in 1988, toen de in 2016 overleden artiest met zijn Faith Tour op de toppen van zijn kunnen was. Als bonus krijgen de fans voorafgaand aan de concertregistratie een nieuwe korte film van Mary McCartney te zien, met recent ontdekt archiefmateriaal van Michael uit de periode 1986–88.
TE ZIEN VANAF 5 NOVEMBER

GEORGE MICHAEL – THE FAITH TOUR

EBENEZER: A CHRISTMAS CAROL
Ti West | We zijn voorlopig nog lang niet af van Johnny Depp. Na de geruchtmakende juridische strijd met zijn ex-partner Amber Heard, duikt Depp gestaag weer op in films. Als Ebenezer Scrooge bijvoorbeeld, in deze nieuwe versie van *A Christmas Carol* van regisseur Ti West (die eerder vooral horrorfilms als *X* en *Pearl* maakte). Afgaand op de trailer kunnen we weer veel excentrieke Depp-maniertjes verwachten.
TE ZIEN VANAF 12 NOVEMBER

EBENEZER: A CHRISTMAS CAROL

I Love Boosters

SCHUINE VLOEREN EN BEFDEMONEN

Aan visuele flair geen gebrek in Boots Riley's nieuwe satire. Maar door de eindeloze zijpaden en visuele vondsten wordt *I Love Boosters* ook een wat uitputtende exercitie.

FFF, dat is waar ze voor staan. Oftewel: Fashion Forward Philanthropy. Nee, dat zijn in het Engels geen drie F's, dat weten de hoofdpersonages uit Boots Riley's modesatire *I Love Boosters* zelf ook wel, maar het gaat om het idee. '*Boosters*', worden ze genoemd, deze kledingdieven die stelen van rijke modehuizen om die kleding in nachtclubs voor een schappelijker prijsje door te verkopen. Een manier om te overleven, maar ook een vorm van filantropie!

Maar volgens modemiljardair Christie Smith (Demi Moore) zijn de *boosters* vooral "*low-class urban bitches*". Hoewel opper-*booster* Corvette (Keke Palmer) fan is van Smiths werk, gaat deze scheldkanonnade haar te ver. Samen met kompanen Sade (Naomi Ackie), Mariah (Taylour Paige) en Jianhu (Poppy Liu) besluit ze Smith te raken waar het pijn doet, door te stelen uit haar peperdure *concept stores*.

Dat klinkt als een typische plot voor een overvalfilm, maar wie bekend is met het oeuvre van Boots Riley weet dat bij zo'n plot nog een hoop visuele, marxistische en anti-kapitalistische verrassingen wachten. In 2018 debuteerde Riley als regisseur met het fantastische *Sorry to Bother You*, en in 2023 maakte hij de fijn eigenzinnige serie *I'm a Virgo* (over een reus die het probeert te redden in de samenleving).

I Love Boosters barst van de geestige vondsten, met schuine vloeren, een teleportatiepistool en zelfs een heuse befdemoon. Nee, voorspelbaar wordt Riley's werk zelden. Hij heeft genoeg om op te schieten, met al die pretentieuze types uit de modewereld, die blind zijn voor de gevolgen van hun "missie". Niet toevallig is Jianhu een medewerker van een kledingfabriek in China, waar vrijwel al haar familieleden en collega's ziek zijn geworden door het zandstralen van spijkerbroeken.

I Love Boosters wordt op die manier ook een wraakfantasie, maar zodra de teleportatiemachine eraan te pas komt, duwt Riley zijn personages steeds vaker in de uitlegmodus. Dat haalt wat vaart uit een verder bijzonder drukke film. Het vermaakt heus, maar de satire is wel erg letterlijk, en mist de scherpte van Riley's eerdere werk.

Ook de overdaad aan visuele vondsten gaat uiteindelijk tegenstaan. Hoewel de antikapitalistische boodschap van Riley nog altijd een daverend applaus waard is, tovert hij dit keer iets te veel konijnen uit zijn eindeloos hoge hoed. Daardoor werkt deze "Robin Hood in permanente *overdrive*" uiteindelijk meer vermoeiend dan opruiend.

ALEX MAZEREEUW

I LOVE BOOSTERS VERENIGDE STATEN, 2026 | REGIE BOOTS RILEY | MET KEKE PALMER, NAOMI ACKIE, DEMI MOORE | 114 MINUTEN | DISTRIBUTIE UNIVERSAL | TE ZIEN VANAF 5 NOVEMBER

I LOVE BOOSTERS

GODZILLA MINUS ZERO

Godzilla Minus Zero

MEER MONSTER GRAAG

Twee jaar na de gebeurtenissen van *Godzilla Minus One* wordt King Ghidorah wakker.

In 2023 verscheen het nagenoeg perfecte *Godzilla Minus One* van de Japanse studio Toho. Die heeft sinds 1954 het intellectueel eigendom van Godzilla maar is ook de studio achter fantastische anime-series als *Frieren: Beyond Journey's End* (2023-) en *The Apothecary Diaries* (2023-). Aan het scenario van die 37ste Godzilla-film kon scenarist en regisseur Takashi Yamazaki door de corona-epidemie zeker een jaar langer werken dan gepland was toen het project in 2019 begon, en misschien is dat de reden dat hij evenwichtiger voelt dan het eveneens door hem geschreven en geregisseerde *Godzilla Minus Zero*. Of misschien was de druk om het onverwacht grote succes van *Minus One* te overtreffen te hoog.

In de titel klinkt de achtergrond van de films door. Godzilla bestaat omdat de Verenigde Staten in 1945 twee atoombommen op Japan gooide toen het land al klaar stond om te capituleren. De radioactiviteit creëerde het monster, dat daarmee ook een culturele uitlaatklep werd voor de woede over alle dood en verwoesting. In Yamazaki's fantasie was de toestand waarin Japan in 1945 verkeerde de 'basislijn'. Godzilla richtte vervolgens nog meer verwoesting aan en duwde het land onder die grens: *Minus One*. Het land krabbelde op en kwam weer op de nullijn terecht: *Godzilla Minus Zero*. Een beetje omfloerst, maar wel lekker.

De woede over de Amerikaanse atoombommen is sinds 1954 niet zo bruut verbeeld als in deze nieuwe film: in een sequentie waarin een van de personages droomt dat Godzilla New York vernietigt, zie je de gezichten van mensen smelten zoals bij de slachtoffers van die bommen. Waarschijnlijk zorgde die scène ervoor dat de film in de VS de strenge R-rating kreeg en dus veel minder mensen de film in de bioscoop kunnen zien. Je krijgt de indruk dat achter die R-rating een politiek-ideologisch motief schuilgaat want zo eng is de film totaal niet.

Godzilla Minus Zero gaat over de confrontatie tussen Godzilla en King Ghidorah, ook wel Monster Zero genoemd. Die blijken heel erg aan elkaar gewaagd. Waarom is *Minus Zero* minder evenwichtig dan z'n voorganger? Onder meer omdat in *Minus One* het drama van een voormalige kamikazepiloot die z'n leven na de oorlog probeert op te bouwen geen moment geforceerd voelt, terwijl het drama in *Minus Zero* veel te dik wordt aangezet. Een scène waarin een kind eerst wel en dan weer niet bij een weeshuis wordt achtergelaten, werkt bijna op de lachspieren. Maar vooral: in *Minus Zero* krijg je niet genoeg monster voor je geld, al zijn de scènes waarin Godzilla en Ghidorah wel verschijnen meteen imposant. Hadden ze voor deze tweede film ook maar meer tijd aan het scenario besteed.

RONALD ROVERS

GODZILLA MINUS ZERO JAPAN, 2026 | REGIE TAKASHI YAMAZAKI | MET RYUNOSUKE KAMIKI, MINAMI HAMABE, MIOU TANAKA| 136 MINUTEN | DISTRIBUTIE PIECE OF MAGIC | TE ZIEN VANAF 5 NOVEMBER

HOW TO ROB A BANK

David Leitch | De overvalfilm verliest nooit aan populariteit, maar wordt hooguit wat moderner gemaakt. De bankrovers in deze nieuwe film van *The Fall Guy*-regisseur Leitch zijn óók grote sterren op sociale media. Leuk voor de likes, maar het zet ze ook extra in de schijnwerpers. Een klopjacht weerhoudt ze er niet van om hun meest ambitieuze overval tot nu toe te plannen. Hoofdrollen voor onder meer Nicholas Hoult, Zoë Kravitz en John C. Reilly.
TE ZIEN VANAF 12 NOVEMBER

HOW TO ROB A BANK

LAATBLOEIER

Jelle de Jonge | De regisseur van *De terugreis* komt met een nieuwe tragikomedie over senioren die wanhopig zoeken naar (een nieuwe) richting in hun leven. De hoofdrol is hier voor 65-plusser Joke (Raymonde de Kuyper). Haar man wil onverwacht scheiden, maar Joke vindt een nieuwe koers met hulp van Gen Z-podcaster Amber (Laura Bakker).
TE ZIEN VANAF 12 NOVEMBER

DONNIE DARKO (25TH ANNIVERSARY)

Richard Kelly | De cultklassieker van regisseur Richard Kelly keert even terug in de bioscopen ter ere van het 25-jarig jubileum. Kelly kan zelf voorlopig ook moeilijk afscheid nemen van zijn apocalyptische coming-of-age-satire, want later dit jaar verschijnt een boekvervolg van naar verluidt minstens zeshonderd pagina's: *The Philosophy of Time Travel*.
TE ZIEN VANAF 19 NOVEMBER

DONNIE DARKO (25TH ANNIVERSARY)

Carnaval

SLAPSTICK IN ZATTEGAT

Overvloedig rondspattend bier is de *running gag* in deze luidruchtige carnavalschaos, die niet toevallig wordt uitgebracht op 11-11.

Heel even ziet het er idyllisch uit, wanneer de Brabantse boerenzoon Tinus fantaseert dat hij een volkszanger is. Maar als hij wegdromend achter het stuur van zijn tractor pardoes zijn moeder omverrijdt, is in één klap alles anders. Als *Carnaval* al drijft op romantisering van het Brabantse, dan toch stevig over de top, in een absurde komedie vol bravoure. Ook een pizzabezorger kan natuurlijk niet arriveren zonder een keihard de duikeling te maken.

Flip van der Kuil maakte samen met Steffen Haars naam met de heerlijk brutale en eigenwijze sketch-serie *New Kids* (2007-2011) en twee zeer succesvolle speelfilms: *New Kids Turbo* (2010) en *New Kids Nitro* (2012). Hun wisselend ontvangen horrorsitcom *Krazy House* (2024) flopte vervolgens aan de kassa, maar met *Carnaval* is Van der Kuil (nu soloregie) zeer herkenbaar terug op het oude spoor met een nieuw stel Brabantse gabbers. Uiteraard is "kut" weer het meest gebruikte woord.

Het is de eerste carnavalsdag in het fictieve plaatsje Zattegat. Maar voor Sjefke en Tinus (*New Kids*-acteurs Tim Haars en Huub Smit) en twee andere vrienden dreigt het feest al snel in duigen te vallen. Er duikt een wraakzuchtige Prins Carnaval op, Tinus wil volkszanger worden terwijl niemand in hem gelooft en Sjefke moet onverwacht op zijn twaalfjarige dochter passen terwijl hij niet wist dat ze bestond. Aardig natuurlijk, dat die mannen die altijd pubers zijn gebleven, nu te maken krijgen met een echte, afwisselend verveeld en uitdagend kijkende puber – uit Amsterdam nog wel. Ze vindt alles "goor" maar heeft een baldadig trekje dat voor veel spektakel zorgt. Ook innemend is de eigenlijk heel nuchtere bijrol van volkszanger Guus Meeuwis.

Aan de andere kant oogt *Carnaval* ook als een nogal gemakzuchtige en iets minder brutale variant van de *New Kids*-formule, met een pragmatische combinatie van hardhandige slapstick, thriller en feelgood. Plot en diverse personages hadden best wat vindingrijker uitgewerkt kunnen worden. Het carnavalsfeest fungeert vooral als een excuus om regelmatig uit te barsten in gezang, feestpret en bierfonteinen. Heb je dat eenmaal gezien, dan kan het vermoeiend worden, hoewel dat ook een kwestie van smaak zal zijn. Ik stel me voor dat het prima werkt in een bioscoopzaal vol carnavalsgangers die enthousiast opspringen en meezingen bij de finale. Maar als die klik er niet is, voel je je omvergeblazen.

LEO BANKERSEN

CARNAVAL NEDERLAND, 2026 | REGIE FLIP VAN DER KUIL | MET HUUB SMIT, TIM HAARS, GUIDO POLLEMANS, ROY 'FRESKU' REYMOUND | 89 MINUTEN | DISTRIBUTIE THE SEARCHERS | TE ZIEN VANAF 11 NOVEMBER

CARNAVAL

CLUB KID

Club Kid

JE KAN DE KID UIT DE CLUB HALEN, MAAR...

Club of kid? Of toch allebei? Of misschien: geen van beide? Gay *manchild* Peter moet zijn hardcore partyleven herzien als hij nogal onverwacht vader blijkt van een tienjarige.

Er is een ongeschreven regel dat in Cannes elk jaar één film ontdekt wordt. Eentje die vanuit het niets gelanceerd wordt door critici. Met dank aan klassieke *word of mouth*: een titel wordt genoemd, opgevangen, doorverteld, kortom: er ontstaat een *buzz*.

Rijtje: *Mustang* (2015); *Raw* (2016); *The Rider* (2017); *Girl* (2018); *Atlantique* (2019); [covid]; *Un monde* (2021); *Aftersun* (2022); *How to Have Sex* (2023); *Flow* (2024); *Put Your Soul On Your Hand and Walk* (2025) en nu dan dus *Club Kid*. Een regiedebuut (van komiek en acteur Jordan Firstman) met een op papier nogal uitgekauwd concept: man die maar niet volwassen wil worden raakt opgescheept met een kind en moet daardoor verantwoordelijkheid nemen. Niet nieuw, niet per se spannend. Op papier.

Want in de praktijk blijkt *Club Kid* inderdaad *buzz*-waardig. Firstman filmt merkbaar wat hij kent en zijn leven als toch-alweer-wat-oudere NYC-clubber heeft een enorme energie, humor en waarachtigheid. Wat veel films niet lukt, lukt hier wel: je duikt de club in, je voelt de sfeer, je gelooft dat zijn vrienden vrienden zijn en uitgaan en lol hebben en lachen en huilen en elkaar van buiten en van binnen kennen. Vrij letterlijk, want seks en drugs spelen een grote rol, wat betekent dat je natuurlijk ooit, ergens, een tandje lager zal moeten schakelen.

Entree: het kind (Reggie Absolom). En *wat* een kind. Tien jaar, lief, nieuwsgierig, moe, bang – een echt kind. Maar dat dit *zijn* kind zou zijn, is moeilijk te bevatten voor Peter (Firstman zelf), aangezien hij gay is en nog nooit seks heeft gehad met een vrouw.

Of wacht, die ene keer, wat had hij toen ook alweer allemaal genomen? En wie? Oh shit.

Club Kid is een feestje. Club en kid zijn levensecht, op een Sean Baker-manier, en daarmee automatisch meeslepend. Maar daarnaast doet de film nog iets, wat werkelijk uitzonderlijk is: het volwassen leven, na het onvermijdelijke minderen met uitgaan, slikken en rondneuken, als net zo aantrekkelijk tonen als het clubben.

Want dat is bij dit soort verhalen immer de achilleshiel: dat gedrogeerde nachtleven in *Saturday Night Fever* (1977) en *Trainspotting* (1996) mag dan uiteindelijk moralistisch bestraft worden – het zijn wel de aantrekkelijkste scènes uit de film en je komt naar buiten met: dat wil ik ook! Zo niet bij *Club Kid*: er is niks mis met clubben, maar als het tijd wordt om iets anders met je leven te doen, valt ook daarvan volop te genieten. En bovendien: je gekozen queer clubfamilie laat je echt niet zomaar vallen. Zelfs – kom, vooruit – zonder drugs.

KEES DRIESSEN

CLUB KID VERENIGDE STATEN, 2026 | REGIE JORDAN FIRSTMAN | MET JORDAN FIRSTMAN, REGGIE ABSOLOM, CARA DELEVINGNE | 126 MINUTEN | DISTRIBUTIE 18K | TE ZIEN VANAF 12 NOVEMBER

FAUSSE NOTE

FAUSSE NOTE

Alexandre Arcady | "Het verleden laat zich niet dirigeren", lezen we op de poster van dit Franse drama. Na zijn afscheidsconcert in Parijs krijgt een beroemde dirigent bezoek van een ongemakkelijke figuur die hem confronteert met gebeurtenissen uit zijn verleden en niet van plan is om zich zomaar te laten afschepen.

TE ZIEN VANAF 19 NOVEMBER

THE HUNGER GAMES: SUNRISE ON THE REAPING

Francis Lawrence | Maar weer eens een nieuw deel in de *The Hunger Games*-franchise, die inmiddels toe is aan de zesde film. *Sunrise on the Reaping* is net als voorganger *The Ballad of Songbird and Snakes* een prequel van de eerste *Hunger Games*-film, en speelt zich af tijdens de vijftigste editie van het dodelijke vechtspektakel. Dat betekent ongetwijfeld meer van hetzelfde, maar de cast is indrukwekkend, met rollen voor onder meer Jesse Plemons, Glenn Close, Elle Fanning en Ralph Fiennes.

TE ZIEN VANAF 19 NOVEMBER

DISNEY'S HEXED

Jason Hand, Fawn Veerasunthorn | Het is weer tijd voor een nieuwe magische coming-of-age-film van Disney. In Disney's nieuwste volgen we tiener Billie, die ontdekt dat ze over magische krachten beschikt. Een welkome afleiding van haar doodgewone leven in een doodgewone suburb, maar om die heksenkrachten op waarde te kunnen schatten, moet ze noodgedwongen samenwerken met haar extreem voorzichtige moeder.

TE ZIEN VANAF 25 NOVEMBER

THE HUNGER GAMES: SUNRISE ON THE REAPING

PUBLIEKSFAVORIET
FILM BY THE SEA

76. Internationale Filmfestspiele Berlin
Berlinale Panorama

"GEVOELIG DRAMA GEDRAGEN DOOR SUBLIEM ACTEERWERK!"
– KINO-TOTAL

VIER MINUS DREI

GEBASEERD OP EEN WAARGEBEURD VERHAAL

VANAF 5 NOVEMBER
IN DE BIOSCOOP

O'BROTHER PRESENTEERT

FESTIVAL DE CANNES
2025 OFFICIAL SELECTION
COMPETITION

Nagi Notes
ナギダイアリー

EEN FILM VAN KŌJI FUKADA

VANAF 26 NOVEMBER IN DE BIOSCOOP

Nagi Notes

LEVEN TUSSEN DE REGELS

In *Nagi Notes* onderzoekt Kōji Fukada hoe familiebanden na een scheiding kunnen blijven bestaan. In dit verstilde portret is de omgeving minstens zo belangrijk als de personages.

Een vrouw met rolkoffer loopt door een landelijke omgeving. Het tafereel straalt een enorme rust uit; de enige dissonant is een stem die schijnbaar uit het niets klinkt. Pas later begrijpen we dat de kleine gemeenschap Nagi, waar alles zich afspeelt, naast een militair oefenterrein ligt. De stem informeert de inwoners over schietoefeningen die gaan plaatsvinden. Wanneer diezelfde stem herinnert aan het terugbrengen van bibliotheekboeken, voelt het alsof zelfs de kleinste dagelijkse beslommeringen hier via luidsprekers worden geregeld.

De vrouw met rolkoffer is Yuri, die vanuit Tokio op bezoek komt bij Yoriko, een beeldhouwer. Ooit was Yuri getrouwd met Yoriko's broer en hoewel ze van hem scheidde, is de band tussen de twee vrouwen nog even hecht als altijd. Als Yuri voor Yoriko poseert, brengen de gesprekken tijdens het beeldhouwen de twee steeds dichter bij elkaar.

Het lijkt té voor de hand liggend om *Tokyo Story* (1953) als inspiratie te noemen, maar via een omweg ligt Yasujirō Ozu's klassieker daadwerkelijk aan de basis van deze film. Regisseur Kōji Fukada (*A Girl Missing*, 2019; *Love Life*, 2022) werd door de Japanse toneelschrijver Oriza Hirata uitgenodigd om diens op Ozu geïnspireerde toneelstuk *Tokyo Notes* te verfilmen in het museum van Nagi. Fukada en zijn team raakten echter zo gecharmeerd van de omgeving dat het oorspronkelijke plan plaatsmaakte voor een nieuw verhaal. Wat als de twee schoonzussen uit het toneelstuk *Tokyo Notes* elkaar na een scheiding waren blijven ontmoeten? Zo werd *Nagi Notes* (*Nagi daiarî*) een "spiritueel vervolg", in Fukada's eigen woorden, op het toneelstuk.

Met die kennis is *Nagi Notes* te bekijken als een liefdesbrief aan de streek, maar ook aan het leven in kleinere gemeenschappen en aan de bijzondere vriendschap tussen twee vrouwen die ooit schoonzussen waren. Fukada schetst het dorpsleven zonder uitgesponnen plot of grote dramatische confrontaties maar, zoals de titel al suggereert, in notities. Gaandeweg worden geheimen uitgewisseld en nieuwe inzichten gedeeld. Hoe groot de emoties daarachter ook zijn, ze blijven ingebed in het rustige ritme van een dorp.

Meer dan door de opeenvolging van gebeurtenissen wordt *Nagi Notes* bepaald door het ritme van de gesprekken, die mogen kabbelen, meanderen en soms de diepte ingaan, om dan weer plaats te maken voor impressies van het dorp aan de voet van de berg. De wind, de vogels, het landschap en de verhalen van de bewoners krijgen evenveel aandacht als de persoonlijke verwikkelingen. Zo bepaalt de omgeving niet alleen het decor van de film, maar ook het tempo waarin wij de personages leren kennen.

ALEXANDER ZWART

NAGI NOTES (NAGI DAIARÎ) JAPAN/FRANKRIJK/FILIPPIJNEN/SINGAPORE/THAILAND, 2026 | REGIE KŌJI FUKADA | MET SHIZUKA ISHIBASHI, TAKAKO MATSU | 110 MINUTEN | DISTRIBUTIE O'BROTHER | TE ZIEN VANAF 26 NOVEMBER

NAGI NOTES

WHISPERS IN MAY

Whispers in May

OVER DE BERGEN

In deze lyrische docufictie gaat de veertienjarige Qihuo met haar beste vriendinnen op pad om een kledingstuk te regelen voor een *rite de passage* waar ze eigenlijk nog lang niet klaar voor is.

"Je bent nu volwassen, maar je ziet er helemaal nog niet groot uit." Het is maar een achteloze opmerking van de beste vriendin van de veertienjarige Qihuo. Maar ergens vat het zinnetje de kern van Dongnan Chens lyrische docufictie *Whispers in May*.

Qihuo heeft onlangs haar eerste menstruatie gehad, wat in de traditionele gemeenschap in het Chinese Liangshan-gebergte betekent dat ze nu volwassen is. En daarmee dat ze van school kan, aan het werk. Of dat ze kan worden uitgehuwelijkt.

Geen wonder dat Qihuo haar grote nieuws angstvallig heeft stilgehouden. Ze zegt er niets over als ze belt met haar ouders, die als arbeidsmigranten in een fabriek in een verre grote stad werken. In die telefoongesprekken hamert haar moeder vooral op Qihuo's verantwoordelijkheden. En ze zegt er ook niets over op school, of tegen de familieleden waar ze verblijft – die komen in Chens film überhaupt niet in beeld.

De enigen die ze het vertelt, zijn haar hartsvriendinnen Atnyop en Itgop. Die lijken meer dan Qihuo uit te kijken naar het volwassen leven – zelfs als dat waarschijnlijk weinig vrolijks voor hen in petto heeft. Ze sporen hun vriendin aan om samen op zoek te gaan naar een traditionele rok voor het overgangsritueel dat bij deze nieuwe levensfase hoort. Normaal gesproken maakt je moeder zo'n rok, maar omdat Qihuo's moeder er niet is, besluiten de meiden om er zelf een te gaan kopen. Daarvoor moeten ze hun kleine dorpje uit, de bergen over, naar de stad.

Zo begint een roadmovie – door Chen zelf omschreven als "een coming-of-age met tegenzin" – die in de lente van 2022 werd gedraaid op de grens van fictie en documentaire. Want *Whispers in May* is meer fictie dan zijn selectie voor het Deense documentairefestival CPH:DOX en nu ook IDFA doet vermoeden. De meiden zijn zichzelf, maar hun reis en sommige situaties waarin ze terechtkomen zijn door Chen in gang gezet. Het levert een vorm van intimiteit op die noch pure fictie, noch pure documentaire had kunnen bereiken.

Chen vormt het tot een dromerig meanderende voettocht, met flarden van een meer mythische vertelling die eraan raakt. Het is een tocht vol kleine, onverwachte ontmoetingen en belevenissen voor Qihuo en haar vriendinnen. Dat die ontmoetingen niet allemaal evenveel zeggingskracht hebben, is zo'n beetje onvermijdelijk in deze ongedwongen opzet. Toch telt het geheel hier op tot meer dan de som der delen, dankzij Chens sensitieve behandeling van het materiaal en Qihuo's bedachtzame aanwezigheid.

JOOST BROEREN-HUITENGA

WHISPERS IN MAY (CHUN RI HUAN YOU) HONGKONG/NEDERLAND/ZUID-KOREA/ZWEDEN, 2026 | REGIE DONGNAN CHEN | 95 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINEMA DELICATESSEN | TE ZIEN OP IDFA EN VANAF 26 NOVEMBER, OOK VIA PICL.NL

THE FURTHER MIS-ADVENTURES OF CLIFF BOOTH

David Fincher | Een curieus geval, dit vervolg op Quentin Tarantino's veelgeprezen *Once Upon a Time... in Hollywood*. Brad Pitt won destijds een Oscar voor zijn rol als stuntman Cliff Booth, en Tarantino was zo gehecht aan het personage dat hij eerst opdook in een vervolgroman, en nu ook in deze vervolgfilm, die zich acht jaar afspeelt na de gebeurtenissen uit de film. Omdat Tarantino zelf een maximum van tien films met zichzelf heeft afgesproken, liet hij de regie van zijn script aan niemand minder dan David Fincher. Een recensie verschijnt rond de release op filmkrant.nl.
TE ZIEN VANAF 25 NOVEMBER

HEYSEL 85

HEYSEL 85

Teodora Anna Mihai | Belgische film over het Heizeldrama. In 1985 breken tijdens de Europa Cup-finale tussen Liverpool en Juventus in Brussel hevige rellen uit tussen beide supportersgroepen, waarbij in het stadion uiteindelijk 39 mensen om het leven komen. Deze gedramatiseerde verfilming volgt vooral het perspectief van de verantwoordelijke Brusselse burgemeestersdochter en een Italiaanse journalist.
TE ZIEN VANAF 26 NOVEMBER

MEET THE PARENTS: FOCKER IN-LAW

John Hamburg | Zestien jaar na *Little Fockers* is er een vierde deel in de franchise die in 2000 begon met *Meet the Parents*. De komediefilms draaien vooral om de moeizame relatie tussen Greg Focker (Ben Stiller) en zijn norse schoonvader, voormalig CIA-agent Jack (Robert De Niro). Greg en Jack moeten de krachten ditmaal bundelen om te bewijzen dat de nieuwe vriendin (Ariana Grande) van hun (klein)zoon voor hem niet de ware is.
TE ZIEN VANAF 26 NOVEMBER

MEET THE PARENTS: FOCKER IN-LAW

POSSIBLE LOVE

Possible Love

DE STAKER, DE FILMER EN DE MILJARDAIR

Wat begint als een ‘simpel’ huwelijksdrama tussen twee stellen, groeit in handen van grootmeester Lee Chang-dong uit tot een geraffineerd drama over de waarde van arbeid en de kloof tussen rijk en arm.

Door JOOST BROEREN-HUITENGA

Wat is er nog voor nodig om Netflix te bewegen hun films ook een bioscooprelease te geven? Wie krijgt dat nog voor elkaar, als het zelfs met een film als *Possible Love* (*Ga-neung-han sa-rang*) al niet gebeurt? Het is de langverwachte nieuwe film van gerenommeerd Zuid-Koreaans filmmaker Lee Chang-dong, zijn eerste sinds het gelauwerde *Burning* (2018). De film werd drievoudig bekroond op het filmfestival van Venetië – met de grote juryprijs, de prijs van de internationale filmkritiek en de prijs van de jongerenjury.

Maar dan nog wordt hij deze maand zonder al te veel bombarie op het platform gekwakt. Terwijl *Possible Love* toch echt gebaat is bij de onverdeelde aandacht van de bioscoopzaal, zo rijk als de film is in de karakterisering en complexiteit van menselijke relaties.

Het persmateriaal van Netflix presenteert de film vooral als een huwelijksdrama tussen twee stellen van wie de levens verweven raken. Lee lijkt daar in eerst instantie ook op aan te sturen, met de Bijbeltekst “Gij zult niet begeren” als openingstitel. (Wie weet een overblijfsel van de oorsprong van de film, die onderdeel zou zijn van een nooit gerealiseerde reeks ‘remakes’ van de tien delen van Krzysztof Kieślowski’s *Dekalog*).

Maar *Possible Love* ontvouwt zich als veel meer dan ‘gewoon’ een relatiedrama, en wordt een geraffineerd verhaal over de gapende kloof tussen arm en rijk. Het begint ermee dat onafhankelijk filmmaker Ye-ji, die getrouwd is met de steenrijke Sang-woo, werkt aan een documentaire over de nasleep van een hardhandig neergeslagen fabrieksstaking. Lee baseerde zich op een serie massa-ontslagen, stakingen en fabrieksluitingen waarmee Zuid-Korea zich een decennium geleden geconfronteerd zag. Maar recente (dreigingen met) stakingen bij onder meer Samsung en Hyundai tonen hoe actueel zijn verhaal is.

Ye-ji wil Ho-seok interviewen, een van de arbeiders die zowel fysiek als mentaal het hardst getroffen werd, en zoekt via zijn echtgenote Mi-ok contact. Als een voorzichtige vriendschap tussen de twee vrouwen opbloeit, beginnen klassenverschillen de vier parten te spelen.

Zonder ook maar een moment te vervallen in melodrama legt Lee de vinger op zere plekken, zowel in deze vier individuele levens als met betrekking tot grotere maatschappelijke kwesties eromheen. Opnieuw toont de regisseur dat het persoonlijke, het politieke en de kunsten geen losse pijlers zijn, maar een onontwarbare kluwen. ■

POSSIBLE LOVE (GA-NEUNG-HAN SA-RANG) ZUID-KOREA/VERENIGDE STATEN, 2026 | REGIE LEE CHANG-DONG | MET JEON DO-YEON, CHO YEO-JEONG, SUL KYUNG-GU, ZO IN-SUNG | 164 MINUTEN | DISTRIBUTIE NETFLIX | TE ZIEN VANAF 6 NOVEMBER

Simone Barbès ou la vertu

WONDERLIJKE TEGENSTELLINGEN

De camera volgt in de zomer van 1979 de medewerkers van een Parijse pornobioscoop tijdens een onstuimige nacht in deze heerlijk tegendraadse komedie.

De camera vliegt langs smoezelige, door neonlicht verlichte Parijse boulevards waar seksshops en pornobioscopen het straatbeeld bepalen, om in de zogeheten Cinevog, gelegen in Montparnasse, naar binnen te duiken. In dit donkere hol worden de hele dag door in vier zalen pornofilms vertoond. Twee ouvreuses, het titelpersonage Simone en Martine, hebben de taak om mannen die bij de kassa een kaartje hebben gekocht naar hun stoel te leiden. Dat doen ze met een flinke dosis sarcasme, zoals wanneer een van de cliënten vraagt of er nog iets goeds draait, en Simone antwoordt met: "Wat denk je, we vertonen hier geen *Gone with the Wind*."

Filmmaker Marie-Claude Treilhou blijft gedurende de eerste akte focussen op de twee vrouwen en hun interacties met de mannen in de lobby. Uit de zalen klinkt gekreun en sommige bezoekers sluiten bij het verlaten van de zaal nog even snel hun gulp. Treilhou, die in 1980 debuteerde met dit eigenaardige maar aangename drama, toont voortdurend allerlei wonderlijke tegenstellingen. Zo zijn de vrouwen in dit bastion van vrouwenexploitatie wel degelijk de baas.

Ondertussen kibbelen de twee, drinken ze een aperitief en horen ze een mop aan van een man die zich Don Juan noemt. Ook de regisseur van een van de films, die zichzelf érg serieus neemt, komt even buurten en beklaagt zich over de verkeerde kadrering en de verkeerd afgestelde projector. De vrouwen gniffelen. In de tweede en derde akte volgt Treilhou het titelpersonage naar een excentrieke nachtclub voor lesbiennes en tijdens een autorit met een ogenschijnlijke aristocraat.

De drie passages voelen heerlijk doelloos. In de bioscoop blijven de mannen maar komen; liedjes in de nachtclub lijken oneindig; in de auto gaan gesprekken nergens over. De film draait uiteindelijk meer om ergens zijn, om het vangen van een moment, dan om ergens naartoe willen. Daarnaast geeft hij een fascinerend beeld van een uitgestorven fenomeen: pornobioscopen zoals de Cinevog beleefden van ongeveer 1975 tot 1985, dankzij versoepelde censuurwetten, gouden tijden. Totdat veel pornokijkers een VHS-speler aanschaften.

Simone Barbès ou la vertu geeft een bijzonder (en absurdistisch) beeld van die periode, en hoe het voor een vrouw was om te werken op een plek waar ze op het scherm compleet geobjectiveerd worden.

OMAR LARABI

SIMONE BARBÈS OU LA VERTU FRANKRIJK, 1980 | REGIE MARIE-CLAUDE TREILHOU | MET INGRID BOURGOIN, MARTINE SIMONET | 74 MIN | DISTRIBUTEUR RADIANCE (BLU-RAY, IMPORT) | VERKRIJGBAAR VANAF 16 NOVEMBER

SIMONE BARBÈS OU LA VERTU

OM KORT TE GAAN

In de bioscoop is het behelpen voor de kortfilm, maar online is het aanbod overweldigend. *Filmkrant* licht vanaf nu maandelijks een aantal opvallende titels uit. In deze XL-aftrap acht platforms waar we vrolijk van worden en een vraag aan Netflix: waar blijven jullie?

DAS WAD

The One Minutes

Hoe kort is kort? Elke twee maanden presenteert een gastcurator van het Nederlandse platform The One Minutes een selectie films van maximaal één minuut. Dat zijn fictiefilms, documentaires of experimentele videowerken gemaakt door kunstenaars van over de hele wereld. De volgende selectie van 23 films staat in het teken van ongemakkelijke (machts)verhoudingen tussen mensen en plekken, en zal 31 januari gepresenteerd worden in filmtheater De Uitkijk. De volledige collectie is te bekijken op de website van Beeld en Geluid. Daar staat bijvoorbeeld *Howls*, gefilmd tijdens een van de blackouts gedurende de Russische invasie in Oekraïne; de minimalistische animatie *The Staircase*; het poëtische *Every stone is a person, and every person, a stone*, waarin Mana Tashakorinia papieren uitknipsels gebruikt in een film over de Iraanse censuur; de Meta-film *CTRL+Z Stuck in the Edit*; en het unheimliche *Eye*, bestaande uit beeldmateriaal van één oog. Met meer dan 18 duizend filmpjes is er genoeg te ontdekken.

Roosje van der Kamp

YouTube

Korte films kijk ik, over het algemeen, midden in de nacht op mijn telefoon – een videoclip, een diy-meesterwerk of handen die een gerecht bereiden. Dat is zo aantrekkelijk aan het internet: wie weet wat er opduikt? Nou, bijvoorbeeld Big Joels geestige korte film *You Are Into Mousetrap YouTube*, een monoloog, of misschien moet je het een kort verhaal noemen, begeleid door animaties van mothcub. Voor *Nothing*, een *supercut* waar ik steeds naar terugkeer, maakte LJ Frezza een edit van tussenshots uit *Seinfeld*. Van de sitcom die over "niks" zou gaan blijft nu nog minder over: een interieur of exterieur van een gebouw, wegstervend gelach, de laatste noten van een muziekje. En dan is er nog de videoclip *STORM* van GENER8ION ft. Yung Lean, geregisseerd door Romain Gavras. Scholieren (allemaal jongens) worden gepest dan wel geleid door een uit de kluiten gewassen pestkop. Wat gebeurt hier precies? Het einde, een dansscène, is magistraal.

Basje Boer

CTRL+Z STUCK IN THE EDIT

STORM

Small Prophets

HET GEHEIM VAN DE CUL-DE-SAC

SMALL PROPHETS

In al z'n bescheidenheid is de droogkomische en ontroerende BBC-serie *Small Prophets* tamelijk briljant.

Vanaf het moment dat Michael Sleep met z'n grijze geitenbreierbaard 's ochtends uit z'n huis stapt om in de lokale bouwmarkt te gaan werken, word je zes afleveringen lang verrast door waar de fantastische BBC-serie *Small Prophets* je mee naar toe neemt. Tuurlijk: naar de bouwmarkt, naar het verzorgingshuis waar z'n vader zit en naar het schuurtje in z'n tuin. Maar ook naar iets magisch en onverwachts.

De droogkomische serie laat zien hoe je met bescheiden middelen en creativiteit iets volstrekt origineels kunt maken. Ook al lijkt het aanvankelijk een typische serie over mensen die aan een cul-de-sac wonen, zoals in de 9.363 afleveringen van *Neighbours*, waar een van de personages in *Small Prophets* dolgraag in zou spelen. Ook al is *Neighbours* in 2025 stopgezet. Dus dat wordt ook iets om magie bij te halen. Of alchemie. Of zoiets.

Of ze emmers verkopen, vraagt een klant aan Michael, terwijl ze met hun rug naar een wand vol emmers staan. "Emmers?", vraagt Michael. "Je bedoelt die dingen waar ze vroeger water in versleepten?" Hij denkt na en de scène duurt voort. "Nee, alles gaat via leidingen tegenwoordig. Niemand hoeft meer water van de ene plek naar de andere te sjouwen." De klant roept er een collega bij, Kacey, die we op dat moment nog nauwelijks kennen. In plaats van dat ze Michaels grap doorprikt, dikt ze de leugen aan: "Emmers? Misschien in een museum?" De klant druipt af terwijl we minutenlang naar een stuk of duizend blauwe emmers hebben gekeken. Ondertussen wordt de bouwmarkt gerund door Gordon, een man die zichzelf een groot manager acht maar de overtuigingskracht heeft van een gipsplaat. Een rol overigens van Mackenzie Crook, de schrijver van de serie.

Zoals in het hart van veel sterke komedies, schuilt er pijn in *Small Prophets*. Het is nu ongeveer zeven jaar geleden dat Clea uit Michaels leven verdween. Haar auto werd gevonden bij een brug. Sprong ze? Was de liefde op? Terwijl we Michaels verdriet en verwarring voelen, schotelt de serie ons ineens iets krankzinnigs voor, via Michaels vader Brian (een rol van Michael Palin), die hij vrijwel dagelijks bezoekt in een verzorgingshuis.

Dat die deus ex machina niet ongeloofwaardig is, die 'hand van god' die het verhaal van de serie openbreekt en die ook het aangekondigde tweede seizoen zal bepalen, zegt veel over hoezeer je na drie afleveringen al betrokken bent bij de personages. Omdat de dialogen uitstekend geschreven zijn en bij de personages passen. En omdat de grappen meestal gewoon erg goed zijn. Soms zie je een grap al van enige afstand aankomen. Maar dat is een detail in een serie die je humeur absoluut zal verbeteren.

RONALD ROVERS

SMALL PROPHETS VERENIGD KONINKRIJK, 2026 | REGIE MACKENZIE CROOK | MET PEARCE QUIGLEY | 6X28 MINUTEN | DISTRIBUTIE APPLE TV+ | NU TE ZIEN | LEES OP FILMKRANT.NL EEN UITGEBREIDE VERSIE VAN DEZE RECENSIE

Junk

TROEP IN TWEE SMAKEN

JUNK

Een film over bendegeweld in Los Angeles, of toch een worstelende schrijver die zijn eerste film probeert te maken? Debuterend regisseur Jack Begert kon niet kiezen. En maakte ze allebei.

"Het publiek geeft blijkbaar de voorkeur aan postmoderne drek boven een verkenning van sentimentaliteit." Het is niet de reactie waar scenarioschrijver Martin (David Schwimmer) op hoopte, als hij in een restaurant in Los Angeles een bevriend stel vertelt over de film die hij van de grond probeert te krijgen. Zijn eerste *feature*. Maar zijn ideeën worden afgedaan als "troep".

In een ambitieuze zet besluit debuterend regisseur Jack Begert met *Junk* beide verhalen te vertellen: postmoderne troep over Martin die onder invloed van geneesmiddelen op doktersrecept zijn scenario probeert af te ronden, én een sentimenteel verhaal over Karla (Talia Ryder) en AJ (Dominic Fike), twee drugsverslaafden van wie de levens dat van Martin kruist.

Hoewel er overeenkomsten tussen de twee verhaallijnen zijn, is de overgang tussen beide telkens zo scherp dat ze als totaal verschillende films aandoen. Dat past wel bij de meta-film, want *Junk* is in zekere zin ook twee films: het is een hermontage van *Little Death* uit 2024, dat alleen op Sundance te zien is geweest. In die film waren de twee verhaallijnen haast letterlijk twee losstaande films. In deze licht ingekorte versie, op Mubi te zien, zijn ze iets meer met elkaar verweven.

Begert maakte carrière als regisseur van videoclips. Je kunt wel wat van hem herkennen in Martin, een tv-scenarist die – net als Begert – zijn debuut op het grote doek wil maken. De onsympathieke Martin schrijft een personage dat op hemzelf is gebaseerd, maar dat door iedereen als te onsympathiek wordt beschouwd.

Voordat Martin aan zijn speelfilm werkte, maakte hij een flauwe sitcom over een koppel dat in het lichaam van de ander ontwaakt. Nu moet hij aan zijn eigen genderswap geloven: met een vrouwelijk hoofdpersonage denkt de studio een 'woke' publiek te kunnen aanspreken. Op dat moment verandert Martin plots in een vrouw, gespeeld door Gaby Hoffman.

Het verhaal over Karla en AJ gaat over de andere kant van LA. Niet die van gekwelde Hollywood-sterren, maar die van bendegeweld. De bevriende twintigers raken betrokken bij een drugsdeal die uit de hand loopt. Weer zo'n cliché. Maar Begert weet er charme aan toe te voegen.

Critici waren verdeeld over *Junk*. Sommigen zouden het liefst hebben gehad dat de film bij Martin bleef, anderen vonden dat alleen het verhaal over AJ en Karla ertoe deed. Postmoderne drek of sentimenteel cliché. Proberen om beide te combineren – in de voetsporen van het door Charlie Kaufman geschreven *Adaptation*. (2002) – is moeilijker dan het lijkt.

ROOSJE VAN DER KAMP

JUNK VERENIGDE STATEN, 2026 | REGIE JACK BEGERT | MET DAVID SCHWIMMER, GABY HOFFMANN, DOMINIC FIKE | 99 MINUTEN | DISTRIBUTIE MUBI | NU TE ZIEN

Thuiskijken
Korte films on demand

RAINBOW GIRLS

GOD IS SHY

SOVDAGARI

NPO Start
Over de gebruiksvriendelijkheid van NPO Start valt genoeg te zeggen, maar de streamingdienst is in ieder geval een (klein) schatkamertje voor een aantal recente, veelgeprezen Nederlandse korte films, met bijvoorbeeld Victoria Warmerdams Oscar-winnende *Ik ben geen robot*. Maar NPO Start is ook een plek voor de films van de recentste lichting Filmacademie-eindexamenfilms. Waar durf en genre-experimenten nogal eens ontbreken in het Nederlandse filmlandschap, zien we hier bijvoorbeeld een heerlijk eigenzinnige musical (*Le petit mort* van Gini Wittelings) en een sterke koloniale thriller (*Blood Will Tell* van Chadim M'Bodji). En wie goed zoekt, vindt een restje korte films uit het rijke archief van het ter ziele gegane NTR Kort, met parels als *Das Wad* (René van 't Hof als zwijgzame goudzoeker), *Tienminutengesprek* (een juf en moeder ruziën over mannelijkheid) en *Polska Warrior* (een optimistische animatiefilm over videogames). Een verbeterpuntje: het archief kan en mag nog veel rijker en overzichtelijker.
Alex Mazereeuw

Mubi
Mubi heeft een mooie selectie aan korte films. Daartussen vind je films van onder andere Claire Denis, Radu Jude en Alice Diop, maar ook beginnende makers. Denk aan *The Non-Actor*, waarmee Eliza Barry Callahan haar eigen prijswinnende roman *The Hearing Test* verfilmde, of de Franse existentialistische animatiefilm *God Is Shy* van illustrator Jocelyn Charles.
Roosje van der Kamp

Eye Film Player
Met klassiekers is het op de streamers nogal behelpen – zelfs als er aanbod is, moet je goed overweg kunnen met de zoekfunctie om er op te stuiten. Voor Nederlands filmerfgoed geldt dat des te sterker. Behalve op de Eye Film Player, waar Eye Filmmuseum zijn collectie ontsluit. Dat behelst overigens zeker niet alleen Nederlands werk – er is een ruim aanbod van films gerelateerd aan de tentoonstellingen en themaprogramma's van het museum, zoals nu het *Paradies*-drieluik van Ulrich Seidl, plus een greep uit de internationale arthousefilms uit het jaarlijkse zomerprogramma Previously Unreleased, en meerdere (veelal korte) films uit de vroegste filmgeschiedenis, dankzij de tot Unesco-erfgoed uitgeroepen Desmet-collectie van het filmmuseum. Maar ook uit de recentere filmhistorie valt van alles te ontdekken. Ga vooral Pim de la Parra's korte debuut *Aah... Tamara* maar eens kijken, in prachtig opgepoetste kwaliteit die de springerige gooi naar een Nederlandse nouvelle vague prachtig tot zijn recht laat komen.
Joost Broeren-Huitenga

PinkLabel.tv
Het best bekeken filmgenre bestaat voornamelijk uit kortfilms. Mijn favoriete platform voor porno is PinkLabel.tv, opgericht en beheerd door Shine Louise Houston, zelf een bekende filmmaker in de alternatieve pornoscene. Met alles van historische retrospectieven tot documentaires en geschreven interviews en recensies. Drie goede beginpunten voor je ontdekkingstocht zijn de filmisch sterke Chileense filmmaker Jorge Benavides oftewel Jorge-TheObscene (zie het blauw-rode *The Multi-Verse in a MouthFuck*, 2019, "*inspired by true fuckts*", met een geestige, filosofisch meanderende *inner* dialogue in de voice-over); het regiedebuut van een van mijn favoriete performers, de Mexicaans-Berlijnse Lina Bembe, *Ritual Waves* (2019), met natte texturen in de hoofdrol; en het bijzondere project Sex School Hub, waarmee sekswerkers – ook al is het hun taak niet – het gat proberen te vullen dat seksonderwijs laat liggen. Met de nadruk op respect, communicatie en consent. Wat gelukkig, verre van belerend, gewoon enorm sexy is. Hel ja. ***KEES Driessen***

European Film Academy
Sinds 2024 is Vimeo als sponsor verbonden aan de European Film Award voor korte films. Tegelijk werd een online etalage voor korte films gelanceerd. Daar wordt een aanbod van voormalig EFA-genomineerden (logisch) gecombineerd met Vimeo Staff Picks van over de hele wereld (minder logisch), veelal films die hun sporen al hebben verdiend op Europese en internationale festivals. Zoals het Libanese *What If They Bomb Here Tonight?*, waarin twee jonge ouders in Beiroet vertwijfeld kijken naar de onlangs geïnstalleerde ramen boven hun bed. Fijn, al dat extra licht in de slaapkamer, maar hoe moet dat nu Israël hun land bombardeert? ***Joost Broeren-Huitenga***

Netflix
Hij wil hier niet meer zijn, zegt een oude man. In dit dorp waar niks gebeurt. "Door weg te rijden in je BNW [sic] zeker?", zegt een andere man. De troosteloosheid van het Georgische platteland is tastbaar in de documentaire *Sovdagari* ('De handelaar'). De handelaar reist langs dorpen om prullaria te verkopen. Zeepbellen aan kinderen. Lippenstift aan vrouwen. Achteloos poëtisch observeert de film de futiliteit van de transacties. Zeepbellen spatten uit elkaar en lippenstift voor wie? In 23 minuten wil Tamta Gabrichidze een beeld creëren van het leven hier. Maar: is dit een extreem verarmd maar relatief klein gebied en is de film dan een vorm van ramptoerisme? Of staat dit voor iets groters? Dat het aanbod van kortfilms op Netflix wat willekeurig voelt, is minder erg dan dat het zo teleurstellend bescheiden is. Het platform zou een fantastische springplank kunnen zijn voor korte films van over de hele wereld, maar strategie of ambitie ontbreekt vooralsnog.
Ronald Rovers

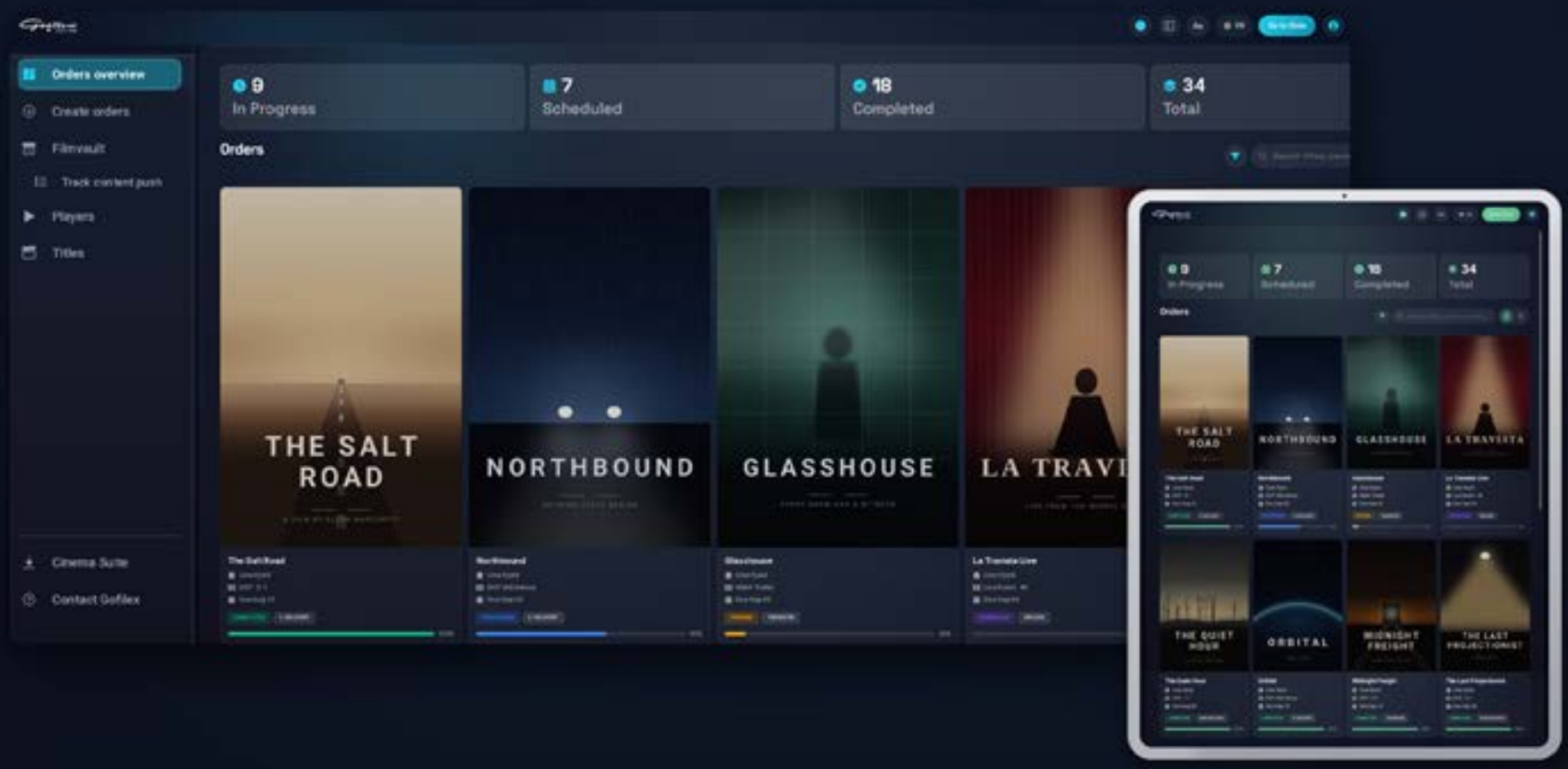
Short of the Week
Short of the Week werd in 2007 opgericht met het doel om een curerend platform te zijn in de groeiende weelde van kortfilms op het internet. De nadruk ligt op beginnende makers. Wat begon als een wekelijkse nieuwsbrief en handjevol films, is uitgegroeid tot een platform met groot bereik, dat is uitgebouwd met onder meer de site Shortverse, gericht op het samenbrengen van filmmakers, distributeurs en festivals. Ik volg het platform al vanaf die begindagen en het is mooi om te zien hoe de site ondanks de groei nog steeds iets gemoedelijks heeft, ook in de reacties onder de films (die er vrijwel altijd zijn). Het aanbod is breed, maar dankzij die curatie kleun je zelden mis. Van een zintuiglijke, in kraakhelder zwart-wit geschoten horrorfilm over een verdwenen kudde schapen (Mac Nixons *Flock*) tot een energiebommetje van een film over zwarte trans vrouwen die zich verzetten tegen gentrificatie door een heist te plegen (Nana Duffuors *Rainbow Girls*). En dan vind je er ook nog een prachtige geanimeerde documentaire als Nathan Fagans *Inside, the Valley Sings*, waarin drie gevangenen vertellen over hun indringende ervaringen met eenzame opsluiting. Hun beschrijvingen worden aanvankelijk verbeeld in simpele zwarte lijnen, maar hoe meer ze in de isolatiecel vluchten in hun verbeelding, of door het gebrek aan prikkels zelfs beginnen te hallucineren, hoe speelser de film wordt in kleur en vorm.
Elise van Dam

Gofilex

sinds 1938

Vernieuwde Gofilex Portal is een GO!

FILMTRANSPORT SINDS 1938

Alles wat jullie nodig hebben, in één oogopslag

Direct na het inloggen ziet u uw persoonlijke dashboard, real-time bijgewerkt.

Bioscopen: Volg alle E-deliveries die naar uw bioscoop komen. Inclusief het orderen van vooraf goedgekeurde content.

Distributeurs: maak eenvoudig orders aan en beheer de content tot in de bioscoopzaal.

Alle content in de Filmvault

Hoofdfilms, trailers, back catalogue en Live Events komen samen in de Filmvault. Eén plek om te kijken en van daaruit direct door te zetten naar uw TMS, LMS of player, rechtstreeks vanuit het Gofilex Portal. Met real-time updates van elke stap.

E-delivery en Live Events, waar u ook bent

Het Gofilex Portal werkt op desktop, laptop, tablet en telefoon, gewoon in uw internetbrowser.

Vragen?

Uw lokale Gofilex-team beantwoordt graag al uw vragen en helpt u graag. Handleidingen en instructievideo's zijn op aanvraag beschikbaar.

From order to screening.

In one GO!

Met vriendelijke groet, uw Gofilex team

ONZE LOKALE KANTOREN

Zeist	Darmstadt	Veszprém	Helsinki	Zürich	Wroclaw	Kopenhagen	Sydney	Nairobi
Nederland	Duitsland DE&AT	Hongarije CEE&CIS	Finland NORDIC	Zwitserland	Polen	Denemarken	Australië APAC	Kenia AFRICA

GOFILEX.COM

Huis ter Heideweg 18, 3705 LZ Zeist, Nederland +31 (0)30 607 0880 digi@gofilex.nl

Ideaal. Op het spoor van film- en verzetsman Karel van Riet Paap

EEN FILMGESCHIEDENIS ‘VAN ONDEROP’

FOTO COLLECTIE BEELD EN GELUID

KAREL VAN RIET PAAP

De technologische ontwikkelingen in de vooroorlogse Nederlandse filmindustrie beschrijft filmpublicist Barend de Voogd aan de hand van de anonieme filmlaborant Karel van Riet Paap. In 1942 werd Van Riet Paap vanwege diens verzetswerk vermoord in concentratiekamp Buchenwald.

Door ANDRÉ WAARDENBURG

“Het mooiste wat je van zijn nalatenschap kunt zeggen, is dat hij bij iedere technische innovatie in de kopgroep heeft meegelopen.” Dit schrijft filmjournalist Barend de Voogd op pagina 250 van zijn boek *Ideaal. Op het spoor van film- en verzetsman Karel van Riet Paap*. Het lijkt een zuinige constatering, maar we hebben dan ook te maken met een van de vele anonieme figuren uit de Nederlandse filmgeschiedenis. Mensen die jarenlang een rol vervulden in de filmindustrie zonder dat we hun naam kennen.

De Voogd pleit voor een filmgeschiedenis ‘van onderop’, met aandacht voor diegenen die niet bekend of beroemd zijn geworden. Zijn boek is tevens een poging “het vroegere, sterk geïdealiseerde beeld van ‘de filmpioniers’” te nuanceren. De Voogd doelt dan op vooroorlogse namen als Maurits Binger, Willy Mullens en de Haarlemse filmstudio Hollandia.

LABORATORIUM

Karel van Riet Paap (1891-1942) was een (afgebroken) leven lang werkzaam achter de schermen van de Nederlandse filmindustrie. Hij was filmlaborant bij het door Maurits Binger met harde hand gerunde Hollandia, waar hij mogelijk ook de montage van een enkele speelfilm deed. Zoals veel in zijn loopbaan en leven is dit speculatief: aftitelingen met keurige credits voor iedereen die aan een productie meewerkte bestonden nog niet. In 1920 verhuisde hij naar Den Haag, waar hij ging werken voor Willy Mullens en diens Haghe Filmfabriek. Haghefilm maakte vooral non-fictie, maar ook reclame- en opdrachtfilms. De Nederlandse filmindustrie stond nog in de kinderschoenen, fictiefilms werden nauwelijks gemaakt.

In 1928 verliet Van Riet Paap Mullens, net als Binger niet zo’n goede werkgever. Hij kwam terecht bij Filmfabriek Profilti, onderwerp van het vorige boek van De Voogd, *De Filmfabriek* (2023). De Voogds opa zwaaide er de scepter. Ook daar werkt hij achter de schermen aan het ontwikkelen, afdrukken en monteren van films. In het geval van Profilti waren dit voornamelijk bioscoopjournaals.

In 1933 begint hij zijn eigen bedrijf: Ideaal Film Laboratorium. Van Riet Paap heeft dan al ervaring opgedaan met geluidsfilms en stort zich achtereenvolgens op een kleurensysteem (Dufaycolor) en een ondertitelsysteem (uitgevonden door Rudolf Hruska). Dit zijn de technische innovaties waar De Voogd op doelt in zijn hierboven aangehaalde slothoofdstuk. Daarnaast is Van Riet Paap, zoals zovelen in die tijd, actief als amateurfilmer, een aantal van zijn 16mm-familiefilms is bewaard gebleven.

De Voogd beschrijft uitgebreid het gedoe rond het octrooi van Hruska’s ondertitelmachine. Werd dat door diens zaakgemachtigde meermaals verkocht? Had deze Vilcsinszky überhaupt de rechten? Wat is de (kwalijke) rol van concurrent Mullens in dit alles? Het is de verdienste van De Voogd dat hij dit allemaal uitzocht en vlot heeft opgeschreven; de geschiedenis van het innovatieve Hruska-systeem wordt hier voor het eerst geboekstaafd. Toch zijn deze hoofdstukken ook een beetje uitputtend, wat ook geldt voor de latere hoofdstukken die handelen over de Tweede Wereldoorlog.

Ideaal is een hybride boek. Het eerste deel over de pioniersperiode en het tot bloei komen van de Nederlandse filmindustrie is bij uitstek voer voor filmliefhebbers. De latere hoofdstukken zullen hen minder boeien. Andersom zullen geïnteresseerden in de Nederlandse oorlogsgeschiedenis stranden in de talrijke gedetailleerde passages over filmtechnische processen.

NATIONALE GEDACHTE

Wat Van Riet Paap precies deed in het verzet, krijgt De Voogd niet sluitend boven tafel. Waarschijnlijk drukte hij in zijn laboratorium verzetskrantjes, maakte een paar monarchistische filmpjes en deed mee aan andere verzetsacties.

Voor de oorlog zat Van Riet Paap bij het Nationaal Jongeren Verbond (NJV) dat als doel had de Nederlandse jeugd de ‘nationale gedachte’ bij te brengen: “Centraal in dat gedachtegoed stonden de trouw aan het koningshuis, de noodzaak van een sterke krijgsmacht en de onafhankelijkheid en eenheid van het koninkrijk en zijn koloniën.” In zijn slothoofdstuk permitteert De Voogd zich een welkome persoonlijke mening en betitelt hij de “extreem autoritaire, militaristische en koloniale opvattingen van het NJV” als problematisch. Eerder toont De Voogd zich – terecht – al kritisch op de meegaandheid van de Nederlandse Bioscoopbond (NBB) met de bezetter.

Karel van Riet Paap wordt gearresteerd en verblijft achtereenvolgens in het Oranjehotel in Den Haag en Kamp Amersfoort, om te eindigen in concentratiekamp Buchenwald. Hier bezwijkt hij, verzwakt en uitgeput door zware dwangarbeid, op 23 augustus 1942. ■

IDEAAL. OP HET SPOOR VAN FILM- EN VERZETSMAN KAREL VAN RIET PAAP BAREND DE VOOGD | 2026, WALBURG PERS, ZUTPHEN | 320 PAGINA’S | €27,50

Agenda

De volgende Filmkrant verschijnt op woensdag 2 december en loopt t/m woensdag 6 januari. De agendagegevens moeten vóór vrijdag 13 november worden gemaild naar agenda@filmkrant.nl. Filmkrant is niet verantwoordelijk voor onjuiste vermeldingen of wijzigingen. 'EN subs' geeft aan dat een film Engels ondertiteld is. Aanvangstijden en andere informatie staan op de sites van de theaters.

ALKMAAR

Filmhuis Alkmaar
Pettemerstraat 3 | 072-5202022 | filmhuisalkmaar.nl

ALMELO

Filmhuis Almelo
Elisabethhof 4 | 0546-850264 | filmhuisalmelo.nl
Rivals of Amziah King vr 6.11 | *Un anno di squola* vr 13.11 | *Juste une illusion* wo 18.11 | *The Incomer* vr 20.11 | *The Kidnapping of a President* vr 27.11 | *Sugar* wo 2.12

ALMERE

Het nieuwe filmhuis
Stadhuisplein 101 | 036-5486000 | denieuwebibliotheek.nl/het-nieuwe-filmhuis
All You Need Is Kill za 14.11 | *Amarga Navidad* do 5.11 t/m wo 11.11, 13.11, zo 15.11 | *Club Kid* do 19.11, za 21.11, zo 22.11, di 24.11 | *Coward* vr 6.11, wo 11.11, za 14.11 | *Donnie Darko* vr 20.11 | *Fatherland* do 19.11 t/m zo 22.11 | *Godzilla Minus Zero* vr 13.11 | *I Love Boosters* za 21.11, wo 25.11 | *Klara and the Sun* za 21.11 | *Laatbloeier* do 12.11, vr 13.11, ma 16.11 t/m wo 18.11, za 21.11 t/m ma 23.11 | *Primetime* do 5.11 t/m za 7.11, di 10.11, wo 11.11, za 14.11 | *Ramayana* zo 8.11 | *Sense and Sensibility* za 7.11, do 12.11 | *Spinoza* do 19.11 t/m ma 23.11 | *Street Fighter* vr 6.11 | *The Only Living Pickpocket in New York* do 12.11, vr 13.11, wo 18.11 | *Vier minus drei* vr 6.11, wo 18.11 | *Wild Horse Nine* do 5.11 t/m wo 18.11 | *Wildwood* vr 13.11, wo 18.11, za 21.11 | *Yellow Letters* do 5.11

ALPHEN A/D RIJN

Filmhuis Parkvilla
Cornelis Geellaan 2 (Park Rijnstroom) | 0172-493737 | parkvilla.nl/filmhuis/
All of a Sudden vr 20.11 | *Vier minus drei* do 26.11 | *Wicker* vr 27.11 | *Coward* do 5.11, di 10.11, vr 13.11 | *Yellow Letters* do 5.11, wo 11.11 | *Wen er maar aan* vr 6.11, wo 11.11 | *Youri* vr 6.11, zo 8.11, di 17.11 | *The Beloved* za 7.11, zo 8.11, do 12.11, do 19.11 | *The Discovery of Heaven* za 7.11 | *Signalen van boven* di 10.11 | *Sense and Sensibility* vr 13.11, di 17.11, vr 20.11, ma 23.11 | *Digger* za 14.11, wo 18.11, vr 20.11, ma 231.11 | *Klara and the Sun* za 21.11 | *George Michael: The Faith Tour* wo 2.12 | **Filmclub** vr 6.11, do 12.11 | **Klassieker** *The General* (met live muziek) zo 22.11 | **Prikkelarme film** za 21.11 | **Royal Ballet** *Manon* zo 29.11 | **Sing Along** *Grease* za 14.11

AMERSFOORT

Filmtheater De Lieve Vrouw
Lieve Vrouwestraat 13 | 033-4226555 | lievevrouw.nl

AMSTERDAM

Cinema De Balie
Kleine-Gartmanplantsoen 10 | 020-5535100 | debalie.nl/cinema
Spinoza ma 23.11 | *Stand Up* ma 23.11 | *Time and Water* ma 23.11 | *The Year of the Ghost* ma 23.11 | **CineDialoog** *On High Water* di 10.11
Filmhuis Cavia
Van Hallstraat 52-1 | 020-6811419 | filmhuiscavia.nl
Cinecenter
Lijnbaansgracht 236 | 020-6236615 | cinecenter.nl
Het Documentaire Paviljoen
Vondelpark 3 | 020-6273329 | idfa.nl/paviljoen
Seeds vr 9.11 | *Sans Soleil* vr 6.11 | **Pavilion Shorts** vr 6.11 | **IDFA** do 12.11 t/m zo 22.11
Eye Filmmuseum
IJpromenade 1 | 020-5891400 | eyefilm.nl
Charles Burnett *Killer of Sheep* do 26.11 t/m zo 29.11 di 1.12, wo 2.12 | **Cinemini** *De Gruffalo* zo 8.11 zo 15.11 | *Het kind van de Gruffalo* zo 22.11 zo 29.11 | **Eye on Sound** *Ascenseur pour l'échafaud* zo 15.11 (met inleiding) | **Eye on Art** *Eye Art & Film Prize* do 19.11 | *Blue* di 1.12 | **Familieworkshop** *Maak jouw geluid bij film* zo 8.11 | *Teken je eigen filmstrook* zo 15.11 | *Maak je eigen flipboek* zo 22.11 | *Maak jouw geluid bij film* zo 29.11 | **Jacques Demy** *Les parapluies de Cherbourg* (EN subs) vr 6.11 | **Klassiekers** *Cha Cha* do 5.11 | *Knockin'on Herman's Door* do 5.11 | *Double Indemnity* do 5.11, zo 8.11, di 10.11 wo 11.11 | *The Craft* vr 6.11 | *Diary for My Father and Mother* zo 8.11 | *Time Stands Still* ma 9.11 | **Koolhoven & Simons** *Funny Games (1997)* do 12.11 (met inleiding) | **Restored & Unseen** *La femme infidèle* (met inleiding) ma 9.11 ma 30.11 | **Special** *Wan Pipel* wo 25.11 | **Te gast** *Kusama in Holland* do 26.11 | **Ulrich Seidl** *Tierische Liebe* do 5.11 | *Good News* vr 6.11 | *Import Export* za 7.11 | *Fernsehfilme* II zo 8.11 | *Mond* di 10.11 (met videoboodschap van Florentina Holzinger) | *Im Keller* (EN subs) wo 11.11 | *In Person: Ulrich Seidl* di 17.11 (met Q&A) | *Zur Lage* zo 22.11 | *Hundstage* (NL subs) di 24.11 | *Jesus, du weisst* zo 29.11 | *Mit Verlust ist zu rechnen* wo 2.12 | **Yuzo Kawashima** *Elegant Beast* vr 6.11 | *A Geisha's Diary* zo 8.11 | *Suzaki Paradise: Red Light* wo 11.11
FC Hyena
Aambeeldstraat 24 | 020-3638502 | fchyena.nl
FilmHallen
Hannie Dankbaarpassage 12 | 085-0004544 | filmhallen.nl
Imagine Fantastic Film Festival Engels ondertiteld, tenzij anders aangegeven *Creepy* do 5.11 | *Ghost in the Shell* do 5.11 | *Objet A* do 5.11 | *Turgauid* do 5.11 | *Qaitadan* do 5.11 | *Red Rooms* do 5.11 | *Adult Supervision* vr 6.11 | *Frost* vr 6.11 | *Species* vr 6.11 | *Ikatan Darah* vr 6.11 | *Hot Spot* vr 6.11 | *Future Tense* vr. 6.11 | *Drag* (no subs) | za 7.11 | *Cure* za 7.11 | *Hope* za 7.11 | *Karma* za 7.11 | *Nightborn* za 7.11 | *No Rest for the Wicked* za 7.11 | *Out There* (no subs) (met prijsuitreiking) | za 7.11 | *Pan's Labyrinth* za 7.11 | *Victorian Psycho* za 7.11 | *Buddy* (no subs) | za 7.11 | *Diverse VR voorstellingen* tijdens het hele festival | **Nineties Klassiekers** Nederlands ondertiteld, tenzij anders aangegeven *Being John Malkovich* wo 11.11 | *American Beauty* za 14.11, ma 16.11, za 28.11 | *Cape Fear* (no subs) do 26.11 | *Dead Man Walking* za 7.11, za 14.11, vr 27.11 | *Forrest Gump* vr 13.11, zo 22.11, zo 29.11 | *Four Weddings and a Funeral* (EN subs) za 21.11, di 24.11 | *Interview with the Vampire* (no subs) ma 23.11, ma 30.11 | *La Reine Margot (Queen Margot)* (EN subs) vr 6.11, zo 29.11 | *Misery* ma 9.11 | *Mo Better Blues* (no subs) do 12.11, ma 17.11 | *Ratcatcher* (no subs) do 5.11, di 10.11 | *The Thin Red Line* zo 8.11, za 21.11 | *Night On Earth* zo 8.11, do 26.11 | *Dead Man* do 5.11, di 10.11 | *Sleepy Hollow* vr 6.11, vr 13.11 | *The Joy Luck Club* (no subs) za 7.11. za 14.11 | *The Last of the Mohicans* za 7.11, wo 11.11, zo 29.11 | *There's Something About Mary* zo 8.11, do 19.11, wo 25.11 | *Velvet Goldmine* (no subs) ma 9.11, ma 16.11 | *Reversal of Fortune* (no subs) | do 12.11, di 17.11 | *Pretty Woman* zo 15.11, wo 18.11, za 28.11 | *The Fisher King* (no subs) zo 15.11, vr 20.11, ma 30.11 | *The Straight Story* zo 15.11, zo 22.11 | *Unforgiven* (no subs) wo 18.11, do 19.11, wo 25.11 | *The Usual Suspects* (no subs) vr 20.11, ma 23.11 | *Sense & Sensibility* za 21.11, di 24.11, za 28.11 | *Truman Show* (no subs) zo 22.11, vr 27.11 | *Good Will Hunting* di 1.12 | *Point Break* di 1.12 | *Out of Sight* wo 2.12 | *The Crow* wo 2.12 | | **Royal Ballet** *The Nutcracker* di 1.12 | **Royal Opera** *Carmen* di 10.11, ma 16.11

Het Ketelhuis
Pazzanistraat 4 | 020-6840090 | ketelhuis.nl
Kriterion
Roetersstraat 170 | 020-6231709 | kriterion.nl

Surinaamse films

Wie een Surinaamse film moet noemen, komt meestal niet verder dan Pim de la Parra's *Wan pipel*. Hoog tijd dat dat verandert. Het Makandra Film Festival toont elf films van jonge Surinaamse makers. Van 9 t/m 13 november in Pathé Arena in Amsterdam. Daarna onder andere in Pathé Schouwburgplein in Rotterdam.

Het Makandra Film Festival zou er zonder het Surinaamse filmproductiehuis The Back Lot niet zijn gekomen. Het nam een paar jaar geleden het initiatief voor een documentair talentontwikkelingstraject voor jonge Surinaamse filmmakers. Met steun van het Nederlandse Filmfonds werd dat Doculab '10 voor 50'. Het resultaat zijn elf persoonlijke films over uiteenlopende onderwerpen als grootmoeders die herinneringen doorgeven, jongeren op zoek naar een identiteit, talen die blijven voortleven, muziek die generaties verbindt, spirituele tradities en gemeenschappen die hun erfgoed koesteren. Distributeur Gusto bedacht het idee om de films in een festivalsetting in Pathé Arena te vertonen. Het Makandra Film Festival – Makandra betekent samen – was geboren. Een schot in de roos, want in de voorverkoop loopt het storm, zodat het aantal geplande festivalvertoningen is uitgebreid. De elf films worden vertoond in vijf thematische programma's: Roots, Verbinding, Spiritualiteit, Toekomst en Ritme. Alle makers zijn aanwezig. Die makers zijn: Shellen Arga (*Het bloed dat door mij stroomt*), Claudiõ Ghafoerkhan (*Fesi fu srefi*), Kevin Headley (*A strey fu a Sranantongo*), Thanya Fonkel (*Ontwikkeling, alles op zijn tijd*), Marisa Pieplenbosch (*Vriendschap zonder grenzen*), Chinasa Moeridjan (*Fayalobi*), Raoul Roeplal (*Werehpai, mensen van hier*), Rosita Leeflang (*Langabere – Een ode aan de Kasekomuziek*), Monique Pool (*Vogelvrij*), Samuel Blankendal (*A dede wroko fu la prosperite*) en Leon Hendrison (*Boyke*). Naast de films is er op het festival muziek en kan er worden gegeten.

MAKANDRA FILM FESTIVAL

GUSTO-ENT.NL/MAKANDRA

Met film de bergen in

Het Dutch Mountain Film Festival gaat verder dan films over avontuurlijke expeditie en bergculturen. Naast film is er ook aandacht voor (berg)literatuur en is er een foto-expositie.

Plus: wandelingen, een fietstocht en een meerdaagse ultramarathon. Van 6 t/m 15 november met als hoofdlocaties Apollo Kino in Aken en Quatro Cinema in Heerlen.

De tijd dat bergfilms vooral gingen over de heroische avonturen van monomane bergbeklimmers ligt al een tijd achter ons. Het Dutch Mountain Film Festival (DMFF) besteedt met het programma Top View ook aandacht aan de schaduwkanten van bergbeklimmen, dat inmiddels zo populair is dat het op veel plekken ontaard is in een natuurbedreigend massagebeuren. Maar het hart van het festival is nog steeds de selectie van bergfilms. Te zien zijn vijfendertig films, waarvan twintig premières. Een paar titels. *Sense* (Tim Schiphorst en Bob van Unnink) gaat over een snowboarder die door een ongeluk zijn leven gaat overdenken. *The Lost Cache* (Todd Jones) begint als een zoektocht naar fotoapparatuur die door een bergbeklimmer in 1937 op een Canadese berg is achtergelaten, maar ontwikkelt zich tot een reflectie op obsessie, ambitie en het nemen van risico's. Ook *A Thousand Words* (Dom Busch en Matt Sharman) gaat over een zoektocht: twee klimvrienden zoeken op de Himalaya de plek waar honderdvijfentwintig jaar geleden de Italiaanse fotograaf en bergbeklimmer Vittorio Sella de eerste foto van de Mount Everest maakte. In het evenement Bergen & Boeken is presentator en journalist Twan Huys de hoofdgast. Aanleiding is zijn boek *Droompad* waarin Huys verslag doet van een wandeling met zijn zoon van Venetië naar München. Voor wie verstilling zoekt is er een wandeling naar bijzondere akoestische locaties in de natuur, van volslagen stilte tot bijzondere natuurgeluiden. Behalve wandelingen wordt ook een fietstocht georganiseerd. Een primeur is de Drie Landenpunten Trail, een ultramarathon van 260 kilometer van Schengen naar Vaals.

THE LOST CACHE

DMFF.EU

LAB111
Arie Biemondstraat 111 | 020-6169994 | lab111.nl
Melkweg
Lijnbaansgracht 234a | 020-5318181 | melkweg.nl
Getting the Band Back Together *Sing Street* za 7.11 | *Kneecap* za 14.11 | *The Commitments* za 21.11 | *This Is Spinal Tap* za 27.11 | **HEAT presents Willem de Haan** *Caro Diario* vr 26.11 | **Kaboom Anime** *All You Need Is Kill* za 14.11 | **Steppin' into Tomorrow** *The Magic City: Birmingham According to Sun Ra* wo 25.11
The Movies
Haarlemmerdijk 161 | 097010-286000 | themovies.nl
Monumental Films zijn niet ondertiteld *Exotica* zo 15.11 | *The Sweet Hereafter* zo 8.11, zo 22.11 | *Excalibur* zo 29.11
The Pulse
Hildegard von Bingenstraat 4 | cinemathepulse.eu
Rialto De Pijp
Ceintuurbaan 338 | 020-6768700 | rialtofilm.nl
Rialto VU
De Boelelaan 1111 | 020-5984466 | rialtofilm.nl
Studio/K
Timorplein 62 | 020-6920422 | studio-k.nu
George Michael: The Faith Tour do 5.11 | *The Wild Horse* do 5.11 | *Club Kid* do 12.11 | *Queen at Sea* do 12.11 *Fatherland* do 19.11 | *The Hunger Games: Sunrise on the Reaping* do 19.11 | *Donnie Darko* do 19.11 | *Hexed (NL)* wo 25.11 | *Minotaur* do 26.11 | **Humans of Film** *La higa cóndor!* di 24.11 | **Mediaevalia: Perspectives on the Middle Ages** *A Knight's Tale* za 7.11 | *Monty Python and the Holy Grail* wo 11.11 | *Excalibur* za 14.11 | *The Name of the Rose* wo 18.11 | *Ran* za 21.11 | *The Green Knight* za 28.11
Filmtheater De Uitkijk
Prinsengracht 452 | 020-2232416 | uitkijk.nl
Cinema De Vlugt
Burgemeester de Vlugtlaan 125 | 020-8203746 | cinemadevlugt.nl

APELDOORN
Filmtheater/Podium Gigant
Nieuwstraat 377 | 055-5216346 | gigant.nl

ARNHEM
Focus Filmtheater
Audrey Hepburnplein 1 | 088-1900642 | focusarnhem.nl
Premières *Amarga Navidad* do 5.11 | *Club Kid* do 12.11 | *Fatherland* do 19.11 | *Fausse note* do 19.11 | *George Michael: The Faith Tour* do 5.11 | *Hope* do 12.11 | *I Play Rocky* do 19.11 | *Laatbloeier* do 12.11 | *Minotaur* do 26.11 | *Nagi Notes* do 26.11 | *Paper Tiger* do 26.11 | *Queen at Sea* do 12.11 | *Salvation* do 12.11 | *Stand Up* do 12.11 | *Vier minus drei* do 5.11 | *Wild Horse Nine* do 5.11 | **Boek & film** *Sense and Sensibility* ma 9.11, di 10.11 | **Eng Subs** *Vier minus drei* wo 11.11 | *Hope* wo 18.11 | *Fatherland* wo 25.11 | *Minotaur* wo 2.12 | **Film + zaalgesprek** *achter de meterkast* do 5.11 | **Klassiekers** *The Devils* vanaf do 12.11 | *Donnie Darko* vanaf do 19.11 | *Rocky* vanaf do 19.11 | *Killer of Sheep* vanaf do 26.11 | **Morgenstond Klassiekers** *Raising Arizona* wo 11.11 | **Orange the World** *How to Have Sex* zo 29.11 | **Royal Ballet** *Manon* zo 22.11, ma 30.11 | **Sci-fi reeks** *Mickey 17* di 24.11

ASSEN
Bioscoop De Nieuwe Kolk
Weiersstraat 1 | 088-0128888 | asserfilmliga.nl

BERGEN
CineBergen
Eeuwigelaan 7 | 072-5815914 | cinebergen.nl

BERGEN OP ZOOM
Cinema Paradiso
C-Cinema, Burg van de Laanstraat 25 | 0164 254886 | cinemaparadiso.nl
The Incomer vr 6.11 t/m di 10.11 | *Des preuves d'amour* zo 8.11, ma 9.11 | *Franz* vr 13.11 t/m di 17.11 | *Naza* zo 15.11, ma 16.11 | *Youri* zo 22.11 t/m di 24.11 | *De Gaulle: Résistance* vr 20.11 t/m ma 23.11 | *The Cycle of Love* zo 29.11 t/m di 1.12 | *De Gaulle: Liberté* vr 27.11 t/m ma 30.11

BORNE
Filmhuis Borne
De Haven 1 | 074-2657200 | kulturhusborne.nl
Boomers vr 6.11 | *The Unseen* di 10.11 | *The President's Cake* wo 18.11 | *The Last Viking* wo 25.11 | *Les uns et les autres* vr 27.11 | *Manas* wo 2.12

BREDA
Chassé Cinema
Claudius Prinsenlaan 8 | 076-5303131 | chasse.nl
Premières *Amarga Navidad* do 5.11 | *Fatherland* do 19.11 | *Spinoza* do 19.11 | *Wild Horse Nine* do 5.11 | **All Inclusive** *Mulholland Drive* di 10.11 | **Animazing** *All You Need Is Kill* zo 8.11 | **Belcrum Bios** *I Swear* di 1.12 | **BUas Movie Club Selection** wo 25.11 | **BUTplugged** wo 18.11 | **Cinemini** *Weer en wind* zo 8.11, zo 22.11 | **Film & ontbijt** (voorpremière) zo 8.11 | **Filmclub** wo 11.11 t/m vr 13.11, wo 18.11, vr 20.11 | **Cursus filmklassiekers** *Van Canon tot Cult!* ma 23.11, ma 30.11 | **Freeride Film Festival** zo 15.11 | **Internationals Cinema** (EN subs) zo 29.11 | **Klassieker** *Donnie Darko* vr 20.11, za. 21.11, di. 24.11 | **Playgrounds** wo 18.11 t/m vr 20.11 | **Royal Ballet** *The Nutcracker* di 1.12 | **Royal Opera** *Carmen* di 10.11 | **TURF film** za 28.11
Filmhuis Botanique Breda
Keizerstraat 19F | 076 - 2100169 | filmhuisbreda.nl
500 Miles | *Un anno di scuola* | *The Cycle of Love* | *De Gaulle: Liberté* | *De Gaulle: Résistance* | *Faith* | *Human Nature* | *The Invite* | *Juste une illusion* | *Mémoire de fille* | *Naza* | *No Good Men* | *Sense and Sensibility* | *Signalen van boven* | *Wen er maar aan* | *Wicker* | *Youri* | **5-sterren dinsdag** *Petite Maman* di 17.11 | **Aanschuiftafel** *Juste une Illusion* wo 11.11 | **Arabisch Weekend** *Capharnaüm, The Voice of Hind Rajab, Palestine 36* vr 6.11 | *A diva à Tunis, Four Daughters, Un fils, Porte bagage* (met Q&A), *Adam, Naza, A Sad and Beautiful World, Bagdad Messi za 7.11* | **CineSolo aanschuiftafel** *Sentimental Value* do 5.11 | **Filmclub: Scandinavië** *Melancholia* do 5.11 | *Druk* do 19.11 | **Filmcursus: Alles over Eva** door Floortje Smit *Meisjes & Monsters* di 3.11 | *Menopauze* di 24.11 | **Filmhuis draait door** met Ahmed Aboutaleb *Bohemian Rhapsody* vr 6.11 | met Rodaan Al Galidi *The Blue Caftan* za 7.11 | **Filmhuis klassieker** *La Dolce Vita* do 12.11, do 26.11 | **Ladies' lunch** *Sense and Sensibility* vr 20.11

BUSSUM
Filmhuis Bussum
Brediusweg 1 | 035-6938694 | filmhuisbussum.nl
Ida za 7.11 | *Cold War* zo 15.11 | *The Return* za 21.11 | *Drive* zo 22.11 | *Leviathan* zo 29.11 | **Premières** *Amarga Navidad* do 5.11 | *Donnie Darko* do 19.11 | *Fatherland* do 19.11 | *Forêt ivre* do 19.11 | *Heysel 85* do 26.11 | *Killer of Sheep* do 26.11 | *Minotaur* do 26.11 | *Nagi Notes* do 26.11 | *Queen at Sea* do 12.11 | *Salvation* do 12.11 | *George Michael: The Faith Tour* do 5.11 | *Queen at Sea* do 12.11 | *Salvation* do 12.11 | *Spinoza* do 19.11 | *Trippel Trappel Dierensinterklaas* do 19.11 | *Wild Horse Nine* do 5.11 | **Dag van Surinaamse onafhankelijkheid** *Makandra: Roots* wo 25.11 **Royal Ballet** *Manon* ma 23.11

CAPELLE A/D IJSSEL
Isala Theater
Stadsplein 5 | 010-4586400 | isalatheater.nl
Pressure di 17.11 | *The Beloved* di 24.11 | **Parel** *Mother* di 10.11

CULEMBORG
Theater De Fransche School
Havendijk 1 | 0345-521546 | theaterdefranscheschool.nl
Champagne do 19.11 | *Digger* vr 20.11 | *Juste une illusion* do 12.11 | *Pressure* za 7.11 | *Sense and Sensibility* za 14.11 | *Signalen van boven* do 26.11 | *Trafic* zo 29.11 | *Wen er maar aan* do 19.11 | **Jeugd** *De grote Sinterklaasfilm* zo 15.11, zo 29.11 | **Ladies Night** *Wen er maar aan* di 10.11 | **Met explicateur** *Juste une illusion* zo 8.11 | *Youri* wo 11.11, zo 15.11 | *Digger* wo 25.11 | *Sense and Sensibility* zo 29.11

DELFT
Filmhuis Lumen
Van Leeuwenhoekpark 55 | 015-2140226 | filmhuis-lumen.nl

DEN BOSCH
Verkadefabriek
Boschdijkstraat 45 | 073-6818160 | verkadefabriek.nl
Premières *Amarga Navidad* do 5.11 | *The Devils* do 12.11 | *Donnie Darko* do 19.11 | *Fatherland* do 19.11 | *Forêt ivre* do 19.11 | *George Michael: The Faith Tour* do 5.11 | *Killer of Sheep* do 26.11 | *Laatbloeier* do 12.11 | *Minotaur* do 26.11 | *Nagi Notes* do 26.11 | *The Only Living Pickpocket in New York* do 12.11 | *Paper Tiger* do 26.11 | *Queen at Sea* do 12.11 | *Salvation* do 12.11 | *Spinoza* do 19.11 | *Stand Up* do 12.11 | *Time and Water* do 19.11 | *Vier minus drei* do 5.11 | *Wild Horse Nine* do 5.11 | **All inclusive** *Mulholland Drive* ma 9.11 | **Books in Motion** *Little Women* do 26.11 | **Bossche filmers** do 19.11 | **City Trips** *De helaasheid der dingen* ma 16.11 | **Déjà vu** *Queen at Sea* do 5.11 | *Fatherland* do 12.11 | *Minotaur* do 26.11 | **Film & Filosofie** wo 11.11, wo 25.11 | **Filmkantine** *Children of Men* zo 29.11 | **Filmpraat** wo 11.11 | **Koolhovens keuze** *THX 1138* vr 20.11 | **Special** *Camino* zo 8.11 | *Stand Up voor rolstoelgebruikers* i.s.m. Onbeperkt073 za 21.11

DEN HAAG
Filmhuis Den Haag
Spui 191 | 070-3656030 | filmhuisdenhaag.nl
Premières *Amarga Navidad* do 5.11 | *Club Kid* do 12.11 | *The Devils* do 12.11 | *Donnie Darko* do 19.11 | *Fatherland* do 19.11 | *Hope* do 12.11 | *I Love Boosters* do 5.11 | *I Play Rocky* do 19.11 | *Killer of Sheep* do 26.11 | *Minotaur* do 26.11 | *Nagi Notes* do 26.11 | *The Only Living Pickpocket in New York* do 12.11 | *Queen at Sea* do 12.11 | *Wild Horse Nine* do 5.11 | **Getting The Band Back Together** muziekfilms, hele maand november | **Eastern Neighbours Film Festival** do 5.11 t/m zo 8.11 | **First Pick** *Everybody to Kenmure Street* i.s.m. Movies That Matter di 17.11 | **No Limits Festival** vr 27.11, za 28.11
Flora Filmtheater
De Constant Rebecquestraat 55 | florafilmtheater.nl
Museon-Omniversum
Pres. Kennedylaan 5 | 070-3381338 | museon-omniversum.nl

DEN HELDER
Cinema Zevenskoop
Julianaplein 43 | 0223-610941 | cinemazevenskoop.nl
Franz do 5.11 t/m ma 9.11 | *Wen er maar aan* do 12.11 t/m ma 16.11 | *The Beloved* do 19.11 t/m ma 23.11 | *Juste une illusion* do 26.11 t/m ma 30.11

DEVENTER
MIMIK
Achter de Muren Vispoort 10 | 0570618 822 | mimik.nl

DIEMEN
Filmtheater De Omval
Ouddiemerlaan 104 | 020-6001897 | theaterdeomval.nl
The Beloved vr 13.11, di 17.11 | *Coward* vr 27.11, di 1.12 | *The Cycle of Love* di 24.11 | *Downtown* do 5.11, di 10.11 | *Franz* di 17.11, do 19.11 | *De grote Sinterklaasfilm en de vliegende Pieten* zo 15.11 | *De manager* wo 11.11 | *Naza* do 5.11 | *No Good Men* wo 18.11 | *Queen at Sea* di 24.11 | *Sense and Sensibility* za 14.11, vr 20.11, do 26.11 | *Signalen van boven* zo 22.11, wo 25.11 | *Vier minus drei* do 12.11, do 19.11 | *Wen er maar aan* vr 6.11, za 7.11, di 10.11, do 12.11 | *Wicker* do 26.11, di 1.12 | **Royal Ballet** *Manon* zo 29.11

DIEREN
Filmhuis Dieren
De Bundel (bibliotheek), Ericaplein 5 | filmhuisdieren.nl

DOESBURG
Filmhuis Doesburg
Het Arsenaal 1309, Kloosterstraat 15 | 0313-482336 | filmhuis-doesburg.nl

DOETINCHEM
Amphion Cultuurbedrijf
Hofstraat 2 | 0314-340943 | amphion.nl
All of a Sudden di 10.11, wo 11.11 | *Amarga Navidad* vr 6.11 t/m wo 11.11 | *Andiamo a bere l'ultima* vr 6.11, zo 8.11, di 10.11 | *The Beloved* do 5.11, za 7.11 t/ ma 9.11 | *Coward* do 5.11, vr 6.11, zo 8.11, ma 9.11, wo 11.11 | *The Cycle of Love* za 7.11, wo 11.11 | *Naza* vr 6.11, ma 9.11 | *Sense and Sensibility* zo 8.11, di 10.11 | *Wen er maar aan* do 5.11, za 7.11, di 10.11 | *Wicker* za 7.11 t/m wo 11.11 | *Wild Horse Nine* vr 6.11 t/m wo 11.11 | *Youri* do 5.11 | **Premières** *Amarga Navidad* do 5.11 | *Wild Horse Nine* do 5.11 | **Nagesprek** *Eat More Trees* vr 6.11

DORDRECHT
Filmtheater De Witt
Nieuwstraat 60-62 | 078-7200777 | dewittdordrecht.nl

EINDHOVEN
Lab1
K-19 Art, Keizersgracht 19 | 0402094091 | lab-1.nl
Natlab
Kastanjelaan 500 | 0402946848 | natlab.nl
Premières *Amarga Navidad* do 5.11 | *Carnaval* wo 11.11 | *Club Kid* do 12.11 | *The Devils* do 12.11 | *Donnie Darko* do 19.11 | *Fatherland* do 19.11 | *Fausse note* do 19.11 | *Minotaur* do 26.11 | *Nagi Notes* do 26.11 | *The Only Living Pickpocket in New York* do 12.11 | *Paper Tiger* do 26.11 | *Queen at Sea* do 12.11 | *Salvation* do 12.11 | *Spinoza* do 19.11 | *Time and Water* do 19.11 | *Vier minus drei* do 12.11, do 19.11 | *Wen er maar aan* vr 6.11, za 7.11, di 10.11, do 12.11 | *Wicker* do 26.11, di 1.12 | **Royal Ballet** *Manon* zo 29.11

EMMEN
Filmhuis Emmen
Westeinde 70 | 0591-668250 | filmhuisemmen.nl

ENSCHEDE
Concordia - Film & Beeldende kunst
Oude Markt 15 | 053-4300999 | concordia.nl

ETTEN-LEUR
Cinema Paradiso
C.1-Cinema, Binnentuin 2 | 076 5010167 | cinemaparadiso.nl
The Incomer vr 6.11 t/m wo 11.11 | *Naza* vr 13.11 t/m wo 18.11 | *Youri* zo 22.11 t/m di 24.11 | *The Cycle of Love* vr 27.11 t/m wo 2.12

GELDERMALSEN
LingeFilm
Rijksstraatweg 64 | info@lingefilm.nl | lingefilm.nl
2001: A Space Odyssey za 14.11 | *Un anno di scuola* wo 2.12 | *The End of Oak Street* za 28.11 | *De grote Sinterklaasfilm en de vliegende Pieten* wo 25.11, zo 29.11, wo 2.12 | *Juste une illusion* vr 6.11, di 10.11 | *De manager* vr 27.11 | *No Good Men* wo 18.11 | *Sense and Sensibility* vr 20.11 | *The*

Noordelijk Film Festival

Het Noordelijk Film Festival onderscheidt zich met het hoofdprogramma Noordse Focus. Een uitgebreide filmexpeditie door een breed Noord-Europa; een sterke selectie van internationale speelfilms en documentaires, vaak niet op het Nederlandse doek te zien. Films uit kleine taalgebieden, Scandinavische cinema, livemuziek, q&a's en specials als Film & Food met gerechten geïnspireerd op de film op het scherm. *Spotlight*-gast dit jaar is IJslandse schrijver, scenarist en dichter Sjón. Bekend van *The Northman*, *Lamb* en zijn songteksten voor Lars von Tiers *Dancer in the Dark* (2000). Daarnaast een ijzersterk programma vol masterclasses, workshops en netwerkborrels. Het festival trapt af met openingsfilm *Brave New Love* op filmfeest van het Noorden tot 8 november. Kom filmkijken en je onderdompelen in de unieke sfeer waar dit filmfestival bekend om staat!

BRAVE NEW LOVE

Poëzie en film

De gok vijf jaar geleden om poëzie en film samen te brengen in het Nederlands Poëziefilm Festival pakte goed uit. Het festival viert dit jaar zijn eerste lustrum. Te zien (en horen) zijn ruim honderdvijftig op poëzie gebaseerde films. Van 6 t/m 8 november op vijf locaties in Zutphen.

"Het Nederlands Poëziefilm Festival is hét podium voor het spannende, prikkelende raakvlak tussen film en poëzie, tussen beeld en woord", in de woorden van de organisatoren. Zij constateren dat poëziefilms in Nederland steeds meer vaste grond onder de voeten krijgen. Dat is goed nieuws voor het festival, dat onder meer op poëzie van Remco Campert, Edgar Allan Poe, Kurt Schwitters, Babs Gons en Lucebert gebaseerde films vertoont. Een paar namen van filmmakers zijn Aat Ceelen, Pat van Boeckel, Alida Dors en Gaite Jansen. Het hart van het festival is de competitie voor de beste Nederlandse poëziefilm van het afgelopen jaar. Maar er is meer. Johan van der Keuken wordt geëerd met een vertoning van zijn films *Een zondag* en *Een film voor Lucebert*.

Programmadirecteur Thomas Zandegiacomo Del Bel van het Berlijnse Zebra Poetry Film Festival presenteert een selectie festivalfilms. Filmmaker Helmie Stil, die wereldwijd lof oogst met haar in Engeland en Nederland gemaakte poëziefilms, vertoont een selectie van haar werk. Spinvis presenteert onder andere een selectie van zijn muziekclips. En filmmaker Jan Baeke vertoont poëziefilms die hij met beeldend kunstenaar Alfred Marseille maakt.

Onder de titel Caribbean Focus is onder meer de onlangs teruggevonden korte Antilliaanse film *Poesia Bibu* (1972) te zien. Daarin dragen tegen de achtergrond van de Antilliaanse natuur Antilliaanse dichters voor uit hun werk. Uit Vlaanderen komt beeldend kunstenaar en muzikant Stef Kamil Carlens een intiem concert geven. Voordrachten zijn er onder meer van stadsdichter Dietske Geerlings en dichter Lars Knapen. Dichter Liedfs/Annelies maakt op het festival ter plekke gedichten voor iedereen die met haar in gesprek gaat. Ten slotte worden in een scholierenprogramma en workshops ook films gemaakt op het festival.

POEZIEFILMFESTIVAL.NL

EEN FILM VOOR LUCEBERT

Incomer vr 13.11 | *Toutes directions* za 21.11 | *Wen er maar aan* do 19.11, di 24.11 | *Wicker* do 26.11

GOES
't Beest
Beestenmarkt 3 | 0113228142 | tbeest.nl

GOIRLE
Jan van Besouw
Thomas van Diessenstraat 1 | 0135343400 | janvanbesouw.nl/
Beschouwfilm *I'm Still Here* di 10.11 | *En fanfare* di 1.12 | **Opera op grootbeeld** *Roméo & Juliette* di 17.11

GOUDA
Filmhuis Gouda
Lethmaetstraat 45 | 0182-522200 | filmhuisgouda.nl
Het programma wordt wekelijks bepaald dus kijk op de website.

GRAVE
Filmcafé Grave
Maximiliaan de Manstraat 2 (Generaal de Bons kazerne) | 06-53149906 | filmcafegrave.nl

GRONINGEN
Forum Groningen
Nieuwe Markt 1 | 050-3683683 | forum.nl
Ramayana vr 6.11, za 7.11 | *Kneecap* vr 13.11, za 14.11 | **Film x filosofie** *The Matrix Reloaded* di 24.11 | **Nagesprek** *The Return* wo 11.11
RKZ Bios
Emmastraat 15-s101 | 050-5262482 | rkzbios.nl

HAARLEM
Filmkoepel
Harmenjansweg 4 | 085-0004126 | filmkoepel.nl
Royal Opera *Carmen* di 10.11, ma 16.11 | **Royal Ballet** *The Nutcracker* di 1.12
Schuur
Lange Begijnestraat 9 | 023-5173910 | schuur.nl

HARDENBERG
Filmhuis Hardenberg
Badhuisplein 3 | 0523-280353 | bioshardenberg.nl/filmhuis

HARDERWIJK
Filmhuis Harderwijk
Catharinekapel Klooster 1 | 0341-419500 | filmhuisharderwijk.nl
Toutes directions do 5.11 t/m di 10.11 | *500 Miles* za 7.11 t/m ma 9.11 | *The Tasters* za 14.11 t/m ma 16.11 | *Votemos* vr 20.11 | *The Christophers* za 21.11 t/m di 24.11 | *The Old Oak* ma 23.11 | *Boiling Point* za 28.11 | *Big Night* zo 29.11 | *Three Billboards Outside Ebbing, Missouri* ma 30.11 | **Filmquiz** zo 8.11 | **Lokale cineasten** Joke Zandstra, Gert van der Nol, Thomas Stoop zo 15.11, di 17.11

HEEMSKERK
Filmhuis Heemskerk
Laurentz A. Verherentstraat 1 | decirkelheemskerk.nl/film
Home zo 8.11, wo 11.11 | *Human Nature* zo 15.11, wo 18.11 | *De grote Sinterklaasfilm en de vliegende pieten* zo 22.11 | *The Incomer* zo 22.11, wo 25.11 | *Juste une illusion* zo 29.11, wo 2.12

HEERLEN
Filmhuis De Spiegel
Parkstad Limburg Theaters (kleine zaal) | Burg. van Grunsvenplein 145 | 045-5118178 | filmhuisdespiegel.nl
The Beloved di 24.11, zo 29.11 | *Coward* za 14.11, zo 22.11 | *De Gaulle: Liberté* vr 20.11, za 28.11 | *De Gaulle: Résistance* vr 6.11, ma 9.11 | *Naza* za 14.11 | *Palestine 36* do 5.11 | *Queen at Sea* zo 15.11, za 28.11 | *Sense and Sensibility* wo 18.11 | *Youri* zo 8.11 | **Podium Royal** di 17.11 | **Jazz Out** Korte jazzfilms vr 13.11

HELMOND
De Cacaofabriek
Cacaokade 1 | 0492-529009 | cacaofabriek.nl/film
Vier minus drei do 5.11 | *George Michael: The Faith Tour* vr 6.11 | *Club Kid* do 12.11 | *Laatbloeier* do 12.11 | **Met boerenverstand** *Natuur in de hoofdrol* (met inleiding) di 17.11 | *Arrietty* do 19.11, zo 22.11 | *Feestelijk plezier met Peppa: de bioscoopbelevenis* za 21.11 | *Minotaur* do 26.11 | *The Last Waltz* do 26.11 | **Royal Ballet** *The Nutcracker* di 1.12 | **Royal Opera** *Carmen* di 10.11, zo 15.11

HENGELO
Filmhuis Hengelo
Beursstraat 44 | 074-2556789 | filmhuishengelo.nl
A Sad and Beautiful World vr 6.11 | *Varn* zo 8.11, wo 11.11 | *Coward* do 12.11 t/m za 14.11 | *The Cycle of Love* vr 13.11, zo 15.11, wo 18.11 | *Youri* do 26.11 t/m za 28.11 | *De grote Sinterklaasfilm en de vliegende pieten* za 28.11, zo 29.11 | *No Good Men* vr 27.11, wo 2.12 | **Boek en film** *Het diner* do 5.11 t/m za 7.11 | **Docuweek** *Ghost Elephants* do 19.11, vr 20.11 | *The Unseen* (met Q&A) vr 20.11, zo 22.11 | *Het ondergronds orkest* za 21.11, wo 25.11

HILVERSUM
Filmtheater
Herenplein 5 | 035-6235466 | filmtheaterhilversum.nl

HOOGEVEEN
Filmhuis Hoogeveen
VUE Hoogeveen | Van Echtenplein | 0528-234000 | filmhuishoogeveen.nl
The History of Sound di 10.11, ma 16.11 | *Los domingos* di 24.11, ma 30.11

HOORN
Cinema Oostereiland
Krententuin 25 | 0229-232296 | cinemaoostereiland.nl
Premières *Amarga Navidad* do 5.11 | *Fatherland* do 19.11 | *Fausse note* do 19.11 | *George Michael: The Faith Tour* do 5.11 | *Laatbloeier* do 12.11 | *Minotaur* do 26.11 | *Paper Tiger* do 26.11 | *Queen at Sea* do 12.11 | *Vier minus drei* do 5.11 | *Wild Horse Nine* do 5.11 | **Orange the World** di 1.12 t/m zo 6.12

HOUTEN
Aan de Slinger
De Slinger 40 | 030-6351024 | aandeslinger.nl

IJMUIDEN
Haventheater IJmuiden
Dokweg 43-45 | 0900-1505 | haventheaterijmuiden.nl
The Cycle of Love di 10.11 | *Naza* di 10.11 | *Laatbloeier* zo 15.11, ma 16.11 | *Sense and Sensibility* zo 15.11, di 1.12 | *Wildwood* di 17.11 | *De Club van Sinterklaas film: Paniek in het Pietendorp* zo 29.11 | *Wicker* zo 29.11, di 1.12 | *George Michael: The Faith Tour* di 1.12 | **Fish & Film** *Laatbloeier* di 17.11 | *Sense and Sensibility* di 17.11 | **Royal Ballet** *Manon* zo 15.11

KAMPEN
Filmhuis
Burgwal 84 | Reserveren via website | filmhuiskampen.nl
Father do 5.11, za 7.11 | *Sorry We Missed You* di 10.11 | *Calle Málaga* do 12.11, za 14.11 | *Home* do 19.11, za 21.11 | *Sorda* do 26.11, za 28.11 | **Matinee** *One Flew over the Cuckoo's Nest* zo 29.11

LEEUWARDEN
Slieker Film
Wilhelminaplein 92 | 058-2050300 | sliekerfilm.nl
Premières *Wild Horse Nine* ma 9.11 | *Amarga Navidad* ma 9.11 | *Time and Water* do 19.11 | *Minotaur* do 26.11 | *College Italiaanse cinema* za 21.11, za 28.11 | Noordelijk Film Festival do 5.11 t/m zo 8.11 | Seniorenmiddag Les demoiselles de Rochefort do 19.11, do 26.11

LEIDEN
Kijkhuis
Vrouwenkerksteeg 10 | 071-51233900 | bioscopenleiden.nl/Kijkhuis
Lido
Steenstraat 39 | 071-5124130 | bioscopenleiden.nl/Lido
Trianon
Breestraat 31 | 071-5123875 | bioscopenleiden.nl/Trianon

LELYSTAD
Filmtheater Lelystad
De Waag 9 | 088-0240240 |

www.filmtheaterlelystad.nl
De Gaulle: Résistance di 10.11 | *Downtown* di 17.11 | *No Good Men* di 24.11 | *Mother* di 1.12

LISSE
Filmhuis Lisse
Floralisplein 69 | 071-7856757 | filmhuis-lisse.nl
The Portuguese House di 10.11 | *500 Miles* di 17.11 | *Les enfants vont bien* di 24.11 | *Un anno di scuola* di 1.12

MAASTRICHT
Lumière Cinema
Bassin 88 | 043-3214080 | lumiere.nl

MIDDELBURG
Cinema Middelburg
Achter de Houttuinen 30 | 0118-613482 | cinemamiddelburg.nl

MIDDELHARNIS
Filmhuis Middelharnis (Het Diekhuus)
Beneden Zandpad 7 | 0187-482400 | hetdiekhuus.nl

NIEUWKOOP
Kaleidoskoop
Verbinding 2 | 0172-728001 | theater-kaleidoskoop.nl
Votemos do 12.11 | *Calle Málaga* vr 27.11

NIJMEGEN
Lux
Mariënburg 38-39 | 024-3816859 | lux-nijmegen.nl
Premières *Amarga Navidad* do 5.11 | *Club Kid* do 12.11 | *Disney's Hexed* (NL) do 19.11 | *Disney's Hexed* (OV) do 19.11 | *Fatherland do* 19.11 | *Fausse note* do 19.11 | *Forêt ivre* do 19.11 | *Hen* do 12.11 | *Heysel* 85 do 26.11 | *I Love Boosters* do 5.11 | *I Play Rocky* do 19.11 | *Laatbloeier* do 12.11 | *Minotaur* do 26.11 | *Nagi Notes* do 26.11 | *The Only Living Pickpocket in New York* do 12.11 | *Paper Tiger* do 26.11 | *Queen at Sea* do 12.11 | *Spinoza* do 19.11 | *Time and Water* do 19.11 | *Vier minus drei* do 5.11 | *Wild Horse Nine* do 5.11 | **Cursus Film en de dood** *De rouwende blik* wo 18.11 | Doodleuk wo 25.11 | *De dood in de hoofdrol* wo 11.11 | **Cursus Première** ma 9.11, ma 16.11, ma 30.11 | **English Subs** *Fatherland* za 21.11, di 24.11 | *Hen* za 14.11, di 17.11 | *Minotaur* za 28.11, di 1.12 | *Vier minus drei* za 7.11, di 10.11 | **Filmcafé** za 14.11 | **Filmkring** Minotaur do 26.11, di 1.12 | **Filmkring voorpremière** *Fatherland* do 12.11, di 17.11 | **Freeride Film Festival** zo 15.11 | **IDFA** vr 20.11 t/m zo 22.11 | **IDFA** Publieksfavorieten zo 22.11 | **LUXmini** i.s.m. Go Short zo 29.11 | **LUX** *Rewind Donnie Darko* zo 22.11 | *Summer of Soul* zo 8.11 | The Devils zo 15.11 | **Wintertuinfestival** *Yugo Goes to America* wo 25.11

OLDENZAAL
Filmhuis/Stadstheater De Bond
Molenstraat 25 | 0541-511094 | filmhuisoldenzaal.nl
Pressure di 10.11 | *De grote Sinterklaasfilm en de vliegende Pieten* zo 15.11 | Primavera di 17.11 | *The Odyssey* vr 20.11 | *The Rivals of Amziah King* di 24.11 | **Cinema Special: 2=1** *No Good Men* i.h.k.v. O*range the World* di 1.12 | **Filmfestival Twente Short** za 21.11 | **Hofkerk** *Modern Times* vr 27.11

OSS
Cultuurpodium Groene Engel
Kruisstraat 15 | 0412-405504 | groene-engel.nl

OUDENBOSCH
Filmtheater Fanfare/ Utopiazaal
Markland College | Pagnevaartweg 7 | 0165-314503 | filmtheaterfanfare.nl
C*oward* do 5.11 | *No Good Me*n do 12.11 | V*ier minus dre*i do 19.11 | *The Only Living Pickpocket in New York* do 26.11
Filmtheater Fanfare/Fidei et Arti
Pastoor Hellemonsstraat 1
De grote Sinterklaasfilm en de vliegende Pieten zo 8.11 | **Maandagmatinee** *Coward* ma 9.11 | *Vier minus drei* ma 23.11 | **Verwacht** *Queen at Sea* | *Fatherland* | *André Rieu*

PANNINGEN
DOK6 Cinema
Raadhuisplein 6 | 077-3101064 | dokcinema.eu
Calle Málaga wo 11.11 | *Father* ma 9.11, di 10.11, wo 18.11 | *Wolf Amongst the Swans* ma 16.11, di 17.11, vr 20.11, wo 25.11 | *La vita va così* ma 23.11, di 24.11, wo 2.12 | *Juste une illusion* ma 30.11, di 1.12

PURMEREND
FILMHUIS PURMEREND
Kerkstraat 11 | 0299-416506 | filmhuispurmerend.nl
Carolina Caroline di 10.11, wo 11.11 | *The Christophers* di 3.11 | *Finding Emily* vr 13.11, di 17.11 | *Good Luck, Have Fun, Don't Die* vr 27.11, di 1.12 | *The Invite* vr 20.11, di 24.11 | *The Odyssey* za 14.11, zo 15.11 | *Omaha* vr 6.11, di 10.11 | *La petite dernière* za 21.11, wo 25.11 | *La vita va così* di 17.11, wo 18.11 | *Zondag de negenste* za 28.11, wo 2.12

PUTTEN
Brinkstraat 91 | filmhuisputten.nl/

REUVER
Service Bioscoop Luxor
Rijksweg 18 | 077-4741234 | luxorreuver.nl/
Specials *Wicker* do 5.11, zo 8.11, ma 9.11 | *Histoires parallèles* do 12.11, zo 15.11, ma 16.11 | *The Beloved* do 19.11, zo 22.11, ma 23.11 | *Mother* do 26.11, zo 29.11, ma 30.11

ROERMOND
ECI Cultuurfabriek
ECI 13 | 0475-317171 | eciculturfabriek.nl

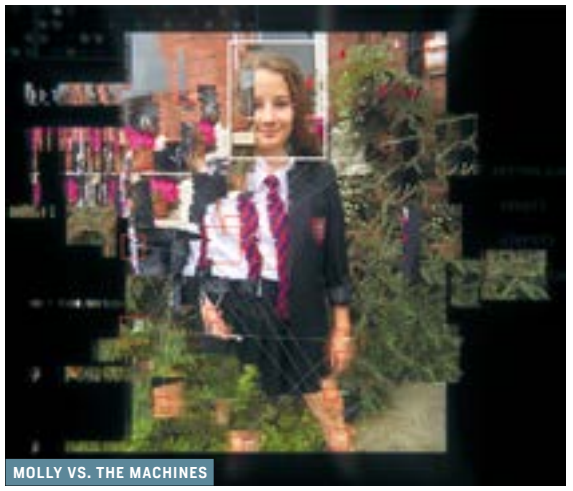
ROOSENDAAL
Cinema Paradiso
C.1-Cinema, Nieuwstraat 2 | 0165 534503 | cinemaparadiso.nl
The Incomer do 5.11 t/m zo 8.11 | *Des preuves d'amour* vr 6.11 t/m wo 11.11 | *Franz* do 12.11 t/m zo 15.11 | *Naza* vr 13.11 t/m wo 18.11 | *Youri* do 19.11 t/m zo 22.11 | *De Gaulle: Résistance* vr 20.11 t/m wo 25.11 | *The Cycle of Love* do 26.11 t/m zo 29.11 | *De Gaulle: Liberté* vr 27.11 t/m wo 2.12

ROTTERDAM
Cinerama Filmtheater
Westblaak 18 | 010-4115300 | cineramabios.nl
Premières *Amarga Navidad* do 5.11 | *Club Kid* do 12.11 | *The Devils* do 12.11 | *Donnie Darko* do 19.11 | *Ebenezer* do 12.11 | *Fatherland* do 19.11 | *George Michael: The Faith Tour* do 5.11 | *Godzilla Minus Zero* do 5.11 | *Hen* do 12.11 | *Hope* do 12.11 | *The Hunger Games: Sunrise on the Reaping* do 19.11 | *I Love Boosters* do 5.11 | *I Play Rocky* do 19.11 | *Killer of Sheep* do 26.11 | *Minotaur* do 26.11 | *The Only Living Pickpocket in New York* do 12.11 | *Paper Tiger* do 26.11 | *Spinoza* do 19.11 | *Time and Water* do 19.11 | *Vier minus drei* do 5.11 | *Wild Horse Nine* do 5.11 | **Bad News Sells** Hele maand *Network* | *Nightcrawler* | *Ace in the Hole* | **Klassieker** *Rocky* Hele maand | **Special** *The Rocky Horror Picture Show* (met Shadowcast) 27.11
KINO Rotterdam
Gouvernestraat 129-133 | 010-2681160 | kinorotterdam.nl
LantarenVenster
Otto Reuchlinweg 996 | 010-2772277 | lantarenvenster.nl
Premières *Amarga Navidad* do 5.11 | *Club Kid* do 12.11 | *Fatherland* do 19.11 | *Forêt ivre* do 19.11 | *Minotaur* do 26.11 | *Nagi Notes* do 26.11 | *Queen at Sea* do 12.11 | *Spinoza* do 19.11 | *Time and Water* do 19.11 | *Wild Horse Nine* do 5.11 | **Cinemini** *Vreemde vissen* zo 8.11, zo 15.11 | **Filmcollege** *Mindfuck Films* do 19.11 | **IDFA Rotterdam** vr 20.11 t/m zo 22.11 | **Queer Cinema Preview** *Club Kid* ma 9.11 | **Rotterdams Open doek** di 10.11 | **Specials** *Mulholland Drive* di 24.11 | *Being John Malkovich* do 26.11, wo 2.12 | *Abre los ojos* zo 29.11, di 1.12 | *One Cut of the Dead* wo 11.11 | *The Devils* | *Club Kid* do 12.11 | *Donnie Darko* do 19.11 | **Wildlife Film Festival** do 5.11 t/m za 7.11

Molly vs. the Machines

Alleen in haar slaapkamer beëindigde de veertienjarige Molly Russell haar leven. Nu gaat haar vader de confrontatie aan met de techbedrijven die hij daarvoor verantwoordelijk houdt. "Voor haar ouders was ze een kind", zegt de voice-over in *Molly vs. the Machines*, deze maand te zien bij Movies that Matter On Tour. "Maar voor mij was ze een gebruiker." Molly kwam thuis van toneelles, maakte huiswerk, zei welterusten. Uren later maakte ze een einde aan haar leven. "Ik twijfel er niet aan dat Instagram heeft bijgedragen aan de dood van mijn dochter", aldus haar vader. De film reconstrueert hoe Molly online overspoeld werd met content over zelfdoding en zelfbeschadiging, aangestuurd door algoritmes gebouwd om vast te houden, niet om te beschermen. Een actueel verhaal over de vraag hoe ver de macht van Silicon Valley mag reiken.

MOVIESTHATMATTER.NL/ON-TOUR

MOLLY VS. THE MACHINES

Met andere ogen kijken

Het Humans of Film Festival richt zich op films over internationale gemeenschappen die we in de bioscoop te weinig tegenkomen. Op de zesde editie zijn twaalf speelfilms te zien ("van de Andes tot de Sahara"), korte filmprogramma's en gesprekken en workshops. Van 20 t/m 29 november in Amsterdam in OBA, LAB111, Studio/K, Filmhuis Cavia, Ventilator Cinema en Filmtheater de Uitkijk.

Film is een empathiemachine, want door films leren we ons verplaatsen in anderen, meende de bekende Amerikaanse filmcriticus Roger Ebert (1942-2013). Het Humans of Film Festival is het volkomen eens met die opvatting. Het thema van de zesde editie is *Empathy: Seeing through someone else's eyes*. Die andere ogen komen in de twaalf speelfilms op het festival uit onder andere Bolivia, Kenia, Kirgizië, India, Tsjaad, Iran, Jordanië, Colombia en Brazilië. De films hebben gemeen dat ze gaan over mensen in gemarginaliseerde gemeenschappen. Het festival opent in OBA met het Mexicaanse *Los nuevos* (Rodrigo Plá). De film toont een gemeenschap die wordt bedreigd door vervuiling en ecologische ontwrichting. De jongeren laten het er niet bij zitten en komen in actie. Na afloop is er een panelgesprek. Een paar andere titels. In het Boliviaanse *La hija cóndor* (Álvaro Olmos Torrico) zit een jonge vrouw klem tussen de tradities van haar gemeenschap en haar eigen toekomstbeeld. Het Indiase *Lovers in the Blue Night* (Anuparna Roy) volgt vier migranten in Mumbai, waar liefde, verlangen, seksualiteit en overleven met elkaar verweven raken. Naast de speelfilms zijn er programma's van korte films. Daaronder een Short Film Competition, die een selectie internationale korte films bevat, en een Animation en Poetic Shorts programma. Ook is er een programma met Palestijnse korte films.

LOS NUEVOS

Het festival wil nadrukkelijk meer doen dan films vertonen. In samenwerking met cultureel-maatschappelijke organisaties en communities zijn er panelgesprekken, Q&A's en workshops. Ook participeert het festival in de conferentie De kracht van perspectiefwisseling, die De Empathiebeweging, een Amsterdamse alliantie van acht organisaties, op 22 november in Hal West organiseert. Daarin gaat het over het met ogen van anderen naar de wereld kijken – niet toevallig de motivatie en bestaansreden van het Humans of Film Festival.

HUMANSOFFILMFESTIVAL.COM

Agenda

SCHAGEN
Scagon De Luxe
Torenstraat 1B | scagondeluxe.nl
Wen er maar aan do 5.11, vr 6.11 | *Calle Málaga* do 12.11, vr 13.11 | *Toutes directions* do 19.11 | *Human Nature* do 19.11, v 20.11 | *On vous croit* Vr 20.11 | *The Beloved* do 26.11, vr 27.11 | *Eat More Trees* do 26.11 | *The Rivals of Amziah King* vr 27.11

SCHIEDAM
Wenneker Cinema
Vijgensteeg 2 | 010-4733000 | wennekercinema.nl

SCHIJNDEL
Filmclub Schijndel/'t Spectrum
Steeg 9 | 06 12162348 | schijndelfilm.nl
No Good Men di 10.11 | *500 Miles* di 17.11 | **Filmvoorstelling** di 1.12
Filmclub Schijndel/Het Gasthuis
Lidwinahof 70
Naza di 24.11

SITTARD
Filmhuis Zicht
Ligne 3 | 088-5995533 | filmhuiszicht.nl

SITTARD
Forum
Engelenkampstraat 68 | 0900-2228888 | forumsittard.nl

SNEEK
Filmhuis Sneek
Leeuwenburg 12 | 0515-412341 | filmhuis-sneek.nl

SOEST
Artishock
Steenhoffstraat 46 | 035-6019577 | artishocksoest.nl
L'étranger zo 8.11, ma 9.11 | *Hundreds of Beavers* wo 11.11, zo 15.11 | *Mother* ma 16.11, wo 18.11 | *Sunny Dancer* vr 20.11, zo 22.11 | *The Kidnapping of a President* zo 22.11, ma 23.11 | *De manager* wo 25.11, zo 29.11 | *No Good Men* ma 30.11, wo 2.12 | *Minions en monsters* vr 6.11

STADSKANAAL
Filmliga Stadskanaal
Menistenplein 9 | 0599-610777 | smoky.nl
Calle Málaga di 10.11 | *A Sad and Beautiful World* di 17.11 | *The Invite* di 24.11 | *The Rivals of Amziah King* di 1.12

TERNEUZEN
Cine City
Nieuwstraat 41 | 0115-611133 | cinecity.nl
FbtS chronologische volgorde!

TIEL
Filmtheater Agnietenhof
St. Agnietenstraat 2 | 0344-673500 | agnietenhof.nl
Pressure za 7.11 | *The Beloved* di 10.11, wo 11.11 | *Naza* za 14.11 | *500 Miles* di 17.11, wo 18.11 | *Youri* za 21.11 | *Sense and Sensibility* di 24.11, wo 25.11 | *Digger* za 28.11 | *The Cycle of Love* di 1.12, wo 2.12 | **Orange the World** *Niet uit het niets* zo 2.12

TILBURG
Cinecitta
Willem II straat 29 | 085-9022996 | cinecittatilburg.nl

UDEN
Filmhuis De Pul
Kapelstraat 13 | 0413-265091 | filmpul.com

UTRECHT
de Sien
Kanaalweg 30 | 030-2312216 | desienfilm.nl
Premières *Stand Up* do 12.11 | *Donie Darko* do 19.11 | *Forêt ivre* do 19.11 | **Accidentally Cinematic** zo 22.11 | **De Cabien XL** wo 2.11 | **Centraal Museum** *News from Home* vr 27.11 | **Cine Kilo** vr 20.11 | **Dolle Mina Filmclub** do 26.11 | **Green Screen** *Toxic Harvest* do 12.11 | **Tapis Rouge** *Flesh and Fuel* do 5.11 | *The Birthday Party* vr 6.11 | *Shana* za 6.11 | *Minotaur* zo 8.11 | **UUU vraagt, wij draaien** *Club Heaven* di 24.11

VEENDAM
Filmhuis vanBeresteyn
Museumplein 5a | 0598-317730 | vanberesteyn.nl
Just une ilusion ma 9.11 | *Heart of the Beast* ma 16.11 | *500 Miles* di 17.11 | *Wen er maar aan* ma 23.11 | *De grote Sinterklaasfilm en de vliegende Pieten* zo 29.11 | *The Beloved* ma 30.11

VEENENDAAL
Filmhuis Veenendaal
Spectrum | Kees Stipplein 72 | 06-53883412 | filmhuisveenendaal.nl
La vita va così do 5.11 | *The Kidnapping of a President* vr 6.11 | *Juste une illusion* za 7.11, zo 15.11 | *Agatha's Almanac* zo 8.11 | *Wen er maar aan* za 14.11 en zo 22.11 | *De Gaulle: Liberté* za 21.11 | *No Good Men* za 28.11 | **Jeugd** *De Club van Sinterklaas film: Paniek in het Pietendorp* zondagen

VENLO
CityCinema
Picardie 33 | 077-4741234 | citycinema.nl
Spaanse filmavond met *El maestro que prometió el mar* do 19.11 | **Specials** *Sense and Sensibility* do 5.11, zo 8.11, di 10.11 | *Mother* do 12.11, zo 15.11, di 17.11 | *Histoires parallèles* do 19.11, zo 22.11, di 24.11 | *The Beloved* do 26.11, zo 29.11, di 1.12
Filmtheater De Nieuwe Scene
Nieuwstraat 13 | 077-3518183 | nieuwescene.nl

VLAARDINGEN
Filmtheater Het Zeepaard
Vue Vlaardingen | Veerplein 134E | hetzeepaard.nl

VLISSINGEN
Cine City
Spuikomweg 1 | 0118-22521 | cinecity.nl
FbtS chronologische volgorde!

VOORSCHOTEN
Filmtheater Voorschoten
Prinses Marijkelaan 4 | 071-5612566 | filmtheatervoorschoten.nl

WAALWIJK
Filmtheater De Leest
Vredesplein 12 | 0416-337746 | deleest.nl

WAGENINGEN
Filmhuis Movie W
Wilhelminaweg 3A | moview.nl

WEESP
City of Wesopa
Herengracht 23 | 0294-458093 | wesopa.nl

WINTERSWIJK
Filmhuis Winterswijk
Meddosestraat 4-8 | 054-3521515 | filmhuiswinterswijk.nl

WOERDEN
AnnexCinema
Rosmolenlaan 1 | 0348-436510 | annexcinema.nl

ZAANDAM
Filmtheater De Fabriek
Jan Sijbrandsteeg 12 | 075-6311993 | de-fabriek.nl

ZALTBOMMEL
Filmclub Cinemaarten
Theater de Poorterij | Nieuwstraat 2 | cinemaarten.nl

ZEVENAAR
Filmhuis Zevenaar
Kerkstraat 27 | 0316-344250 | filmhuiszevenaar.nl
Premières *Amarga Navidad* do 5.11 | *Fatherland* do 19.11 | *Fausse note* do 19.11 | *Minotaur* do 26.11 | *The Only Living Pickpocket in New York* do 12.11 | *Queen at Sea* do 12.11 | *Spinoza* do 19.11 | *Vier minus drei* do 5.11 | *Wen er maar aan* do 5.11 | **Royal Opera** *Carmen* di 10.11, zo 15.11

Filmsterren

	Bor Beekman de Volkskrant	Berend Jan Bockting de Volkskrant	Joost Broeren-Huitenga Filmkrant/Het Parool	Gerhard Busch VPRO Cinema	Elise van Dam Filmkrant/Volkskrant	Belinda van de Graaf Trouw	Romy van Krieken Veronica Superguide	Dana Linssen NRC Handelsblad	Ronald Rovers Filmkrant	Ab Zagt NPO Klassiek	Coen van Zwol NRC	*Gemiddeld (aantal stemmen)*
All of a Sudden	★★★★½			★★★★½		★★★½☆						4,17
Amarga Navidad					★★★☆☆	★★★☆☆						3,00
Breve storia d'amore								★★★☆☆	★★★½☆			3,25
The Beloved	★★★★☆	★★★★☆		★★★½☆		★★★★☆	★★½☆☆	★★★½☆	★★★½☆	★★★★☆		3,63
Clayface			★★★★☆	★★★★☆								3,50
Coward	★★★★☆	★★★½☆				★★★★☆				★★★☆☆	★★★☆☆	3,50
Coyote vs. Acme			★★★★☆		★★★★☆		★★★☆☆		★★★½☆			3,38
Digger	★★★★☆	★★★½☆	★★★½☆		★★★★☆	★★★☆☆		★★½☆☆	★★★★½	★★★★☆	★★★★½	3,72
The Devils				★★★★☆			★★★★☆			★★★★☆	★★★★☆	4,00
Erupcja			★★★☆☆		★★★☆☆	★★★☆☆					★★★½☆	3,13
Godzilla Minus Zero			★★★½☆		★★★★☆				★★★☆☆			3,17
Franz			★★★★½			★★☆☆☆		★★½☆☆	★★★★☆	★★☆☆☆		3,00
L'inconnue	★★★☆☆	★★★½☆		★★½☆☆	★★★★½				★★★★☆	★★★★☆		3,42
Klara and the Sun					★★★☆☆	★★☆☆☆	★★★☆☆					2,67
NAZA	★★★★☆	★★★★½	★★★★☆			★★★★★		★★★★★		★★★★☆	★★★★☆	4,21
Primetime	★★★☆☆			★★½☆☆		★★½☆☆	★★★☆☆	★★★★☆		★★★☆☆	★★★★☆	3,14
The Social Reckoning					★★½☆☆	★★★★☆		★★★★☆			★★★★☆	3,13
La vie d'une femme	★★★½☆			★★★☆☆		★★★½☆		★★★☆☆		★★★☆☆		3,20
Wen er maar aan						★★★½☆		★★★½☆		★★☆☆☆		3,00
Wicker					★★★☆☆						★★★½☆	3,25
Wildwood	★★★☆☆		★★★★☆				★★★★½					3,50
Wild Horse Nine	★★★★☆		★★★★☆	★★★★½		★★★★½				★★★★★	★★★★☆	4,33
The Weight								★★★½☆		★★★★☆	★★★★☆	2,83
Yellow Letters			★★★★☆			★★★½☆		★★★★☆	★★★☆☆	★★★☆☆	★★★½☆	3,50
Youri	★★★☆☆			★★★★☆		★★★½☆						3,50

★★★★★ zeer goed | ★★★★☆ goed | ★★★☆☆ redelijk | ★★☆☆☆ matig | ★☆☆☆☆ slecht

ZIERIKZEE

FiZi

Kerkhof 3 | 0111-410202 | fizi.nl

Avengers: Endgame Encore vr 27.11 | *Charlie Harper* vr 6.11 | *The Cycle of Love* za 14.11, vr 20.11 | *De Gaulle: Liberté* ma 16.11 | *Digger* za 7.11, zo 15.11 | *Heart of the Beast* vr 13.11, za 21.11 | *Naza* zo 22.11 | *Primetime* za 28.11 | *Sense and Sensibility* vr 27.11 | *Toutes directions* za 21.11 | *Verity* vr 6.11, za 7.11 | *Wen er maar aan* do 5.11, vr 13.11, za 14.11, ma 23.11 | *Youri* zo 8.11 | **Film by the Sea door het jaar** ma 9.11, di 10.11, di 17.11, di 24.11, ma 30.11, di 1.12 | **Filmquiz** zo 8.11 | **Filmvertoningen** do 12.11, wo 18.11, do 19.11, wo 25.11, do 26.11 | **Jeugd** *Het vergeten eiland* wo 11.11 | *De Club van Sinterklaas film: Paniek in het Pietendorp* wo 18.11, zo 22.11, wo 25.11, za 28.11, zo 29.11, wo 2.12 | **Klassieker** *Donnie Darko* zo 29.11 | **Royal Ballet** *The Nutcracker* di 1.12 | **Royal Opera** *Carmen* di 10.11 |

ZOETERMEER

Filmhuis Cameo

Leidsewallen 80 | filmhuiscameo.nl

Folktales do 5.11, wo 11.11 | *Naza* do 5.11, di 10.11 | *Les parapluies de Cherbourg* vr 6.11 | *De Gaulle: Résistance* do 12.11, di 17.11 | *De Gaulle: Liberté* do 12.11, wo 18.11 | *Mother* vr 13.11 | *Wen er maar aan* do 19.11, di 24.11 | *The Cycle of Love* vr 20.11, wo 25.11 | *500 Miles* do 26.11 | *No Good Men* do 26.11 | *Eagles of the Republic* vr 27.11

ZUTPHEN

Filmtheater Luxor

Houtmarkt 64 | 0575-513750 | luxorzutphen.nl

All of a Sudden do 5.11, ma 9.11, di 10.11 | *Amarga Navidad* do 5.11, vr 6.11, zo 8.11 t/m vr 20.11, zo 22.11 | *Azart Come Make Art* do 5.11, zo 8.11, di 10.11, wo 11.11 | *Becoming* do 26.11, vr 27.11, zo 29.11, ma 30.11 | *Coward* vr 6.11, ma 9.11, di 10.11 | *Fatherland* do 19.11 t/m ma 30.11 | *Fausse note* do 19.11 t/m di 24.11 | *Forêt ivre* do 19.11, zo 22.11 t/m wo 25.11, za 28.11 | *George Michael: The Faith Tour* vr 27.11, za 28.11 | *Hen* do 12.11 t/m zo 15.11, di 17.11, wo 18.11 | *L'inconnue* do 12.11, za 14.11, ma 16.11 t/m wo 18.11 | *Killer of Sheep* do 26.11, vr 27.11, zo 29.11, ma 30.11 | *Minotaur* do 26.11 t/m ma 30.11 | *Nagi Notes* do 26.11 t/m za 28.11, ma 30.11 | *The Only Living Pickpocket in New York* do 12.11 t/m wo 18.11, vr 20.11, za 21.11, ma 23.11, wo 25.11 | *Queen at Sea* do 12.11 t/m za 14.11, ma 16.11 t/m wo 18.11 | *Salvation* do 19.11, vr 20.11, zo 22.11 t/m di 24.11, do 26.11, zo 29.11, ma 30.11 | *Spinoza* do 19.11, zo 22.11 t/m wo 25.11 | *Tegenwoordig heet iedereen sorry* do 5.11, vr 6.11, ma 9.11, wo 11.11 | *The Texas Chain Saw Massacre* do 5.11, ma 9.11 t/m wo 11.11 | *Time and Water* do 19.11 t/m zo 22.11, di 24.11, wo 25.11, za 28.11, zo 29.11 | *Vier minus drei* do 5.11, vr 6.11, ma 9.11 t/m do 12.11, za 14.11 t/m wo 18.11 | **Breien bij de film** *George Michael: The Faith Tour* zo 29.11 | **Concert** *De wachtkamer / Tom Waits* za 21.11 | **Cultuurnacht** vr 13.11 | **Jeugd** *Shaun het schaap: het beest van de boerderij* zo 15.11, zo 22.11, zo 29.11 | **Literair Café** ma 16.11 | **Luxor verkleed** *Il gattopardo* wo 11.11 | **Nederlands Poëziefilm Festival** vr 6.11 t/m zo 8.11 | **Woensdagmiddagfilm** *Cat People* wo 25.11

ZWOLLE

Filmtheater Fraterhuis

Blijmarkt 25 | filmtheaterfraterhuis.nl

Premières *Amarga Navidad* do 5.11 | *Fatherland* do 19.11 | *Forêt ivre* do 19.11 | *Laatbloeier* do 12.11 | *Minotaur* do 26.11 | *Queen at Sea* do 12.11 | *Spinoza* do 19.11 | *Vier minus drei* do 5.11 | *Wild Horse Nine* do 5.11 | **Dag van de korte film** ma 21.12 | **Dag van de korte film – junior** ma 21.12 | **Klassiekers** *Donnie Darko* do 19.11

LEZERSACTIES NOVEMBER

DVD THE DRAMA

Wanneer Emma (Zendaya) enkele dagen voor hun huwelijk een schokkend geheim onthult aan haar verloofde Charlie (Robert Pattinson), stelt dat hun relatie op de proef. In plaats van een periode van opgewekte spanning, belandt het koppel in een dramatische emotionele crisis. De datum van de bruiloft komt alsmaar dichterbij... In *Filmkrant* #489 schrijft Basje Boer over het interessante thema dat zit verstopt in *The Drama*: "Het schouwspel waarnaar de titel verwijst. Ja, een bruiloft is een performance van liefde, maar een relatie is dat natuurlijk ook." "Het gaat niet om hun beleving, maar om hoe die beleving wordt gevat in een verhaal. Borgli laat zien hoe we alles gladstrijken, niet alleen op een bruiloft, maar ook daarbuiten. Poetsen ons gestamel en gestuntel weg, en daarmee ook onze menselijkheid. Elke suggestie van chaos wordt bezworen met vaststaande scripts. Maar we zijn nu eenmaal mensen, en dus wezenlijk imperfect."

The Searchers stelt 5 dvd's ter beschikking

BOEK FILM IN DEN HAAG

Vanaf 16 november 2026 ligt het boek *Film in Den Haag*, dat bij Walburg Pers verschijnt, in de winkels. Den Haag speelde een verrassend grote rol in de Nederlandse filmgeschiedenis. Van de eerste Lumière-vertoningen in het Kurhaus, via pioniers als Willy Mullens, Henk Alsem en Loet C. Barnstijn, tot videocollectief Meatball en de creatieve experimenten van Frans Zwartjes. Hier bloeiden bioscopen, festivals en vernieuwende filminitiatieven: de stad ademde film. In elf hoofdstukken brengen diverse schrijvers 130 jaar Haagse filmcultuur tot leven in mooie verhalen, verrassende anekdotes en uniek beeldmateriaal. De locaties en gebouwen die een rol hebben gespeeld in de filmgeschiedenis van de stad vormen samen het decor van het boek. Het ontwerp van het boek is in handen van de Haagse ontwerpers Bas Smidt en Carrie Zwarts.

Stichting Film in Den Haag stelt 3 boeken ter beschikking

PET VAN THE BELOVED

The Beloved (*El ser querido*) is een film over regisseur (en vader) Esteban die na meer dan tien jaar afwezigheid zijn dochter Emilia vraagt of zij de hoofdrol wil spelen in zijn nieuwe film. Het is een film over verraad, zegt hij. Zij zegt "ja", maar waarom? "De grote kracht van *The Beloved* is dat de film erkent en voelbaar maakt dat het moment tussen vader en dochter voorbij is. Dit is geen film waarin de man die bot vertrok met een jongere vrouw toch weer wordt vergeven. Esteban ziet misschien een verhaal voor zich waarin alles weer goed komt, maar dit is niet die film," schrijft Ronald Rovers in *Filmkrant* #494. De film is "Directed by Rodrigo Sorogoyen", wat ook op de pet staat die deze maand te winnen is!

Cherry Pickers stelt 3 petten ter beschikking

WATERFLES NOORDELIJK FILM FESTIVAL

Van 4 tot en met 8 november vindt in Leeuwarden het Noordelijk Film Festival (NFF) plaats. Dit festival onderscheidt zich van andere festivals door een specifieke focus op "het Noorden". Van IJsland via Ierland en het Verenigd Koninkrijk tot Scandinavië en de Baltische staten. Alles komt voorbij: speelfilms, documentaires, arthousefilms. Ook legt het NFF nadruk op het eigen noorden (Friesland, Groningen en Drenthe). Met de Noorderkroon competitie en het Talent & Industry-programma biedt het een podium en springplank voor zowel opkomend als professioneel talent. En met de programmalijn Memmetaal geeft het festival ruimte voor kleine taalgebieden, met films in bijvoorbeeld het Fries, Baskisch of Māori. Een flesje water bij zo'n uitgebreid festival is misschien wel een *must*, dus meld je aan en wie weet is de NFF waterfles straks van jou!

Noordelijk Film Festival stelt 5 flessen ter beschikking.

INTERESSE?

Stuur een e-mail met naam en adres naar info@filmkrant.nl en geef daarin aan voor welke actie u belangstelling heeft. Er wordt geloot onder de inzenders. N.B. Slechts één actie per inzender. Deze actie loopt tot 2 december. Winnaars ontvangen bericht en over de uitslag kan niet worden gecorrespondeerd.

6 7 8 november 2026 Zutphen

lustrum editie

nederlands poëziefilm festival

www.poeziefilmfestival.nl

Actie!
Titaantjes

Koenenkade 56
1081 KG Amsterdam
27 mei 2026
13.46 uur

Door JAN PIETER EKKER
Foto BOB BRONSHOFF

V.l.n.r.: Eugenie Jansen, Albert Elings en ‘titaantje’ Elias: “Ik heb Nescio niet gelezen, maar ik heb wel gehoord over Japi, die van de Waalbrug is gestapt”

“Dit hoort bij een scène die we al hebben gedraaid op een rivierstrandje bij Millingen aan de Rijn, maar toen we aan het monteren waren, zagen we dat we nog wel een close-up konden gebruiken”, legt regisseur Eugenie Jansen uit terwijl ze haar camera op een statief plaatst. “Hij kijkt in de camera, terwijl de wind door zijn haren waait.” Met een lach: “Dit is het laatste wat we nog nodig hebben, in principe. Maar dat denken we de hele tijd en dan hebben we toch nog iets nodig.”

Op de steiger van de Veerpont Nieuwe Meer zijn Jansen en haar partner Albert Elings bezig met de opnamen van *Titaantjes*, een “essayistische mozaïekfilm” die gebruikmaakt van de thematiek die Nescio – ‘ik weet (het) niet’ in het Latijn; pseudoniem van Jan Hendrik Frederik (Frits) Grönloh (1882-1961) – een eeuw geleden verwerkte in het in 1918 verschenen bundeltje *Dichtertje De uitvreter Titaantjes*.

“De personages die in Nescio’s werk voorkomen, zoals Japi en Bavink, komen niet letterlijk in onze film voor. Ze geven een raamwerk en een perspectief om te kijken naar onze huidige tijd”, vertelt Jansen, terwijl Elias (11) soepel op een dukdalf is gaan zitten. “Het gaat over het leven en wat het leven uiteindelijk de moeite waard maakt, voor verschillende generaties in verschillende levensfases”, vult Elings aan. “Voor de generatie van onze ouders, die hun leefwereld en referentiekader hebben zien afbrokkelen en verdwijnen. Voor onze eigen generatie, en onze eigen titaantjestijd in een kraakpand in de Spuistraat in Amsterdam. Voor de millennials en generatie Z, die hard bezig zijn een bestaan op te bouwen en zich afvragen wat ze willen doen met hun leven in een wereld die weinig hoop biedt. En voor de jongste generatie, de kinderen van nu, van wie de blik op het moment zelf is gericht.”

Jansen weer: “Zo willen we een open blik op het leven creëren. Een blik die openstaat voor de aanvaarding van de zinloosheid van het bestaan, maar tegelijk oog heeft voor alles wat het leven desondanks de moeite waard maakt.”

Elias’ moeder Rosa Fontein staat iets verder op de steiger. “Wij komen al bij Eugenie en Albert over de vloer sinds hij heel klein was.” “En dan filmen we vaak. In het begin was er nog helemaal geen sprake van deze film, toch?”, vraagt Jansen. “Wij wisten in ieder geval van niks”, riposteert Fontein. “Maar op een gegeven moment werd Elias een personage”, legt Jansen uit. “Elias is een jongen die nu opgroeit en tot de volgende generatie titaantjes behoort.”

Elings heeft zich intussen met een gifgroene Greenworks 40V-bladblazer buiten beeld naast Elias geposteerd. “Die hebben we geleend van de broer van onze buurman”, zegt Elings. “Toen we in Millingen aan de Rijn filmden, hadden we er geen bij ons. We hebben toen bij wat mensen aangebeld, maar niemand had er een met een accu.”

“Kan je nog iets naar mij toe draaien?”, vraagt Jansen even later. Elias doet wat hem wordt gevraagd, Elings zet de bladblazer nog een standje hoger. Er vliegt een vliegtuig over. Fontein is iets verderop bloemen gaan plukken. Jansen verplaatst haar camera nog een stukje richting Elias en het water.

Even later staat de close-up erop. “Goed dat we hiervoor niet naar Millingen aan de Rijn zijn gereden”, zegt Fontein met een mooie bos margrieten in haar hand. ■

TITAANTJES NEDERLAND, 2027 | SCENARIO EN REGIE ALBERT ELINGS, EUGENIE JANSEN | PRODUCENT PAUL RUVEN (TALENT UNITED) | UITVOEREND PRODUCENT KOSTANA BANOVIC | CAMERA EUGENIE JANSEN, ALBERT ELINGS, ELLENOOR BAKKER | GELUID ALBERT ELINGS | MONTAGE-SUPERVISIE DANA BUNESCU | MUZIEK SANAM TAHMASEBI | SOUND DESIGN MICHEL SCHÖPPING, MICHAEL BUCUZZO | MET ELIAS VAN KRAAIJ, PATRICIA GUARDA, MARIJE EN MIMI VAN DER LAAN, TIM VAN HOEWIJK, THEO EN HENNY ELINGS, RAZAN HASSAN, YVONNE WITTHOFF E.V.A. | KLEUR EN ZWART-WIT, CA. 90 MINUTEN | DISTRIBUTIE MOKUM FILMDISTRIBUTIE | TE ZIEN VANAF 2027

COLOFON ***Filmkrant*** is een uitgave van Stichting Fuurland, Prinsengracht 770, 1017 LE Amsterdam, 020 623 0121, info@filmkrant.nl, www.filmkrant.nl | Oprichters **Jan Heijs & Henk Rabbers** | Zakelijke leiding & Advertentie-acquisitie **Ilona van Genderen Stort**, ilona@filmkrant.nl | Hoofdredactie **Ronald Rovers** | Adjunct-hoofdredactie **Joost Broeren-Huitenga** | Redactie **Basje Boer, Elise van Dam, Hugo Emmerzael, Roosje van der Kamp, Alex Mazereeuw** | Eindredactie **Sasja Koetsier** | Printredactie **Mariska Graveland** | Bureau **Lotte Tendijck** info@filmkrant.nl | Webredactie **Edo Dijksterhuis, Kees Driessen** | Agenda **Romy van Krieken**, agenda@filmkrant.nl | Vormgeving **Jannie van de Goor** | Cover ***Fatherland*** | Fotografie **Muhsin Akgün, Bob Bronshoff, Alexandra Flaurantin, Agata Grzybowska, Anna Matveeva, Aleksandra Modrzejewska-Mitan** | Verder werkten mee **Cristina Álvarez-López, Leo Bankersen, Martijn Blekendaal, Jos van der Burg, Jan Pieter Ekker, Dan Hassler-Forest, Omar Larabi, Adrian Martin, Maricke Nieuwdorp, Guus Schulting, Devi Smits, André Waardenburg, Karin Wolfs, Alexander Zwart** | Druk- en bindwerk **Rodi rotatiedruk, Diemen** | Oplage **27.000** | ©2026 Stichting Fuurland/filmkrant, Amsterdam | ISSN 01698109 | ***Filmkrant*** heeft geprobeerd de rechthebbenden van het gebruikte beeldmateriaal te achterhalen en in te lichten. Mocht u desondanks menen dat u rechten bezit op een van de gebruikte beelden, neem dan contact op met de uitgever via info@filmkrant.nl | ***Filmkrant*** wordt mede mogelijk gemaakt door financiële bijdragen van de **Nederlandse Vereniging van Bioscoopexploitanten en Filmtheaters (NVBF)** en het **Tijdelijk Fonds Filmcultuur** en wordt u mede aangeboden door uw filmtheater.

De volgende ***Filmkrant*** verschijnt op woensdag 2 december.

★★★★★
Time Out

‘A perfectly cut jewel of a movie’
The New York Times

★★★★★
The Times

Sandra Hüller Hanns Zischler

Fatherland

een film van
Paweł Pawlikowski
schrijver en regisseur van Oscar® winnaar *Ida* en *Cold War*

WINNAAR
BESTE REGIE
CANNES FILMFESTIVAL

MUBI cinéart

19 NOVEMBER
IN DE BIOSCOOP

www.cineart.nl /cineartnederland /cineartnl /cineart_nl /cineartnederland /cineart_nl

Jury Prize
Silver Bear
76. Internationale Filmfestspiele Berlin

Best Supporting Performance
Silver Bear
76. Internationale Filmfestspiele Berlin

"A HEART-WRENCHING MASTERPIECE"
THE GUARDIAN

"EXTRAORDINARY"
THE HOLLYWOOD REPORTER

"ASTONISHING"
SCREENHUB

"STAGGERINGLY BOLD"
DEADLINE

★★★★★
THE GUARDIAN

★★★★★
THE FINANCIAL TIMES

★★★★★
THE TIMES

JULIETTE BINOCHE
TOM COURTENAY
ANNA CALDER-MARSHALL
FLORENCE HUNT

QUEEN AT SEA

EEN FILM VAN **LANCE HAMMER**

12 NOVEMBER IN DE BIOSCOOP

THE MATCH FACTORY imagine

